

สรุปภาพรวม

รายงานการพัฒนามนุษย์ ประจำปี พ.ศ. 2562

มากกว่าเรื่องรายได้ มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ย มากกว่าแค่วันนี้:
ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

รายงานการพัฒนาคนุชยฉบับปี พ.ศ. 2562 เป็นรายงานการพัฒนาคนุชยของทั้งโลกฉบับล่าสุดที่โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme หรือ UNDP) จัดพิมพ์ขึ้น โดยดำเนินการต่อเนื่องมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เพื่อนำเสนอประเด็น แนวโน้มและนโยบายด้านการพัฒนาที่สำคัญ โดยใช้หลักการวิเคราะห์และการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างเป็นอิสระ

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมประกอบรายงานการพัฒนาคนุชยประจำปี พ.ศ.2562 สามารถเข้าดูออนไลน์ได้ที่ <http://hdr.undp.org> ซึ่งมีทั้งเล่มรายงานฉบับอิเล็กทรอนิกส์ เล่มรายงานและส่วนสรุปภาพรวมฉบับแปลเป็นภาษาต่างๆ มากกว่าสิบภาษา รายงานฉบับเว็บไซต์เชิงโต้ตอบ (interactive website) บทความเบื้องหลังและข้อคิดเห็นที่ถูกต้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำรายงานฉบับนี้ ข้อมูลภาพ แผนภูมิเชิงโต้ตอบ (interactive data visualization) และฐานข้อมูลตัวชี้วัดด้านการพัฒนาคนุชย คำอธิบายฉบับเต็มเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลและระเบียบวิธีที่ใช้ในการจัดทำดัชนีผสม (composite index) ในรายงาน บทสรุปภาพรวมของแต่ละประเทศ และเอกสารประกอบอื่นๆ รวมถึงรายงานการพัฒนาคนุชยฉบับก่อนๆ ทั้งระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ นอกจากนี้ยังมีบทแก้ไขและเพิ่มเติมให้อ่านออนไลน์ได้เช่นกัน

หน้าปกของรายงานฉบับนี้สื่อให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาคนุชยของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยจุดสีต่างๆ เป็นตัวแทนของความซับซ้อนและมิติที่หลากหลาย อันเป็นธรรมชาติของความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ อีกทั้งการใช้สีโทนร้อนเป็นสีพื้นหลังของหน้าปกสะท้อนถึงการคุกคามจากวิกฤตสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี อันเป็นองค์ประกอบที่จะกำหนดความก้าวหน้าในการพัฒนาคนุชยในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นี้

ลิขสิทธิ์ถูกต้อง ©2562 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เลนที่ 1 UN Plaza, New York, NY 10017 USA

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามผลิตซ้ำ เก็บเข้าระบบจัดเก็บข้อมูล หรือส่งต่อส่วนหนึ่งส่วนใดจากเอกสารฉบับนี้ก่อนได้รับอนุญาต ไม่ว่าในรูปแบบหรือวิธีการใด ไม่ว่าทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยเครื่องจักร การถ่ายเอกสาร การอัดเสียงหรือภาพ และอื่นๆ

ข้อจำกัดความรับผิดชอบ การกล่าวถึงบุคคลหรือหน่วยงานใด และการนำเสนอข้อมูลในการจัดพิมพ์ครั้งนี้หาได้มีนัยยะบ่งบอกถึงความคิดเห็นของสำนักงานจัดทำรายงานการพัฒนาคนุชย (Human Development Report Office หรือ HDRO) อันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ต่อสถานะทางกฎหมายของประเทศ เขตแดน เมืองหรือบริเวณต่างๆ หรือสถานะทางกฎหมายของกลุ่มผู้ครองอำนาจแต่อย่างใด และไม่เกี่ยวข้องกับการกำหนดพรมแดนหรือขอบเขต โดยจุดและเส้นต่างๆ บนแผนที่เป็นเพียงการบ่งบอกเส้นเขตแดนโดยคร่าวซึ่งอาจยังไม่เป็นที่เห็นตรงกันทุกฝ่าย

เช่นเดียวกับรายงานฉบับก่อนๆ ข้อค้นพบ บทวิเคราะห์และคำแนะนำของรายงานฉบับนี้หาใช่จุดยืนอย่างเป็นทางการของ UNDP หรือของสมาชิกสหประชาชาติประเทศใดประเทศหนึ่งที่อยู่ในคณะกรรมการบริหาร และไม่จำเป็นว่าข้อความเหล่านี้จะเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีรายชื่ออยู่ในกิตติกรรมประกาศหรือในการอ้างอิง

การกล่าวถึงนามของบริษัทใดก็ตามหาได้หมายความว่า UNDP สนับสนุนหรือแนะนำบริษัทเหล่านั้นเหนือบริษัทอื่นๆ ที่ทำธุรกิจลักษณะเดียวกันแต่ไม่ได้รับการกล่าวถึง

หากตัวเลขในส่วนบทวิเคราะห์ของรายงานฉบับนี้เป็นการประมาณโดยสำนักงาน HDRO หรือผู้เขียนท่านอื่น จะมีการระบุไว้ และไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นสถิติอย่างเป็นทางการของประเทศ พื้นที่หรืออาณาเขตนั้นๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการคำนวณที่แตกต่างกันไป ตัวเลขทั้งหมดที่ใช้ในการคำนวณดัชนีผสมด้านการพัฒนาคนุชยมาจากแหล่งข้อมูลทางการ และได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดในรายงานฉบับนี้อย่างระมัดระวังเท่าที่ทำได้แล้ว อย่างไรก็ตาม การตีพิมพ์และเผยแพร่รายงานฉบับนี้ไม่ได้มาพร้อมการรับประกันใดๆ ไม่ว่าที่ระบุโดยตรงหรือโดยนัยประหวัด

การตีความจากเอกสารและการใช้ข้อมูลนี้ถือเป็นขอบเขตความรับผิดชอบของผู้อ่าน สำนักงาน HDRO และ UNDP ไม่มีความรับผิดชอบทางกฎหมายต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้รายงานฉบับนี้ไม่ว่าในกรณีใด

ตีพิมพ์ในประเทศไทย โดย บริษัท สแกนด-มีเดีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด

สรุปภาพรวม

รายงานการพัฒนาคนุชย์ประจำปี พ.ศ.2562

มากกว่าเรื่องรายได้ มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ย มากกว่าแค่วันนี้:
ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนาคนุชย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

จัดพิมพ์ให้กับ
โครงการพัฒนา
แห่งสหประชาชาติ
(UNDP)

*Empowered lives.
Resilient nations.*

คณะกรรมการผู้จัดทำรายงานการพัฒนาคนุชย์ ประจำปี พ.ศ. 2562

ประธานและผู้เขียนหลัก

Pedro Conceição

ฝ่ายวิจัยและสถิติ

Jacob Assa, Cecilia Calderon, George Ronald Gray, Nergis Gulasan, Yu-Chieh Hsu, Milorad Kovacevic, Christina Lengfelder, Brian Lutz, Tanni Mukhopadhyay, Shivani Nayyar, Thangavel Palanivel, Carolina Rivera และ Heriberto Tapia

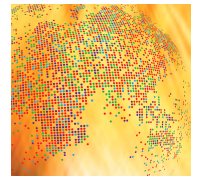
ฝ่ายการผลิต ติดต่อสื่อสารและปฏิบัติงาน

Botagoz Abdreyeva, Oscar Bernal, Andrea Davis, Rezarta Godo, Jon Hall, Seockhwan Bryce Hwang, Admir Jahic, Fe Juarez Shanahan, Sarantuya Mend, Anna Ortubia, Yumna Rathore, Dharshani Seneviratne, Elodie Turchi และ Nu Nu Win

ผู้เขียนร่วมจากภายนอก

บทที่ 3 (โดย World Inequality Lab): Lucas Chancel, Denis Cogneau, Amory Gethin, Alix Myczkowski และ Thomas Piketty

ข้อมูลในกล่องและส่วนเจาะลึกต่างๆ: Elizabeth Anderson, Michelle Bachelet, Bas van Bavel, David Coady, James Foster, Nora Lustig และ Ben Philips

คำนำ

กระแสการประท้วงที่กำลังแผ่กระจายข้ามเขตแดนประเทศ เป็นสัญญาณที่บ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่า ถึงแม้จะมีความก้าวหน้าเกิดขึ้นมากมาย แต่มีบางอย่างที่ผิดปกติในสังคมโลกาภิวัตน์ของเรา

เหตุจูงใจหลากหลายกำลังดึงดูดคนลงมาสู่ท้องถนน ไม่ว่าจะป็นราคาค่าตัวรถไฟ ราคาน้ำมันหรือการเรียกร้องเพื่อเสรีภาพในทางการเมือง

แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นพื้นฐานร่วมกันก็คือความไม่พอใจอย่างรุนแรงที่ยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในการจะจัดการกับความไม่พอใจของยุคปัจจุบัน เราจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ “มากกว่าเรื่องราวได้ มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ยมากกว่าแค่วันนี้” ดังที่รายงานการพัฒนามนุษย์ฉบับนี้ตั้งใจจะนำเสนอ

บ่อยครั้งเกินไปที่ความเหลื่อมล้ำถูกมองผ่านกรอบทางเศรษฐกิจ ถูกขับเคลื่อนและชี้นำด้วยความเชื่อว่าการหาเงินคือสิ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิต

แต่สังคมกำลังถูกขบขี้จากความสำเร็จเช่นนี้ และขณะที่ผู้คนออกมาเดินประท้วงเพื่อรักษาเศษเงินในกระเป๋าของพวกเขา อำนาจต่างหากที่เป็นตัวละครหลักของเรื่อง อำนาจที่อยู่ในมือคนกลุ่มเล็กๆ ในขณะที่คนหมู่มากไร้ซึ่งอำนาจ และจะมีพลังก็ต่อเมื่อพวกเขารวมตัวกันเพื่อเรียกร้องความเปลี่ยนแปลง การมองให้ลึกไปกว่าเงินรายได้หมายถึงการเผชิญหน้ากับความเชื่อความเชื่อที่ฝังรากลึก กับบรรทัดฐานทางสังคมและการเมืองที่ครอบงำประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศ และของกลุ่มคนอยู่อย่างเหนียวแน่น

รายงานการพัฒนามนุษย์ฉบับปี พ.ศ. 2562 ต้องการมองไปที่โลกกว่าวันนี้และพูดถึงการขยายตัวของความเหลื่อมล้ำในรูปแบบใหม่

ในขณะที่คุณภาพชีวิตในระดับพื้นฐานของผู้คนเริ่มขยับเข้าใกล้กันมากขึ้น โดยมีผู้ที่หลุดจากความยากจน ความหิวโหยและโรคภัยได้สำเร็จเป็นจำนวนสูงที่สุดในประวัติศาสตร์ ความสามารถที่มนุษย์จะต้องมีเพื่อที่จะแข่งขันในโลกอนาคตอันใกล้ก็ได้วิวัฒนาการไปเช่นกัน

ช่องว่างใหม่ได้เปิดขึ้น เช่นในเรื่องของการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โอกาสเหล่านี้เคยเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย แต่ปัจจุบันกลับกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการแข่งขันและเข้าสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (knowledge economy) ที่มีคนรุ่นใหม่จำนวนมากขึ้นทุกวันได้รับการศึกษาและเชื่อมถึงกันได้ แต่กลับไม่มีบันไดทางเลือกให้พวกเขาปีนขึ้นไปสู่ความก้าวหน้า

ในขณะเดียวกันนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ ความไม่เท่าเทียมทางเพศและความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงยังคงเป็นปัจจัยที่คอยเติมเชื้อไฟและตอกย้ำถึงความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่โดยพื้นฐานและที่กำลังเกิดขึ้นใหม่ ดังได้กล่าวเอาไว้ในรายงานการพัฒนามนุษย์ฉบับนี้ ความล้มเหลวที่จะ

จัดการกับปัญหาเชิงโครงสร้างจะยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำฝังรากลึกขึ้นและเพิ่มอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองของคนส่วนน้อย

สิ่งที่เรากำลังเห็นในทุกวันนี้เป็นเพียงยอดคลื่นของความเหลื่อมล้ำ สิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของเรา ในเมื่อความเหลื่อมล้ำเริ่มต้นตั้งแต่มนุษย์เพิ่งเกิด ซึ่งเป็นตัวกำหนดระดับเสรีภาพและโอกาสของเด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ และยังสืบทอดต่อไปถึงคนรุ่นถัดไปด้วย ดังนั้นนโยบายที่จะป้องกันความเหลื่อมล้ำก็จะต้องครอบคลุมทุกช่วงชีวิตของมนุษย์เช่นกัน

ตั้งแต่การลงทุนกับช่วงชีวิตมนุษย์ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในด้านสุขภาพและโภชนาการของเด็กเล็ก ไปจนถึงการลงทุนกับตลาดแรงงานและชีวิตหลังจากนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเข้าถึงแหล่งทุน ค่าแรงขั้นต่ำและบริการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ นักการเมืองและผู้กำหนดนโยบายมีทางเลือกอยู่มากมายในการลงทุน ซึ่งหากพวกเขาตัดสินใจได้เหมาะสมกับบริบทของประเทศหรือของกลุ่มคน การลงทุนดังกล่าวจะกลายเป็นการลงทุนเพื่อความเสมอภาคและความยั่งยืนในระยะยาว

การตัดสินใจเหล่านี้ควรเริ่มจากความมุ่งมั่นที่จะจัดการกับความซับซ้อนของการพัฒนามนุษย์ เพื่อผลักดันขอบเขตและช่วยประเทศและชุมชนต่างๆ ให้ตระหนักถึงเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals)

นี่คือภารกิจหลักของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งทำงานร่วมกับประเทศและเขตแดนกว่า 170 แห่งทั่วโลก เมื่อสี่สิบกว่าปีที่แล้ว บิดาผู้ริเริ่มด้านการพัฒนามนุษย์อย่างศาสตราจารย์อามตยา เซน (Amartya Sen) ได้ตั้งคำถามที่แม้จะดูง่ายแต่ก็ลึกซึ้งว่า ความเท่าเทียมกันของอะไร? เขาตอบคำถามนี้อย่างง่ายๆ เช่นกัน ก็ของสิ่งต่างๆ ที่สำคัญสำหรับเราเพื่อสร้างอนาคตที่เราอยากให้เกิดขึ้น

คำพูดของศาสตราจารย์เซนช่วยให้พวกเราได้มุมมองใหม่ที่ไปไกลกว่าเรื่องของการเติบโตทางเศรษฐกิจและของตลาดไปสู่การทำความเข้าใจว่าเหตุใดผู้คนจึงลงมาประท้วงกันบนท้องถนน และผู้นำประเทศจะสามารถทำอะไรได้บ้าง

ผมขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ร่วมออกเดินทางค้นหาไปกับเราเป็นเวลากว่า 12 เดือน และผมขอเชิญชวนให้ทุกท่านอ่านต่อไป

Achim Steiner
ผู้บริหารสูงสุด
โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำรายงานการพัฒนาคนุชนั้นเป็นงานที่ต้องรวบรวมความมูมานะอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนทั้งความร่วมมืออย่างเป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการจากผู้คนและองค์กรจำนวนมาก ที่สุดแล้วสิ่งที่ได้รับการรวบรวมเอาไว้นบนหน้ากระดาษเหล่านี้ยังไม่สามารถเก็บทุกรายละเอียดอันรุ่มรวยของความคิด การโต้ตอบและความร่วมมือทั้งระดับทวิภาคีหรือมากกว่านั้นได้ กิตติกรรมประกาศนี้จึงเป็นเพียงความพยายามที่ไม่สมบูรณ์แบบในการแสดงความขอบคุณต่อบุคคลที่ได้เสียสละเวลาและพลังของพวกเขาเพื่อช่วยทำรายงานการพัฒนาคนุชประจำปี พ.ศ. 2562 ขึ้น และต้องขอภัยสำหรับบุคคลที่เราได้กล่าวตกหล่นไป ในฐานะผู้เขียน พวกเราหวังว่าคุณภาพของเนื้อหาจะเหมาะสมคู่ควรกับความช่วยเหลือชั้นเลิศที่พวกเราได้รับ และหวังว่ารายงานฉบับนี้จะถือเป็นหนึ่งใน “งานที่ใช้สติปัญญาอย่างอิสระ (an independent intellectual exercise)” ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (UN General Assembly) กล่าวว่าเป็น “เครื่องมือสำคัญในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาคนุชทั่วโลก”

ในขั้นแรก เราขอขอบคุณสมาชิกของคณะกรรมการที่ปรึกษาของพวกเราที่นำโดย Thomas Picketty และ Tharman Shanmugaratnam ในฐานะประธานคู่ รวมถึงสมาชิกท่านอื่นๆ ของคณะกรรมการที่ปรึกษาได้แก่ Olu Ajakaiye, Kaushik Basu, Haroon Borhat, Francisco Ferreira, Janet C. Gornick, David Grusky, Ravi Kanbur, Enrico Letta, Chunling Li, Nora Lustig, Laura Chinchilla Miranda, Njuguna Ndung'u และ Frances Stewart

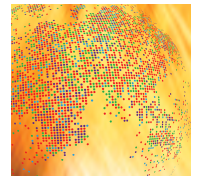
นอกจากคำแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษาของเรา คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านสถิติได้ให้คำชี้แนะเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆ ของระเบียบวิธีและข้อมูลที่ใช้ในรายงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณดัชนีการพัฒนาคนุช พวกเราขอขอบคุณสมาชิกคณะกรรมการอันได้แก่ Oliver Chinganya, Albina A. Chuwa, Ludgarde Coppens, Marc Fleurbaey, Marie Haldorson, Friedrich Huebler, Dean Mitchell Jolliffe, Yemi Kale, Steven Kapsos, Robert Kirkpatrick, Jaya Krishnakumar, Mohd Uzir Mahidin, Max Roser และ Pedro Luis do Nascimento Silva

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายบุคคลที่มีน้ำใจให้คำชี้แนะแก่เราโดยไม่ได้มีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ ซึ่งรวมถึง Sabina Alkire, Sudhir Anand, Amar Battacharya, Sarah Cliffe, Miles Corak, Angus Deaton, Shanta Devarajan, Vitor Gaspar, Carol Graham, Kenneth Harttgen, Homi Kharas, Michèle Lamont, Santiago Levy, Ako Muto, Ambar Nayaran, Alex Reid, Carolina Sánchez-Páramo, Paul Segal, Amartya sen, Juan

Somavia, Yukio Takasu, Sonoe Torgerson และ Michael Woolcock

ความซาบซึ้งของเรา ยังรวมถึงงานเขียนของ Lucas Chancel และเพื่อนร่วมงานของเราที่ World Inequality Lab ซึ่งถูกใช้เป็นบทที่ 3 ของรายงานฉบับนี้ ข้อความในกล่องและเนื้อหาเจาะลึกต่างๆ เป็นผลงานของ Elizabeth Anderson, Michelle Bachelet, Bas van Bavel, David Coady, James Foster, Nora Lustig, Ben Philips, สมาคม International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, and Intersex Association และสถาบัน Peace Research Institute ในเมืองออสโล ผู้เขียนบทความให้ปุมหลังและงานเขียนให้ความคิดเห็นและข้อมูลได้แก่ Fabrizio Bernardi, Dirk Bezemer, Matthew Brunwasser, Martha Chen, Sirianne Dahlum, Olivier Fiala, Valpy FitzGerald, James K. Galbraith, Jayati Ghosh, John Helliwell, Martin Hilbert, Patrick Kabanda, Emmanuel Letouze, Juliana Martínez, Håvard Mokleiv, José Antonio Ocampo, Gudrun Østby, Inaki Permanyer, Ilze Plavgo, Siri Aas Rustad, Diego Sánchez-Ancochea, Anya Schiffrin, Jeroen P.J.M. Smits, Eric Uslaner, Kevin Watkins และ Martijn van Zomeren พวกเรารู้สึกขอบคุณพวกเขาทุกคน

มีการนัดขอคำปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ หรือเกี่ยวกับพื้นที่ต่างๆ ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2562 ซึ่งรวมถึงในเมืองเบรุต บอนน์ บัวโนสไอเรส ไคโร โตฮา เจนีวา มาร์ราเกช ไนโรบี นูร์ซุลตัน ปารีส ราบัตและโตเกียว เราขอแสดงความขอบคุณการให้คำปรึกษาจากบุคคลต่อไปนี้เป็นพิเศษ Touhami Abdelkhalik, Touhami Abi, Hala About Ali, Laura Addati, Shaikh Abdulla bin Ahmed Al Khalifa, Ibrahim Ahmed Elbadawi, Asmaa Al Fadala, Abdulrazak Al-Faris, Najla Ali Murad, Facundo Alvaredo, Yassamin Ansari, Kuralay Baibatyrova, Alikhan Baimenov, Radhika Balakrishnan, Carlotta Balestra, Luis Beccaria, Debapriya Bhattacharya, Roberto Bissio, Thomas Blanchet, Sachin Chaturvedi, Alexander Chubrik, Paulo Esteves, Elyas Felfoul, Cristina Gallach, Amory Gethin, Sherine Ghoneim, Liana Ghukasyan, Manuel Glave, Xavier Godinot, Heba Handoussa, Gonzalo Hernández-Licona, Ameena Hussain, Hatem Jemmali, Fahmida Khatun, Alex Klemm, Paul Krugman, Nevena Kulic, Christoph Lakner, Tomas de Lara, Eric Livny, Paul Makdisi, Gordana Matkovic, Rodrigo Márquez, Roxana Maurizio, Marco Mira, Cielo Morales, Salvatore Morelli, Rabie Nasr, Heba Nassar,

Andrea Villarreal Ojeda, Chukwuka Onyekwena, Andrea Ordonez, Magued Osman, Mónica Pachón, Emel Memis Parmaksiz, Maha El Rabbat, Racha Ramadan, Hala El Saeed, Ouedraogo Sayouba, Sherine Shawky, André de Mello e Souza, Paul Stubbs, Hamid Tijani, René Mauricio Valdés, Peter Van de Ven, Ngu Wah Win, Xu Xiuli, Cai Yiping, Sabina Ymeri และ Stephen Younger นอกจากนี้เรายังได้รับความสนับสนุนจากบุคคลอีกมากมายจนเกินที่จะกล่าวชื่อได้หมดในที่นี้ (รายนามผู้ให้คำปรึกษาได้รับการเผยแพร่ไว้ที่ <http://hdr.undp.org/en/towards-hdr-2019> โดยได้กล่าวถึงพันธมิตรและผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ ไว้ที่ <http://hdr.undp.org/en/acknowledgement-hdr-2019>) และเราขอแสดงความขอบคุณการให้ข้อมูล ความสนับสนุนและความช่วยเหลือจากองค์กรที่เป็นพันธมิตรอย่างเช่น สำนักงานส่วนภูมิภาคของ UNDP และสำนักงานประจำประเทศอย่างสุดซึ้ง

รายงานฉบับนี้ยังได้ประโยชน์จากการอ่านบททวนแต่ละบทโดย Paul Anand, Carlos Rodriguez Castelan, Lidia Ceriani, Daniele Checchi, Megan Cole, Danny Dorling, Csaba Feher, Oliver Fiala, Maura Francese, Aleksandr V. Gevorkyan, Leonard Goff, Didier Jacobs, Silpa Kaza, Jeni Klugman, Anirudh Krishna, Benoit Laplante, Max Lawson, Marc Morgan, Teresa Munzi, Brian Nolan, Zachary Parolin, Kate E. Pickett, Sanjay Reddy, Pascal Saint-Amans, Robert Seamans, Nicholas Short และ Marina Mendes Tavares

พวกเรารู้สึกขอบคุณเพื่อนร่วมงานหลายๆ ท่านในครอบครัวสหประชาชาติที่ได้ให้การสนับสนุนในการจัดทำรายงานฉบับนี้โดยให้สถานที่จัดการรับคำปรึกษาหรือให้ความเห็นหรือคำแนะนำ บุคคลเหล่านี้รวมถึง Prosper Tanyaradza Muwengwa และ Thokozile Ruzvidzo จากคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งแอฟริกา (Economic Commission for Africa) Alberto Arenas, Alicia Bárcena, Mario Cimoli และ Nunzia Saporito จากคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งลาตินอเมริกาและแคริบเบียน (Economic Commission for Latin America and the Caribbean หรือ ECLAC) Khalid Abu-Ismael, Oussama Safa, Niranjana Sarangi และ Saurabh Sinha จากคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียตะวันตก (Economic and Social Commission for Western Asia หรือ ESCWA) Roger Gomis, Damian Grimshaw, Stefan Kühn และ Perin Sekerler จากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization หรือ ILO) Astra Bonini, Hoi Wai Jackie Cheng, Elliott Harris, Ivo Havinga, Marcelo Lafleur, Shantanu Mukherjee, Marta Roig, Michael Smedes และ Wenyan Yang จากสำนักงานกิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

(Department of Economic and Social Affairs หรือ UNDESA) Manos Antoninis, Bilal Fouad Barakat และ Anna Cristina D’Addio จากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization หรือ UNESCO) Lakshmi Narasimhan Balaji, Laurence Chandy และ Mark Hereward จากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children’s Fund หรือ UNICEF) Sham Banihani, Jorge Chediek และ Xiaojun Grace Wang จากสำนักงานสหประชาชาติเพื่อความร่วมมือใต้-ใต้ (United Nations Office for South-South Cooperation หรือ UNOSSC) Paul Ladd จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Research Institute for Social Development หรือ UNRISD) Rachel Gisselquist, Carlos Gradin และ Kunal Sen จากสถาบันมหาวิทยาลัยโลกแห่งสหประชาชาติเพื่อการวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์การพัฒนา (United Nations University World Institute for Development Economics Research หรือ UNU-WIDER) Margaret Carroll และ Emma Morley จากโครงการอาสาสมัครขององค์กรสหประชาชาติ (UN Volunteers หรือ UNV) Shruti Majumdar, Shahrashoub Razavi และ Silke Staab จากองค์การเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ (UN Women) และ Theadora Swift Koller จากองค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ WHO)

เพื่อนร่วมงานของเราอีกหลายคนที่ UNDP ได้ให้คำแนะนำและกำลังใจ อย่าง Luis Felipe López-Calva, Michele Candotti, Joseph D’Cruz และ Abdoulaye Mar Dieye ซึ่งชี้แนะแนวทางไม่เพียงในเรื่องเนื้อหาของรายงานแต่ยังครอบคลุมถึงแนวทางการพัฒนาสำนักงานจัดทำรายงานการพัฒนามนุษย์ในระยะต่อไป นอกจากนี้พวกเราขอขอบคุณ Marcel Alers, Fernando Aramayo, Gabriela Catterberg, Valerie Cliff, Esuna Dugarova,, Mirjana Spoljaric Egger, Almudena Fernández, Cassie Flynn, Stephen Gold, Nicole Igloi, Boyan Konstantinov, Raquel Lagunas, Marcela Meléndez, Ruben Mercado, Ernesto Pérez, Kenroy Roach, Renata Rubian, Narue Shiki, Ben Slay, Mourad Wahba, Douglas Webb, Haoliang Xu และ Diego Zavaleta

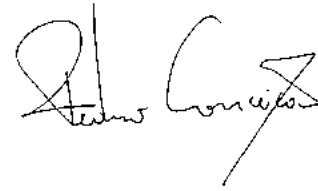
พวกเราโชคดีที่มีทีมงานที่มีความสามารถคอยสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็น Farheen Ghaffar, Michael Gottschalk, Xiao Huang, Sneha Kaul และ Andrian Pearl และทีมผู้ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง Jeremy Marand, Tobias Schillings และ Emilia Toczydlowska

สำนักงานจัดทำรายงานการพัฒนามนุษย์ขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อสาธารณรัฐเกาหลีที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน แรงสนับสนุนจากพวกเขาและความทุ่มเทให้แก่การวิจัยเพื่อการพัฒนาและแก่รายงานนี้เป็นสิ่งที่พวกเราซาบซึ้งเป็นอย่างมาก

พวกเราโชคดีที่ได้ทีมบรรณาธิการและจัดหน้าที่มีความเป็นมืออาชีพสูงจากบริษัท Communications Development Incorporated นำโดย Bruce Ross-Larson ร่วมกับ Joe Caponio, Nick Moschovakis, Christopher Trott และ Elaine Wilson

สุดท้ายนี้ พวกเราขอขอบคุณผู้บริหารประจำโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติอย่าง Achim Steiner ที่คอยผลักดันให้เราตั้งเป้าให้สูงขึ้นเสมอ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้เรากล้าเสนอความคิด เขาต้องการรายงานที่จะสามารถสื่อสารกับสาธารณชน ผู้กำหนดนโยบายและผู้เชี่ยวชาญได้

เพราะนั่นเป็นวิธีเดียวที่จะผลักดันการพัฒนามนุษย์ต่อไปได้ พวกเราหวังว่างานชิ้นนี้จะเป็นดังที่เขาคาดหวังไว้ทุกประการ

Pedro Conceição
ผู้อำนวยการ
สำนักงานจัดทำรายงานการพัฒนามนุษย์

สารบัญรายงานการพัฒนามนุษยประจำปี พ.ศ. 2562

คำนำ	iii
กิตติกรรมประกาศ	iv
สรุปภาพรวม	1

ส่วนที่ 1

มากกว่าเรื่องรายได้ 23

บทที่ 1

ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์: เป้าหมายที่เปลี่ยนไปในคริสต์ศตวรรษที่ 21	29
ทำความเข้าใจความเหลื่อมล้ำผ่านกรอบคิดเรื่องศักยภาพ (capabilities)	30
พลวัตของความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์: การตามกันในระดับศักยภาพขั้นพื้นฐาน การทิ้งห่างในระดับศักยภาพขั้นสูง	32
แม้ศักยภาพขั้นพื้นฐานจะพัฒนามากขึ้นแต่ยังคงกระจายไม่ทั่วถึงทุกคน: ใครคือผู้ที่ด้อยโอกาสมากที่สุด	48
ไปสู่ศักยภาพขั้นสูง	51
เป้าหมายที่เปลี่ยนไปและความเหลื่อมล้ำในคริสต์ศตวรรษที่ 21	57

บทที่ 2

ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์: มีความเกี่ยวข้องและยังคงฝังแน่น	73
ความเหลื่อมล้ำเริ่มต้นตั้งแต่แรกเกิดและสามารถคงอยู่ต่อไปได้	74
ความเหลื่อมล้ำที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงบริบทอื่นๆ ของการพัฒนามนุษย์	82
ความเหลื่อมล้ำสามารถสะสมมากขึ้นได้ชั่วชีวิต อันสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลทางอำนาจที่ฝังลึก	93

ส่วนที่ 2

มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ย 97

บทที่ 3

การวัดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความมั่งคั่ง	103
การจัดการกับความเหลื่อมล้ำเริ่มต้นได้ด้วยการชดเชยชีวิตที่ดี	103
เส้นโค้งรูปร่างในกราฟความเหลื่อมล้ำและความขยายตัวของเศรษฐกิจของโลก	109
ทวีปแอฟริกาที่มีความเหลื่อมล้ำมากแค่ไหน	116
ความเหลื่อมล้ำในกลุ่มประเทศ BRIC ตั้งแต่ทศวรรษปี ค.ศ. 2000	119
ความเหลื่อมล้ำและการจัดการกระจายความเจริญใหม่ในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา	120
ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของโลก: การกลับมาของทุน	127
คำถาม: ความโปร่งใสของข้อมูลในฐานะความจำเป็นระดับโลก	132

บทที่ 4

ความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพที่มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ย: ค่านิยมทางสังคมและโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียม	147
ความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพในคริสต์ศตวรรษที่ 21	148
ค่านิยมทางสังคมและโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกำลังเปลี่ยนไปหรือไม่	152
ทางเลือกอันมีจำกัดและโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมในแต่ละช่วงชีวิต	158
การเพิ่มขีดความสามารถให้เด็กผู้หญิงและสตรีเพื่อไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศ: แผนแม่แบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำแน่นอน	164

ส่วนที่ 3

มากกว่าแค่วินนี้ 171

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิอากาศและความเหลื่อมล้ำในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene)	175
การเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิอากาศและความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร	178
ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่แพร่หลาย: ภาพรวมของของเสีย การบริโภคเนื้อและการใช้น้ำของโลก	186
แนวทางใหม่ที่ต่างไปจากในอดีต: เลือกใช้ชีวิตแบบใหม่เพื่อมนุษยและโลกใบนี้	192

บทที่ 6

ศักยภาพของเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการไล่ตามกันและการทิ้งห่าง: การเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของศตวรรษนี้	199
พลวัตของความเหลื่อมล้ำทางด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี: การไล่ตามกันกันในขั้นพื้นฐานและการทิ้งห่างในขั้นสูง	200
เทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนโลก: เทคโนโลยีจะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์อย่างไรบ้าง	205
การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การไล่ตามกันครั้งใหญ่ (Great Convergence) ของการพัฒนามนุษย์	208

บทที่ 7

นโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21: เรามีกาเลือก	223
มุ่งหน้าสู่การไล่ตามกันกันในเชิงศักยภาพที่มากกว่าเรื่องรายได้: ความเป็นสากล (universalism) จากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง	225
มุ่งหน้าสู่การขยายตัวของรายได้ที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น: เพิ่มผลิตภาพและพัฒนาความเท่าเทียม	233
คำถามท้าย: เรามีกาเลือก	245

หมายเหตุ

หมายเหตุ	257
----------	-----

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม	268
------------	-----

ภาคผนวกทางสถิติ

คู่มือผู้อ่าน 295

ตารางทางสถิติ

1. ดัชนีการพัฒนามนุษย์และองค์ประกอบของดัชนี	300
2. แนวโน้มของดัชนีการพัฒนามนุษย์ ปีพ.ศ. 2533 - 2561	304
3. ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ถูกปรับค่าความเหลื่อมล้ำ	308
4. ดัชนีการพัฒนามาทางเพศสภาพ	312
5. ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ	316
6. ดัชนีความยากจนหลายมิติ: ประเทศกำลังพัฒนา	320

กระดานสรุปการพัฒนามนุษย์

1. คุณภาพการพัฒนามนุษย์	325
2. ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศสภาพในแต่ละช่วงชีวิต	330
3. การเพิ่มขีดความสามารถให้สตรี	335
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม	340
5. ความยั่งยืนด้านสังคมและเศรษฐกิจ	345

ภูมิภาคกำลังพัฒนา

ภูมิภาคกำลังพัฒนา	350
-------------------	-----

ข้อมูลอ้างอิงทางสถิติ

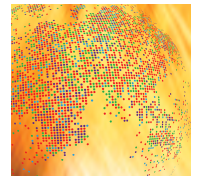
ข้อมูลอ้างอิงทางสถิติ	351
-----------------------	-----

สรุปภาพรวม

ความเหลื่อมล้ำ

ด้านการพัฒนามนุษย์

ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

สรุปภาพรวม ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

ในทุกประเทศมีผู้คนมากมายที่แทบไม่มีโอกาสคาดหวังถึงอนาคตที่ดีกว่า พวกเขาไร้ซึ่งความหวัง เป้าหมายชีวิต หรือศักดิ์ศรี และได้แต่เฝ้ามองจากชายขอบของสังคม ในขณะที่คนอื่น ๆ คืบหน้าไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น แม้ว่าผู้คนมากมายทั่วโลกสามารถหลีกเลี่ยงจากความยากจนถึงขีดสุดได้ แต่มีผู้คนอีกเป็นจำนวนมากกว่าที่ไม่มีโอกาสหรือทรัพยากรที่จะกำหนดชีวิตตนเอง บ่อยครั้งที่เพศสภาพ ชาติพันธุ์ หรือความมั่งคั่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ ยังคงเป็นปัจจัยกำหนดสถานะทางสังคมของผู้คน

ความเหลื่อมล้ำมีปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ทุกหนแห่ง ความกังวลในเรื่องนี้ก็เช่นกัน ผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะฝักใฝ่แนวคิดทางการเมืองแบบใด เชื่อมากขึ้นว่าควรมีการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศ (ภาพประกอบ 1)

ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์อยู่ในระดับลึกลงไปกว่านั้นอีก ลองนึกดูว่า เด็กสองคนที่เกิดในปี พ.ศ. 2543 คนหนึ่งมีชีวิตอยู่ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก อีกคนหนึ่งอาศัยอยู่ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ (ภาพประกอบ 2) ณ ปัจจุบันนี้ เด็กคนแรกมีโอกาสมากกว่าครึ่งที่จะได้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา กว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของคนในวัย 20 ปี ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมากกำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในทางกลับกัน เด็กคนที่สองมีความเป็นไปได้น้อยกว่ามากที่จะมีชีวิตอยู่รอด ประมาณ 17 เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่เกิดในปี พ.ศ. 2543 ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ต่ำ จะเสียชีวิตก่อนอายุ 20 ปี เทียบกับ 1 เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่เกิดในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก นอกจากนั้นเด็กคนที่สองแทบไม่มีโอกาสที่จะศึกษาในระดับอุดมศึกษา กล่าวคือ ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ มีเพียง 3 เปอร์เซ็นต์ของเด็กๆ เท่านั้นที่จะมีโอกาสที่จะศึกษาในระดับอุดมศึกษา สถานการณ์ที่พวกเขาไม่อาจควบคุมได้เกือบสิ้นเชิงได้กำหนดให้เด็กสองคนนี้เดินไปตามเส้นทางที่แตกต่าง ไม่เท่าเทียม และไม่อาจแก้ไขใดๆ ได้ ความเหลื่อมล้ำภายในประเทศก็มีอยู่มากทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว ในบางประเทศที่พัฒนาแล้ว อายุคาดเฉลี่ย (life expectancy) ของคนในวัย 40 ปี ของผู้มีรายได้สูงสุด 1 เปอร์เซ็นต์แรกของประเทศ สูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำสุด 1 เปอร์เซ็นต์สุดท้าย อยู่ถึง 15 ปี ในกลุ่มประชากรชาย และ 10 ปี ในกลุ่มประชากรหญิง

ความเหลื่อมล้ำไม่ได้สะท้อนถึงความไม่เป็นที่ปรารถนาในสังคมโลกเสมอไป ความเหลื่อมล้ำบางประการอาจจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก เช่น ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการเผยแพร่เทคโนโลยีใหม่อย่างไม่เท่าเทียม อย่างไรก็ตาม หากความไม่เท่าเทียมไม่ได้เกิดจากรางวัลจากความพยายาม ความสามารถ หรือการยอมเสี่ยงทางธุรกิจ ความไม่เท่าเทียมเหล่านี้

นั้นอาจจะนำมาซึ่งความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจและเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีมนุษย์

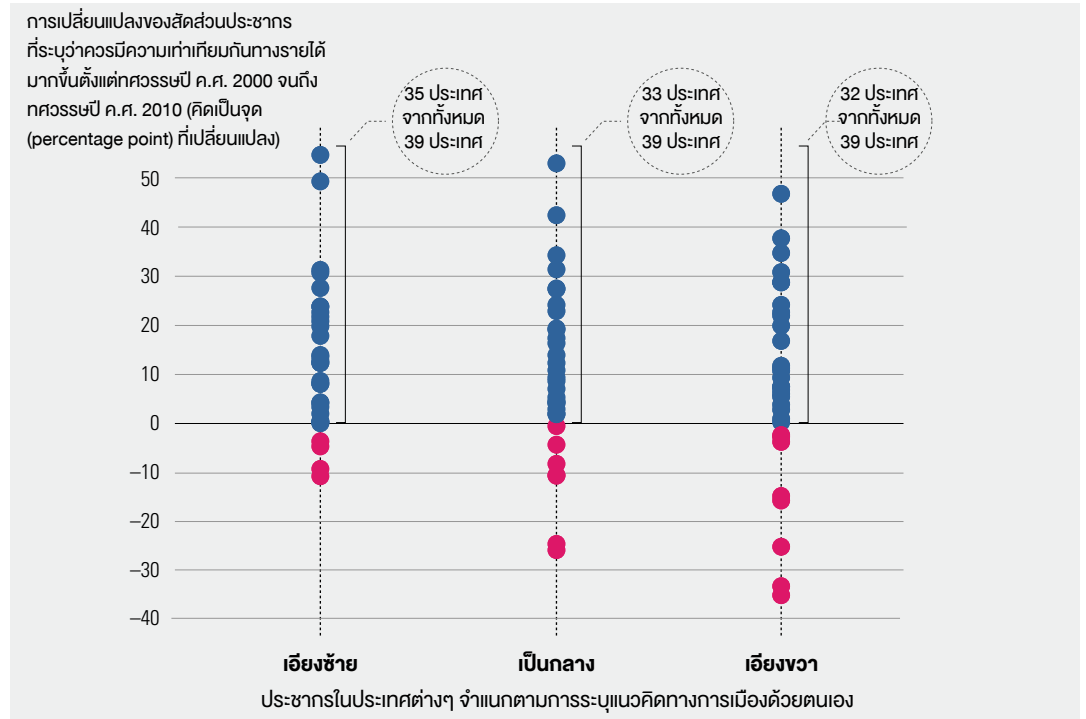
ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์เช่นนี้ส่งผลเสียต่อสังคม บั่นทอนความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในสังคม และยังทำลายความเชื่อมั่นที่มีต่อกันระหว่าง ประชาชน รัฐบาล และหน่วยงานต่างๆ ความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจ ทำให้สูญเสียทรัพยากรบุคคลจากการกีดกันไม่ให้บรรลุศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ไม่ว่าจะในด้านการทำงานหรือด้านชีวิตส่วนตัว ความเหลื่อมล้ำมักทำให้การตัดสินใจทางการเมืองใดๆ ที่จะสะท้อนความหวังของคนในสังคมทั้งหมดและที่จะปกป้องโลกของเราเป็นไปได้อย่างขึ้น เมื่อคนกลุ่มน้อยที่มีโอกาสมากกว่าอาศัยอำนาจที่มีอยู่ในมือของตนเองผลักดันการตัดสินใจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนในปัจจุบันเป็นหลัก ในกรณีนี้ที่เลวร้ายที่สุด ผู้คนจะพากันลงสู่ท้องถนนเพื่อทำการประท้วง

ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุข้อตกลงว่าด้วยวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 (2030 Agenda for Sustainable Development) ความเหลื่อมล้ำที่ว่านี้ไม่ได้หมายความว่าแค่ความไม่เท่าเทียมด้านรายได้และความมั่งคั่ง ความเหลื่อมล้ำไม่สามารถถูกอธิบายได้ง่ายๆ โดยใช้ตัววัดเชิงองค์รวมเพื่อวัดความเหลื่อมล้ำเพียงมิติเดียว และความเหลื่อมล้ำนี้จะมีบทบาทในการกำหนดอนาคตของผู้คนที่จะมีชีวิตอยู่จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 22 ดังนั้น การพิจารณาความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์จะต้องพิจารณาในมิติที่นอกเหนือไปจากรายได้ ค่าเฉลี่ย และสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งนำไปสู่สาระสำคัญ 5 ประการ (ภาพประกอบ 3)

ประการแรก ในขณะที่ผู้คนจำนวนมากก้าวข้ามมาตรฐานขั้นต่ำในการพัฒนามนุษย์ ความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไปและแพร่หลาย ในช่วงสองทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนในการขจัดความขัดสนขั้นสุด อย่างไรก็ตามความไม่เท่าเทียมด้านศักยภาพต่างๆ ยังคงมีมากจนเกินกว่าจะยอมรับได้ เช่น อีสระที่จะเป็นและทำในสิ่งที่ตนปรารถนา เช่น การได้รับการศึกษา การมีงานทำ หรือการมีอาหารพอเพียงต่อ

ภาพประกอบ 1

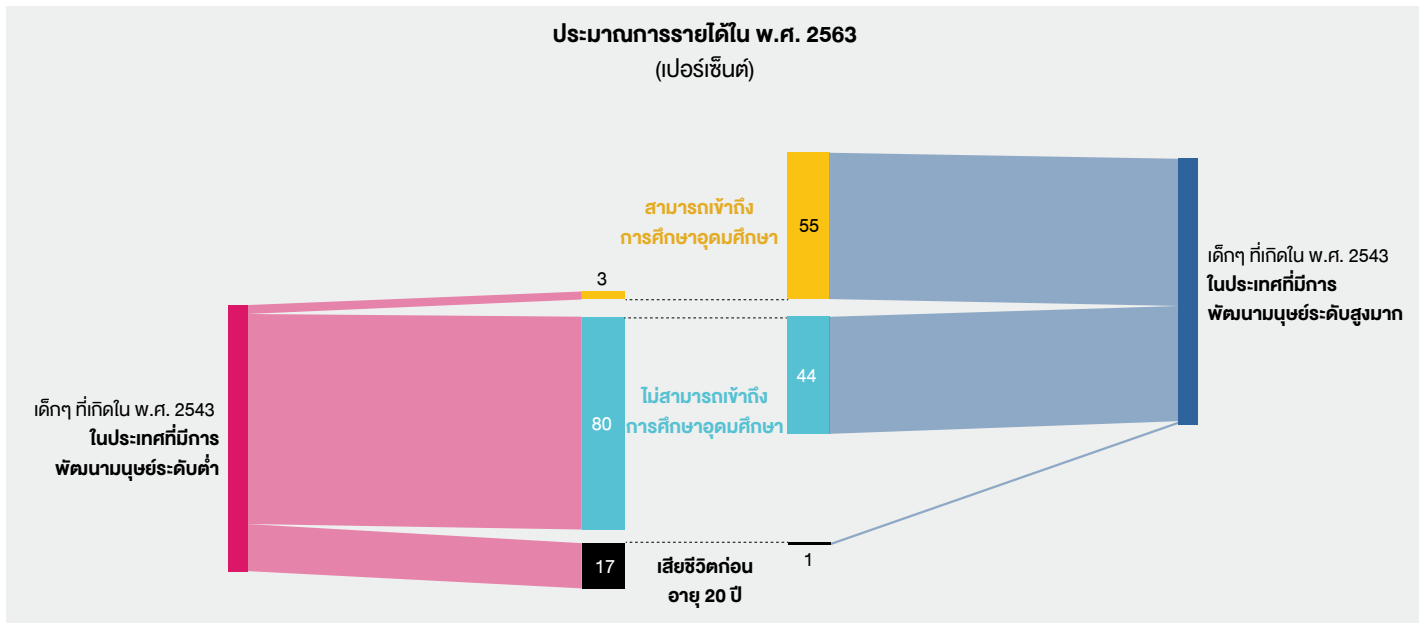
สัดส่วนของประชากรที่ระบุว่าควรมีความเท่าเทียมกันทางรายได้มากขึ้นตั้งแต่ทศวรรษปี ค.ศ. 2000 จนถึงทศวรรษ 2010

หมายเหตุ: จุดแต่ละจุดแทนหนึ่งใน 39 ประเทศซึ่งมีข้อมูลเปรียบเทียบกันได้ กลุ่มตัวอย่างครอบคลุม 48 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั่วโลก ค่าตามมีค่าตอบให้เลือกระหว่าง 1-5 โดย 1 หมายถึง "รายได้ควรมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น" และ 5 หมายถึง "เราควรมีความแตกต่างด้านรายได้มากกว่านี้"
แหล่งข้อมูล: จำนวนโดยสำนักงานการพัฒนามนุษย์อ้างอิงจากข้อมูลจากองค์กรสำรวจค่านิยมสากล (World Values Survey) รอบสำรวจที่ 4 รอบสำรวจที่ 5 และรอบสำรวจที่ 6

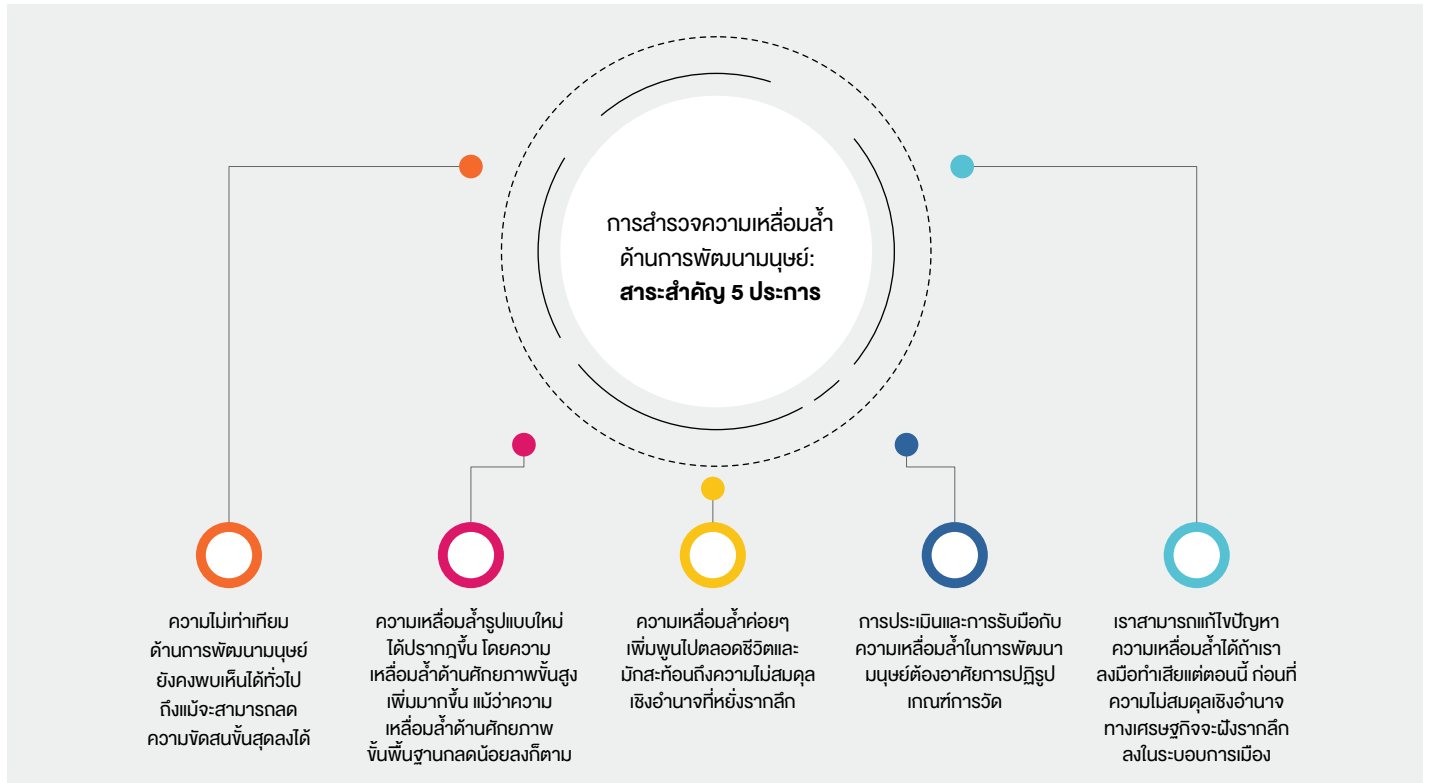
ภาพประกอบ 2

เด็ก ๆ ที่เกิดในปี พ.ศ. 2543 ในประเทศที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน จะมีเส้นทางชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างมากไปจนถึง พ.ศ. 2563

หมายเหตุ: ข้อมูลนี้เป็นการประมาณค่า (โดยใช้ค่ามัธยฐาน) สำหรับบุคคลที่เข้าไปที่มาจากประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำและประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก ข้อมูลการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาอ้างอิงจากข้อมูลสำรวจสมาชิกในครัวเรือนในช่วงอายุระหว่าง 18-22 ปี ซึ่งรวบรวมโดยสถาบันสถิติของ องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (www.education-inequalities.org เข้าถึงเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2562) ตัวเลขเปอร์เซ็นต์คำนวณจากประชากรที่เกิดในปี พ.ศ. 2543 จำนวนประชากรที่เสียชีวิตก่อนอายุ 20 ปี ถูกคำนวณจากจำนวนการเกิดในราวปี พ.ศ. 2543 และการประมาณค่าจำนวนผู้เสียชีวิตของมูลนิธิเด็กสาวระหว่างปี พ.ศ. 2543-2563 ประชากรที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2563 จำนวนจากการประมาณค่าจำนวนประชากรที่มีชีวิตอยู่ (จากกลุ่มคนรุ่นที่เกิดในราวปี พ.ศ. 2543) และข้อมูลการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาล่าสุด จำนวนประชากรที่ไม่ได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษาคำนวณจากประชากรส่วนที่เหลือ
แหล่งข้อมูล: จำนวนโดยสำนักงานจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาการมนุษย์อ้างอิงข้อมูลจากการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ และสถาบันสถิติของ องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

มากกว่าเรื่องรายได้ มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ย มากกว่าแค่วันนี้: การสำรวจความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์นำไปสู่สาระสำคัญ 5 ประการ

แหล่งข้อมูล: สำนักงานจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาการมนุษย์

ความต้องการของร่างกาย นอกจากนั้น คนที่เปราะบางที่สุดในกลุ่มคนที่ขัดสนที่สุด บางคนกลับถูกละเลย

จนอาจทำให้สังคมโลกของเราไม่สามารถขจัดความยากจนให้หมดไปภายในปี พ.ศ. 2573 ได้ตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประการที่สอง ความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงรูปแบบใหม่ด้านการพัฒนามนุษย์กำลังเผยตัวให้เห็น ถึงแม้ว่าความเหลื่อมล้ำในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งไม่อาจแก้ไขได้หลายประการกำลังลดน้อยลง ภายใต้เงื้อมเงาของวิกฤตสภาพอากาศและความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในวงกว้างก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์รูปแบบใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพกำลังวิวัฒนาการไปในทิศทางที่แตกต่างกัน ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นพื้นฐาน ซึ่งเชื่อมโยงกับความยากจนขั้นสุด กำลังลดน้อยลง ในบางกรณี ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความเหลื่อมล้ำด้านอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดทั่วโลก ประชากรระดับล่างจำนวนมากกำลังก้าวไปสู่ขั้นแรกของการพัฒนามนุษย์ ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นสูงกำลังเพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมิติต่างๆ ของชีวิตที่มีแนวโน้มจะมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากศักยภาพเหล่านั้นจะสร้างข้อได้เปรียบ คนที่มีความพร้อมในวันนี้จะสามารถ

ก้าวไปข้างหน้าได้ไกลกว่าในวันพรุ่งนี้

ประการที่สาม ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์สามารถสะสมไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิต โดยมีปัจจัยเสริมมาจากความไม่สมดุลเชิงอำนาจที่ยังรากลึก ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลแห่งความไม่เป็นธรรมนั้นมีไม่มากนัก ซึ่งโดยมากจะถูกขับเคลื่อนด้วยปัจจัยต่างๆ ที่ฝังรากลึกในสังคม เศรษฐกิจ และโครงสร้างทางการเมือง การรับมือกับปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์หมายถึงการจัดการกับปัจจัยเหล่านี้ กล่าวคือ ความก้าวหน้าที่จริงแท้จะไม่เกิดจากความพยายามแก้ไขปัญหาค่าเฉลี่ยที่ไม่เท่าเทียมเพียงเมื่อผู้คนมีรายได้ที่แตกต่างกันมากแล้วเท่านั้น เพราะความเหลื่อมล้ำเริ่มขึ้นตั้งแต่แรกเกิด บ่อยครั้งเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นเสียอีก และสามารถส่งสมมากขึ้นในช่วงชีวิต ความก้าวหน้าที่แท้จริงจะไม่เกิดขึ้นจากการมองย้อนกลับไปยังอดีต และจะไม่เกิดขึ้นจากการเพียรพยายามนานโยบายและสถาบันที่เคยประสบความสำเร็จในการควบคุมความเหลื่อมล้ำในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในบางเวลาและในบางประเทศกลับมาใช้อีกครั้ง เพราะในสภาพเงื่อนไขเหล่านั้นเองที่ทำให้ความไม่สมดุลเชิงอำนาจฝังลึกยิ่งขึ้น ในหลายกรณียิ่งขับเน้นข้อได้เปรียบที่สะสมไปตลอดชั่วอายุคน

ประการที่สี่ การประเมินความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเกณฑ์การวัด นโยบายที่ดีจะเริ่มจาก...

เริ่มจากเกณฑ์การวัดที่เหมาะสม ความเหลื่อมล้ำรูปแบบใหม่จำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการวัดแบบใหม่ จำเป็นต้องมีแนวคิดชัดเจนมากขึ้นที่เชื่อมโยงกับความท้าทายในยุคปัจจุบัน แหล่งข้อมูลที่มีหลายองค์ประกอบมากขึ้นและเครื่องมือวิเคราะห์ที่แม่นยำมากขึ้นประกอบกัน งานวิจัยใหม่ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่ระบุว่า จะมีการสะสมรายได้และความมั่งคั่งในกลุ่มชนชั้นนำในหลายประเทศอย่างรวดเร็วมากเกินกว่าที่เคยคาดการณ์ไว้ถ้าหากอาศัยเกณฑ์วัดความเหลื่อมล้ำโดยรวมรวมตัวเลขแล้วสรุปแบบเดิมๆ การนำเกณฑ์การวัดใหม่มาใช้จะเป็นระบบและแพร่หลาย จะช่วยให้มีข้อมูลสนับสนุนการถกเถียงและนโยบายสาธารณะที่แหลมคมยิ่งขึ้น เกณฑ์วัดความเหลื่อมล้ำชุดใหม่อาจจะดูเหมือนไม่ใช่สิ่งจำเป็นในอันดับต้นๆ จนกระทั่งผู้คนตระหนักว่า การใช้เกณฑ์วัดเช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ดำเนินมานานแล้ว ตั้งแต่เริ่มมีการคิดค้นเกณฑ์ในช่วงครึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20

ประการที่ห้า การลดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 สามารถทำได้ถ้าเราลงมือเลยแต่บัดนี้ ก่อนที่ความไม่สมดุลเชิงอำนาจทางเศรษฐกิจจะหยั่งรากลึกกลงในโครงสร้างทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำที่ลดน้อยลงด้านศักยภาพขั้นพื้นฐานบางประการแสดงให้เห็นว่าเราสามารถมีความก้าวหน้าได้ แต่ความก้าวหน้าในอดีตไม่อาจตอบสนองความคาดหวังของผู้คนในคริสต์ศตวรรษนี้ได้ ถึงแม้ความมุ่งมั่นที่จะลดความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นพื้นฐานต่อไปจะเป็นสิ่งจำเป็น แต่ก็ไม่เพียงพอในเมื่อศักยภาพขั้นสูงมีความเชื่อมโยงกับอำนาจต่อรองที่เพิ่มขึ้น การเพิกเฉยต่อช่องว่างระหว่างผู้คนในสังคมอาจเป็นเหตุให้ผู้กำหนดนโยบายไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนที่ต้องการเลือกหนทางบรรลุความคาดหวังและคุณค่าที่ตนยึดถือ เมื่อเราเบนความสนใจไปยังการรับมือกับความเหลื่อมล้ำแบบใหม่ที่เชื่อมโยงกับศักยภาพขั้นสูง ซึ่งหลายๆ ประการเพียงเริ่มปรากฏให้เห็นเท่านั้น เราจึงจะสามารถหยุดยั้งไม่ให้ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ลงหลักปักฐาน

แต่เราจะบรรลุเป้าหมายนั้นด้วยวิธีใด คงไม่ใช่ด้วยการพิจารณานโยบายต่างๆ โดยเอกเทศ หรือไม่ใช้คิดว่าจะมียวิเศษที่จะแก้ไขปัญหาทุกอย่างให้ลุล่วง การกระจายรายได้ซึ่งมักเป็นประเด็นหลักในการถกเถียงด้านนโยบายจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำ บางครั้งก็จัดเป็นยวิเศษขนานหนึ่ง แม้กระนั้น นโยบาย 4 ข้อสำคัญในมาตรการกระจายรายได้แบบองค์รวมคงไม่เพียงพอที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นในสหราชอาณาจักรช่วงทศวรรษปี พ.ศ. 2520 จนถึงปี พ.ศ. 2556 นโยบาย 4 ข้อ ได้แก่ การเก็บภาษีรายได้ในอัตราที่สูงขึ้นและก้าวหน้ามากขึ้น การ

ลดหย่อนภาษีสำหรับผู้มีรายได้ต่ำ ผลประโยชน์สำหรับบุตรซึ่งต้องหักภาษี และรายได้ขั้นต่ำของบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า การกระจายรายได้ไม่มีความสำคัญ แต่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนของความเหลื่อมล้ำ ในด้านรายได้และในด้านมิติอื่นๆ ของการพัฒนามนุษย์ ต้องอาศัยนโยบายที่ครอบคลุมและเป็นระบบมากขึ้น

นโยบายแบบไหนที่จะได้ผล แนวทางที่รายงานฉบับนี้ นำเสนอกรอบคอบนโยบายลดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ที่เชื่อมโยงกับการขยายและกระจายทั้งศักยภาพและรายได้ โดยมีให้เลือกทั้งนโยบายก่อนเข้าสู่ตลาด (premarket) ระหว่างอยู่ในตลาด (in-market) และหลังจากที่ออกจากตลาด (postmarket) โดยค่าจ้าง กำไร และอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานมักถูกกำหนดจากตลาดซึ่งตลาดก็ถูกกำหนดโดยกฎระเบียบ สถาบัน และนโยบายที่มีอยู่ (ระหว่างที่อยู่ในตลาด) แต่ผลลัพธ์จากการดำเนินนโยบายก็ขึ้นอยู่กับนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาชนก่อนที่พวกเขาจะเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจ (ก่อนเข้าสู่ตลาด) นโยบายก่อนเข้าสู่ตลาดสามารถลดความไม่เท่าเทียมในด้านศักยภาพ ช่วยให้ทุกคนเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติต่างๆ มากขึ้น นโยบายระหว่างที่อยู่ในตลาดมีผลกระทบต่อการกระจายรายได้และโอกาส เมื่อแต่ละคนทำงาน ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะเป็นปัจจัยกำหนดผลลัพธ์ที่ตามมาว่าจะมีการลดหรือเพิ่มความเหลื่อมล้ำ นโยบายหลังจากที่ออกจากตลาดมีผลต่อความเหลื่อมล้ำเมื่อระบบตลาดพร้อมด้วยนโยบายระหว่างที่อยู่ในตลาด มีส่วนกำหนดการกระจายรายได้และโอกาส โดยนโยบายทั้งสามประเภทนี้มีปฏิสัมพันธ์กัน ยกตัวอย่างเช่น เงื่อนไขของการให้บริการสาธารณะก่อนเข้าสู่ตลาดอาจจะขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ของนโยบายหลังจากที่ออกจากตลาด (เช่น ภาษีที่จัดเก็บจากรายได้ที่เกิดขึ้นในตลาด เพื่อใช้สนับสนุนการสาธารณสุขและการศึกษา) ซึ่งมีความสำคัญในการขับเคลื่อนรายได้แห่งรัฐ เพื่อใช้เป็นงบประมาณสำหรับการให้บริการสาธารณะดังกล่าว ในทางกลับกัน ภาษีจะเป็นสิ่งบ่งบอกว่าสังคมยินยอมที่จะให้มีการกระจายรายได้จากผู้ที่มีรายได้สูงไปสู่ผู้มีรายได้ต่ำเพียงใด

อนาคตของความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 อยู่ในมือของพวกเรา แต่เราไม่อาจนั่งนอนใจได้ วิฤตด้านสภาพอากาศแสดงให้เห็นว่า ผลเสียของการไม่ทำอะไรเลยจะทวีเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ เนื่องจากการไม่ทำอะไรเลยจะปล่อยให้ความเหลื่อมล้ำคงอยู่ และเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาด้านสภาพอากาศ ในปัจจุบันเทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงตลาดแรงงานและชีวิตผู้คน แต่ผลจากการที่เครื่องจักรเข้ามาแทนที่มนุษย์จะกว้างไกลเพียงใดยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด อย่างไรก็ตาม เรากำลังก้าวไปสู่จุดที่ไม่อาจหวนกลับ เรามีสิทธิ์เลือกและต้องใช้สิทธิ์นั้น ณ ขณะปัจจุบัน

อนาคตของความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 อยู่ในมือพวกเรา แต่เราไม่อาจนั่งนอนใจได้ วิฤตด้านสภาพอากาศแสดงให้เห็นว่า ผลเสียของการไม่ทำอะไรเลยจะเพิ่มทวีขึ้นไปเรื่อยๆ เนื่องจากการไม่ทำอะไรเลยจะปล่อยให้ความเหลื่อมล้ำคงอยู่ และเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาด้านสภาพอากาศ ในปัจจุบันเทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงตลาดแรงงานและชีวิตผู้คน แต่ผลจากการที่เครื่องจักรเข้ามาแทนที่มนุษย์จะกว้างไกลเพียงใดยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด

มากกว่าเรื่องรายได้ มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ย มากกว่าแค่วันนี้

รายงานฉบับนี้อาศัยกรอบแนวคิดใหม่ในการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำในชั้นละเอียดยิ่งขึ้นกว่ารายได้ ค่าเฉลี่ย และสภาพการณ์ปัจจุบัน (ภาพประกอบ 4)

มากกว่าเรื่องรายได้

การประเมินภาพรวมของความเหลื่อมล้ำต้องคำนึงถึงรายได้และความมั่งคั่ง แต่เราควรจะต้องพิจารณามากกว่าตัวเม็ดเงิน เพื่อที่จะเข้าใจความแตกต่างในมิติอื่นๆ ของการพัฒนามนุษย์ และกระบวนการที่จะนำไปสู่การพัฒนานั้นแน่นอนที่ว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมีอยู่ แต่ก็มีมีความเหลื่อมล้ำในมิติหลักอื่นๆ ของการพัฒนามนุษย์ เช่น สุขภาวะ การศึกษา ศักดิ์ศรี และการเคารพสิทธิมนุษยชน และความเหลื่อมล้ำในลักษณะนี้ไม่อาจจะระบุได้ชัดเจนด้วยการพิจารณาเพียงความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และความมั่งคั่งเท่านั้น แนวทางการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางด้านการพัฒนามนุษย์อาศัยมุมมองจากประชาชนเป็นหลัก กล่าวคือ พิจารณาถึงศักยภาพของประชาชนที่มีเสรีภาพในการทำในสิ่งที่ตนปรารถนาในชีวิต

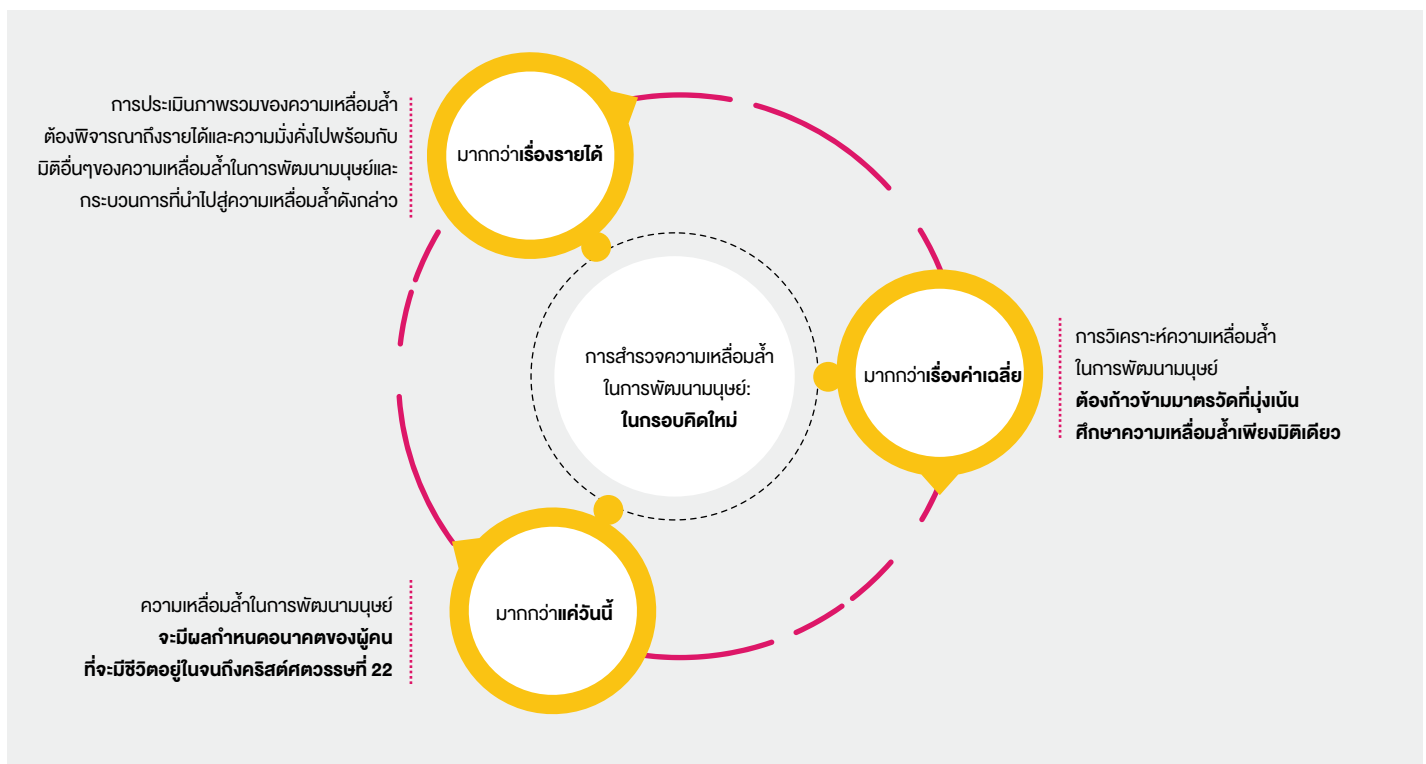
แม้แต่การทำความเข้าใจความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ก็จำเป็นต้องกระทำควบคู่ไปกับการพิจารณาความเหลื่อมล้ำในรูปแบบอื่นๆ ด้วย ความเสียเปรียบด้านสุขภาพและการศึกษา (ของพ่อแม่และของตนเอง) ส่งผลต่อกัน และเพิ่มทวีขึ้นตลอดชีวิต ช่องว่างทางสังคมเกิดขึ้นนับตั้งแต่ที่คนเราเกิดมา เริ่มตั้งแต่สถานที่เกิด และช่องว่างนี้ก็จะถ่างออกมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเวลาผ่านไปนับปี เด็กๆ จากครอบครัวยากจนอาจไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาและอยู่ในสถานะเสียเปรียบเมื่อถึงเวลาทำงานทำ เมื่อเติบโตขึ้น เด็กๆ เหล่านี้มักจะมีรายได้ต่ำกว่าเด็กๆ ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน และรับผลจากข้อเสียเปรียบที่พอกพูนทับถมขึ้นเรื่อยๆ

มากกว่าเรื่องค่าเฉลี่ย

บ่อยครั้งเหลือเกินที่ข้อถกเถียงเรื่องความเหลื่อมล้ำถูกทำให้กลายเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อน โดยอาศัยการอ้างอิงเกณฑ์การวัดความเหลื่อมล้ำที่สรุปอย่างย่อและข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือบางครั้งก็ทำให้ไขว้เขว ทำให้ไม่อาจเข้าใจมิติต่างๆ ของความเหลื่อมล้ำและกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบได้อย่างถ่องแท้ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องพิจารณามากกว่าการคำนวณค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นการยุบรวมการกระจายของข้อมูลทั้งหมดสู่ตัวเลขเพียงตัวเดียว และพิจารณาหนทางที่ความเหลื่อมล้ำ

ภาพประกอบ 4

คิดเรื่องความเหลื่อมล้ำ

ส่งผลกระทบต่อประชากรทั้งหมดที่อยู่ในต่างสถานที่และต่างเวลา ในทุกมิติของการพัฒนามนุษย์ สิ่งสำคัญก็คือความเหลื่อมล้ำที่แปรผันไปตามตัวแปร (ความแตกต่างในความสำเร็จของประชากรแต่ละกลุ่ม ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม)

มากกว่าแค่วันนี้

การวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำส่วนมากจะเน้นไปที่เรื่องราวในอดีตหรือปัจจุบัน แต่โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปทำให้เราจำเป็นต้องพิจารณาว่าจะมีปัจจัยใดเข้ามามีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำในอนาคต รูปแบบความเหลื่อมล้ำที่เป็นอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ ประกอบกับแรงขับเคลื่อนหลักทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จะเป็นตัวกำหนดชีวิตของเยาวชนในวันนี้และลูกๆ ของพวกเขา การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่สองประการที่จะกำหนดสถานการณ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี วิฤตด้านสภาพอากาศมีผลกระทบรุนแรงที่สุดต่อคนยากจนที่สุดแล้วในขณะนี้ ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น การเรียนรู้ของเครื่อง (machine learning) และปัญญาประดิษฐ์ สามารถทั้งบางกลุ่มประชากรและแม้แต่บางประเทศไว้เบื้องหลัง และก่อให้เกิดความหวาดกลัวถึงอนาคตที่ไม่แน่นอนภายใต้การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

ความมุ่งหวังของมนุษย์ที่วิวัฒนาการไป: จากศักยภาพขั้นพื้นฐานสู่ศักยภาพขั้นสูง

เมื่อมาตยา เชน (Amartya Sen) ตั้งคำถามว่า ถึงที่สุดแล้วเราควรให้ความสำคัญกับความเหลื่อมล้ำประเภทไหน (“ความเท่าเทียมกันของอะไร”) เขากล่าวว่าศักยภาพของมนุษย์ หรืออิสรภาพที่จะเลือกทางเดินชีวิต เป็นสิ่งพื้นฐาน

ของมนุษย์ ศักยภาพคือหัวใจของการพัฒนามนุษย์ รายงานฉบับนี้สะท้อนแนวคิดเดียวกันนี้และศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพมนุษย์

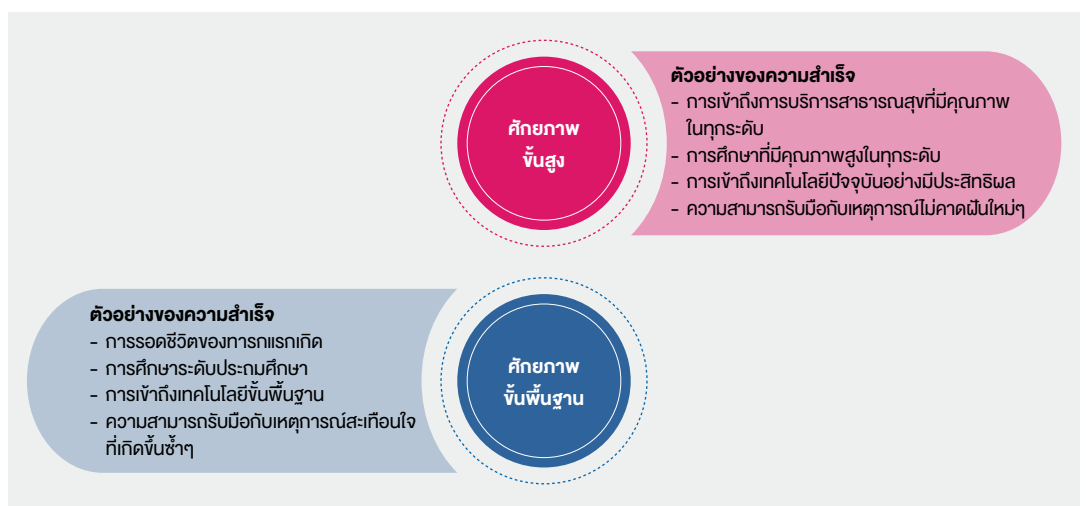
ศักยภาพวิวัฒนาการไปตามสถานการณ์ เช่นเดียวกับค่านิยม ความต้องการ และความมุ่งหวังของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันนี้ การมีศักยภาพขั้นพื้นฐานชุดหนึ่ง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับสภาวะปราศจากความขัดสนขั้นสุด ดูจะไม่เพียงพอแล้ว ศักยภาพขั้นสูงกำลังกลายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้คนที่ต้องการ “กำหนดชีวิตตนเอง”

ศักยภาพขั้นสูงจะนำพาให้ผู้คนกำหนดชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่า ศักยภาพบางประการเสริมสร้างกันได้ในช่วงชีวิตคน การมีศักยภาพขั้นพื้นฐานบางอย่าง เช่น การมีชีวิตอยู่รอดจนถึงอายุ 5 ปี หรือความสามารถในการอ่าน เป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้เกิดการสร้างศักยภาพขั้นสูงต่อไปได้ในชีวิต (ภาพประกอบ 5)

การวิวัฒนาการจากศักยภาพขั้นพื้นฐานสู่ศักยภาพขั้นสูงได้ถูกสะท้อนให้เห็นในการใช้เทคโนโลยีหรือความสามารถที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโดยไม่ทันตั้งตัว จากภัยอันตรายที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งแต่ไม่มีผลกระทบรุนแรง มาสู่ความสามารถในการรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดและมีผลกระทบในวงกว้าง นอกจากนี้ ความแตกต่างของศักยภาพในแต่ละกลุ่มประชากรยังเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรนั้น เช่น การก้าวหน้าขึ้นจากการมีสิทธิเลือกตั้งของกลุ่มสตรี (ศักยภาพขั้นพื้นฐาน) ไปเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะผู้นำระดับประเทศ (ศักยภาพขั้นสูง) ระดับความทะเยอทะยานที่วิวัฒนาการไปจากศักยภาพขั้นพื้นฐานไปสู่ศักยภาพขั้นสูงสะท้อนวิวัฒนาการจากเป้าหมายเพื่อการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals) สู่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals)

ภาพประกอบ 5

การพัฒนามนุษย์ จากศักยภาพขั้นพื้นฐานสู่ศักยภาพขั้นสูง

แหล่งข้อมูล: สำนักงานจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาการมนุษย์

สาระสำคัญประการแรก: ความไม่เท่าเทียมด้านการพัฒนามนุษย์ยังคงพบเห็นได้ทั่วไป ถึงแม้จะสามารถลดความยากจนขั้นสุดลงได้

ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 มาตรฐานความเป็นอยู่ได้รับการยกระดับสูงขึ้นมาก โดยผู้คนทั่วโลกจำนวนมากอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนได้หลีกเลี่ยงจากความหิวโหย โรคภัยไข้เจ็บ และความยากจน โดยสามารถก้าวข้ามมาตรฐานการดำรงชีวิตขั้นต่ำสุดขึ้นมาแล้ว ดัชนีการพัฒนามนุษย์แสดงให้เห็นว่าโดยเฉลี่ยความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการพัฒนาที่เด่นชัด เช่น อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดที่เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการลดลงอย่างมากของอัตราการเสียชีวิตของทารกแรกเกิด

แม้กระนั้น ยังมีผู้คนจำนวนมากถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง และความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพในทุกๆด้านยังคงพบเห็นได้ทั่วไป โดยบางความแตกต่างเป็นเรื่องความเป็นความตาย ในขณะที่บางความแตกต่างเป็นเรื่องการเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยี

ถึงแม้ว่าความแตกต่างระหว่างอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ และอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่ส่วนต่างยังอยู่ที่ 19 ปี และมีความแตกต่างระหว่างอายุคาดเฉลี่ยเมื่อในทุกช่วงวัยของประชากรในช่วงวัย 70 ปี อายุคาดเฉลี่ยเมื่อของสองกลุ่มต่างกันถึง 5 ปี ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ ประชากรวัยผู้ใหญ่ 42 เปอร์เซ็นต์ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ในขณะที่ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก ประชากรวัยผู้ใหญ่ 94 เปอร์เซ็นต์ได้รับการศึกษาระดับประถม ความแตกต่างนี้ยังคงเกิดขึ้นในทุกระดับการศึกษาอีกด้วย ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ ประชากรวัยผู้ใหญ่ 3.2 เปอร์เซ็นต์ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชากรวัยผู้ใหญ่ 29 เปอร์เซ็นต์ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อพิจารณาด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี ในประเทศกำลังพัฒนา ประชากร 100 คนจะมีการเข้าถึงบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่จำนวน 67 เครื่อง คิดเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก สำหรับการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ ประชากรจำนวน 100 คน จะเข้าถึงบริการได้ต่ำกว่า 1 ราย ในขณะที่ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก ประชากรจำนวน 100 คน จะเข้าถึงบริการได้ 28 ราย (ภาพประกอบ 6)

คนจำนวน 600 ล้านคนถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง ซึ่งคนเหล่านี้ยังคงตกอยู่ในภาวะความยากจนขั้นรุนแรงเมื่อวัดจากรายได้ และจำนวนดังกล่าวจะพุ่งสูงถึง 1,300 ล้านคน เมื่อใช้ดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index) เป็นเกณฑ์วัดความยากจน เด็กจำนวน 262 ล้านคนต้องออกจากโรงเรียนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา

และเด็กจำนวน 5.4 ล้านคน เสียชีวิตภายในช่วง 5 ขวบปีแรก ถึงแม้ว่าการเข้าถึงวัคซีนป้องกันโรคและการรักษาพยาบาลจะเพิ่มสูงขึ้น แต่อัตราการเสียชีวิตของเด็กในครอบครัวที่ยากจนที่สุดในประเทศที่ยากจนที่สุดยังคงสูงอยู่ อัตราการเสียชีวิตที่สูงที่สุดอยู่ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำและปานกลาง อย่างไรก็ตามยังคงมีความแตกต่างอย่างมากภายในหลายประเทศ กล่าวคือ ประชากรกลุ่มที่มีความยากจนที่สุด 20 เปอร์เซ็นต์แรกในประเทศรายได้ปานกลางบางประเทศ มีอัตราการเสียชีวิตของเด็กเท่ากับค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีรายได้ต่ำ

สาระสำคัญประการที่สอง: ความเหลื่อมล้ำรูปแบบใหม่ปรากฏขึ้น โดยมีความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นสูงเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นพื้นฐานจะลดน้อยลง

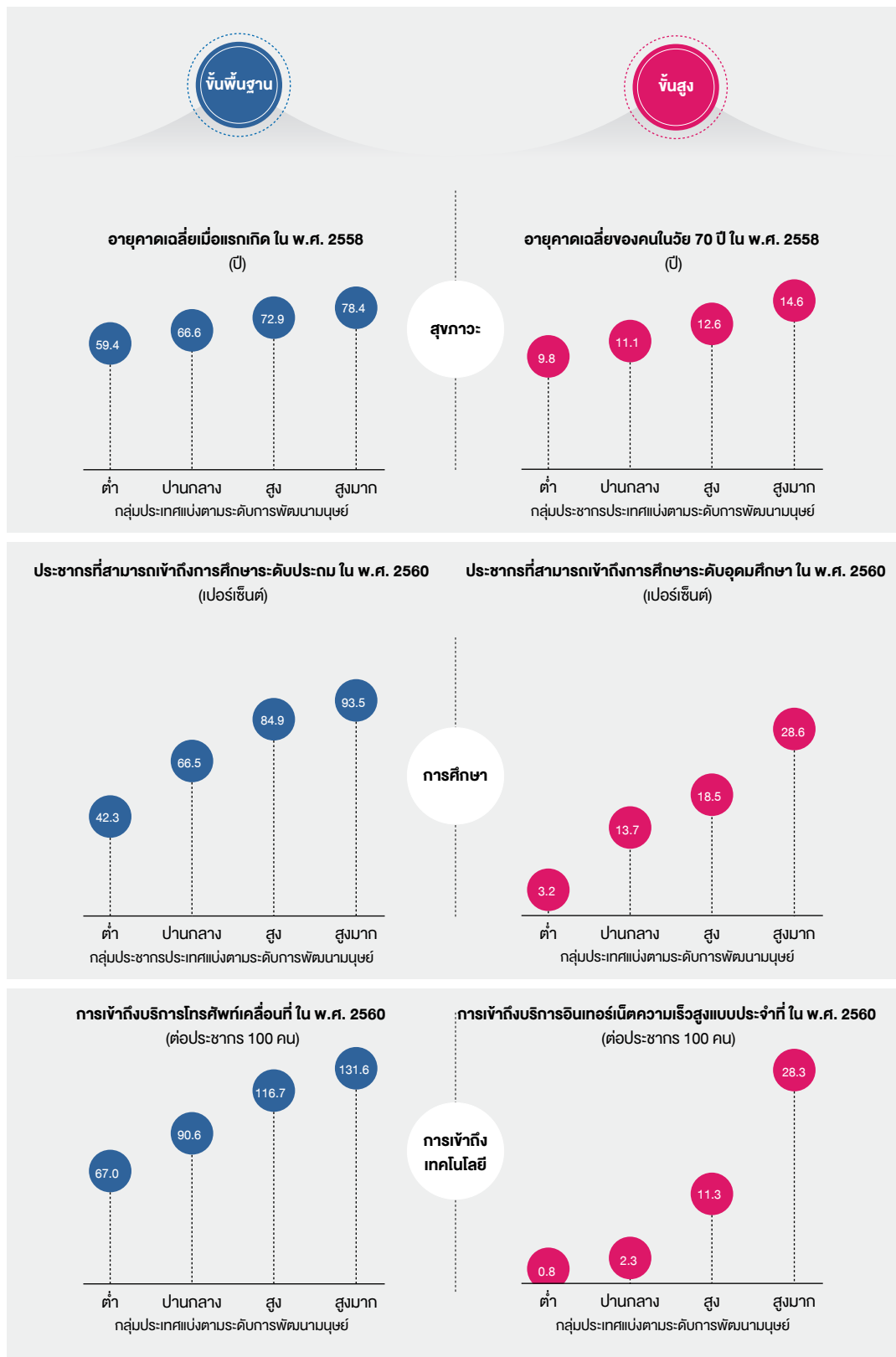
ในขณะที่เราก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ศักยภาพชุดใหม่กำลังกลายเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการใช้ชีวิตในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นสูงเหล่านี้แสดงถึงพลวัตที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นพื้นฐาน และเป็นรากฐานสำคัญของความเหลื่อมล้ำแบบใหม่

ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นพื้นฐานบางประการค่อยๆลดน้อยลงในประเทศส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าจะยังคงจำเป็นต้องมีการดำเนินการแก้ไขอย่างมาก ข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด สัดส่วนประชากรที่สามารถเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษา และบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ล้วนแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มของการพัฒนามนุษย์ได้ลดลงอย่างช้าๆ (ภาพประกอบ 7) ประชากรในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำมีการพัฒนารวดเร็วกว่าประชากรในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงที่สุด อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดที่เพิ่มสูงขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2558 ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ต่ำ สูงกว่าในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์สูงมาก ถึง 3 เท่า โดยเป็นผลมาจากการลดอัตราการเสียชีวิตในเด็กในประเทศกำลังพัฒนา และประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ กำลังไล่ตามประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก ในด้านการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา และบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ให้ใกล้กันมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ขาวตินี้มาพร้อมกับข้อพิงระวัง 2 ประการคือ ประการแรก ถึงแม้จะมีความก้าวหน้า แต่เรายังไม่สามารถขจัดความยากจนขั้นสุดด้านสุขภาวะและการศึกษาให้หมดไปภายในปี พ.ศ. 2573 เมื่อถึงตอนนั้น คาดว่าจะมีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 ล้านคน เสียชีวิตทุกปี (สูงกว่าตัวเลขตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างน้อย 850,000 คน) และคาดว่าเด็ก ๆ 225 ล้านคนจะต้องออกจากโรงเรียน ประการที่สอง ช่องว่างระหว่างกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนา

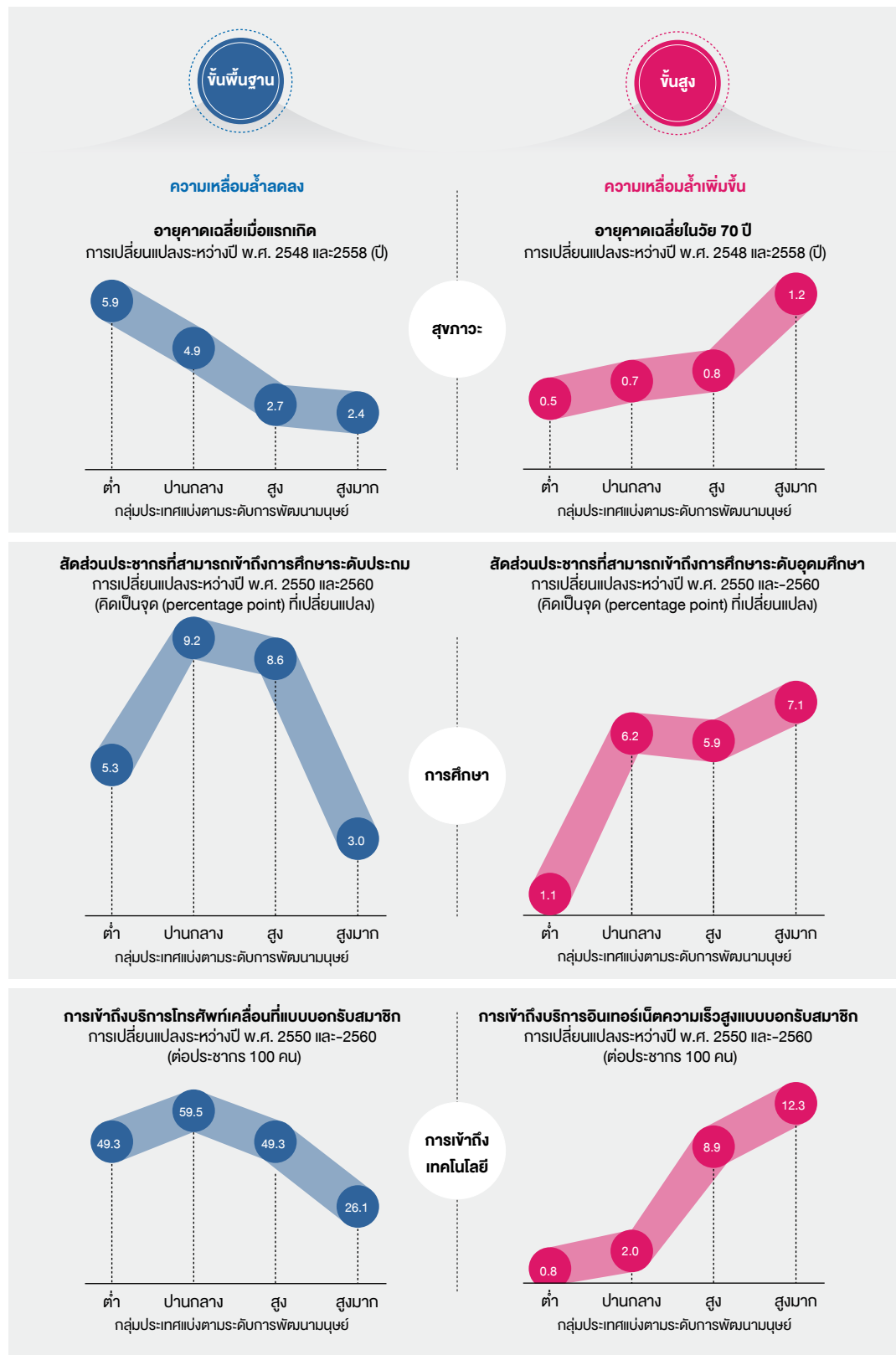
ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นพื้นฐานบางประการค่อยๆลดน้อยลงในประเทศส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าจะยังคงจำเป็นต้องมีการดำเนินการแก้ไขอย่างมาก ข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด สัดส่วนประชากรที่สามารถเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษา และบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ล้วนแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มของการพัฒนามนุษย์ได้ลดลงอย่างช้าๆ

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกยังคงมีความไม่เท่าเทียมอย่างมาก ทั้งในด้านศักยภาพพื้นฐานและขั้นสูง

แหล่งข้อมูล: จำนวนโดยสำนักงานจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาการมนุษย์อ้างอิงข้อมูลจากสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ สถาบันสถิติของ องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และ กองการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

ความกตัญญูด้านศักยภาพพื้นฐานดำเนินไปอย่างเชิงซ้ำ ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพพื้นฐานสูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

แหล่งข้อมูล: จำนวนโดยสำนักงานจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาการมนุษย์อ้างอิงข้อมูลจากสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ สำนักงานสถิติของ องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และ กองการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

มนุษย์ระดับต่ำและกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูง จะลดน้อยลง ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์สูงมากอยู่แล้วแทบไม่มีพื้นที่ให้พัฒนาได้อีก

ในทางกลับกัน ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพขั้นสูงกำลังเพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ถึงแม้ว่าจะมีความท้าทายด้านการรวบรวมข้อมูล มีการประเมินว่า อายุคาดเฉลี่ยของคนวัย 70 ปี ที่สูงขึ้น จากปี พ.ศ. 2538 จนถึง 2558 ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก สูงกว่า ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ กว่า 2 เท่าตัว

มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าพบรูปแบบการทิ้งห่างในลักษณะเดียวกันนี้ในศักยภาพขั้นสูงในหลายๆด้านด้วย ที่จริงแล้วการทิ้งห่างในการเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูงยิ่งเห็นได้ชัดเจนกว่า ในประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก สัดส่วนประชากรที่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นอุดมศึกษาเพิ่มสูงขึ้น เร็วกว่าประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำกว่า 6 เท่า ในขณะที่สัดส่วนของประชากรที่สามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบประจำที่ เพิ่มสูงขึ้นเร็วกว่า 15 เท่า

ความเหลื่อมล้ำแบบใหม่เหล่านี้ ทั้งที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศและภายในประเทศ จะมีบทบาทในการกำหนดลักษณะสังคมในคริสต์ศตวรรษที่ 21 โดยขยายขอบเขตด้านสุขภาพ อายุขัย ความรู้และเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้เป็นความ

เหลื่อมล้ำที่มีแนวโน้มจะกำหนดศักยภาพของผู้คนในการไขว่คว้าโอกาสในคริสต์ศตวรรษที่ 21 การเข้าถึงเศรษฐกิจแห่งความรู้ (knowledge economy) และความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ

สาระสำคัญประการที่ 3: ความเหลื่อมล้ำค่อยๆ เพิ่มพูนขึ้นตลอดชีวิตและมักสะท้อนถึงความไม่สมดุลเชิงอำนาจที่ยังรากลึก

การทำความเข้าใจความเหลื่อมล้ำ แม้กับความเหลื่อมล้ำเชิงรายได้ หมายถึงการพุ่งความสนใจไปยังกระบวนการเบื้องหลังที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำดังกล่าว ความเหลื่อมล้ำในแต่ละมิติจะส่งผลซึ่งกันและกัน โดยขนาดและผลกระทบจะเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละช่วงชีวิตผลที่ตามมาคือ นโยบายต่างๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อรับมือกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจะต้องคำนึงถึงมากกว่ากระบวนการถ่ายโอนรายได้ให้คนในสังคม โดยต้องคำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติในสังคม นโยบายและสถาบันที่ก่อร่างขึ้นและอยู่ในสังคมมาช้านาน

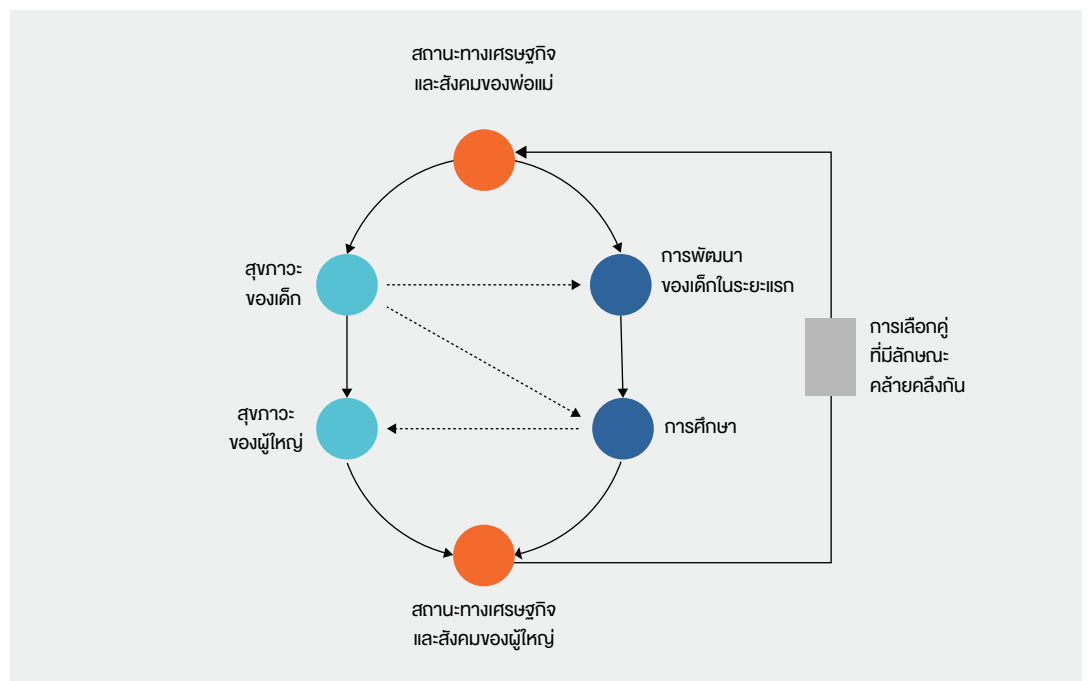
ชีวิตด้อยโอกาส

ความเหลื่อมล้ำเริ่มต้นตั้งแต่ก่อนแรกเกิด และความเหลื่อมล้ำหลายประการอาจจะเพิ่มทวีขึ้นตลอดชั่วชีวิตคน เมื่อภาวะ

ความเหลื่อมล้ำเริ่มต้นตั้งแต่ก่อนแรกเกิด และความเหลื่อมล้ำหลายประการอาจจะเพิ่มทวีขึ้นตลอดชั่วชีวิตคน เมื่อภาวะนั้นเกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำแบบถาวรได้

ภาพประกอบ 8

การศึกษาและสุขภาพในช่วงชีวิตคน

หมายเหตุ: รูปวงกลมแสดงถึงช่วงเวลาต่างๆ ในชีวิตคน วงกลมสีส้มหมายถึงผลลัพธ์สุดท้าย รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหมายถึงกระบวนการเลือกคู่สมรสที่มีลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน เส้นประหมายถึงการมีผลกระทบต่อกันซึ่งไม่ได้ถูกอธิบายโดยละเอียด สุขภาวะ-องค์ตั้งส่งผลต่อการพัฒนาในวัยแรกเริ่มและโอกาสที่จะได้รับการศึกษา เช่น เด็กที่มีสติปัญญาพร่องจะไม่สามารถได้รับประโยชน์จากโอกาสในการพัฒนาในวัยแรกเริ่มและโอกาสในการศึกษาเด็กเช่นเดียวกับเด็กที่มีสุขภาพแข็งแรง การศึกษาที่สามารถส่งเสริมวิถีชีวิตที่ก่อหนุนสุขภาพที่ดี และสามารถใช้อุปกรณ์เกี่ยวกับหนทางที่จะได้ประโยชน์จากระบบสาธารณสุขที่มีอยู่ (Cutler and Lleras Munez 2010)
แหล่งข้อมูล: สำนักงานจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนามนุษย์ ดัดแปลงจาก Deaton (2013a)

นั้นเกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำแบบถาวร (persistent inequality) ได้ ภาวะเช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาร่วมกับ สุขภาวะ การศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ (ภาพประกอบ 8)

รายได้และสถานะทางสังคมของพ่อแม่ส่งผลต่อสุขภาวะ การศึกษา และรายได้ของลูกๆ ระดับความแตกต่างด้าน สุขภาวะ หรือความไม่เท่าเทียมด้านสุขภาวะเมื่อเปรียบเทียบ ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน มักเริ่มมาตั้งแต่ก่อนที่ลูกๆ จะเกิดมา และความไม่เท่าเทียม นี้จะเพิ่มทวีขึ้นไปจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เป็นอย่างน้อย ถ้าไม่มีการ ดำเนินการใดๆ ที่จะหยุดยั้งแนวโน้มนี้ เด็กๆ ที่เกิดในครอบครัว ที่มีรายได้ต่ำมีแนวโน้มมากกว่าที่จะมีสุขภาวะย่ำแย่และ ระดับการศึกษาต่ำ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำมีโอกาสหาราย ได้ให้เท่าเทียมกับผู้อื่นได้ยาก ในขณะที่เด็กๆ ที่มีสุขภาพไม่ ดีมักจะขาดเรียนบ่อยกว่า และเมื่อพวกเขาโตขึ้นและสร้าง ครอบครัวกับคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่คล้ายคลึงกัน (ซึ่งมักเกิดขึ้นในการเลือกคู่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (Assortive mating)) ความเหลื่อมล้ำก็จะยังดำรงอยู่จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นต่อไป

ความจริงยากที่จะทำลาย ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทางอำนาจทางการเมืองวิวัฒนาการ ไปในทิศทางเดียวกันและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เมื่อคนที่มี ฐานะร่ำรวยเป็นผู้กำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้ตนเอง และลูกๆ ซึ่งมักเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ผลก็คือการส่งสมรายได้และ โอกาสในกลุ่มคนระดับบนสุดจะยังคงดำเนินต่อไป จึงไม่น่า แปลกใจที่การเลื่อนสถานะทางสังคมมีโอกาสเกิดขึ้นน้อย กว่าในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูงกว่า อย่างไรก็ตาม บางสังคมเปิดโอกาสให้มีการเลื่อนสถานะมากกว่าบางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางสถาบันและนโยบายเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนหนึ่งเป็นเหตุมาจากปัจจัยลดความเหลื่อมล้ำที่มีส่วนช่วย ส่งเสริมการเลื่อนสถานะทางสังคม

ความไม่สมดุลเชิงอำนาจ

ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และความมั่งคั่งมักจะแปรเป็น ความเหลื่อมล้ำในทางการเมือง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความ เหลื่อมล้ำใดๆ ก็ตามจะบั่นทอนโอกาสในการมีส่วนร่วม ทางการเมือง เปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มเข้ามา มีบทบาทในการตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์ให้กลุ่มของตน กลุ่ม คนที่มีอภิสิทธิ์เหล่านั้นจะเข้าครอบงำระบบและปรับแต่ง ระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และมีศักยภาพ ที่จะนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มพูนขึ้น ความไม่สมดุลเชิง อำนาจยังสามารถนำไปสู่ความล้มเหลวในการทำหน้าที่ของ สถาบันต่างๆ บ่อนทำลายผลสัมฤทธิ์ของนโยบายต่างๆ เมื่อ สถาบันต่างๆ ถูกครอบงำโดยกลุ่มคนที่ร่ำรวยเหล่านี้ พลเมือง ทั่วไปจึงเต็มใจน้อยลงในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ประชาคม (ชุดกฎระเบียบและความคาดหวังต่อพฤติกรรม

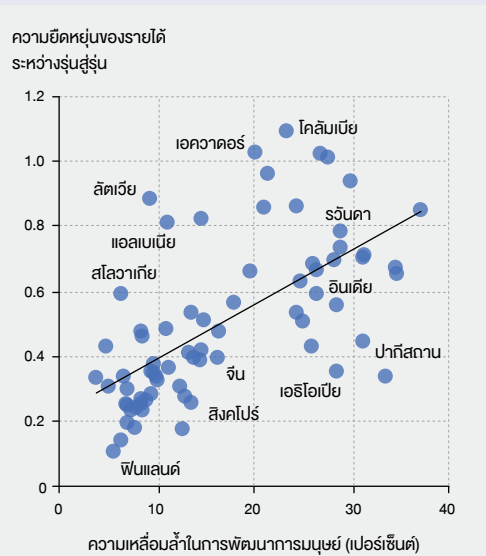
กล่องข้อความ 1

การตีความเส้นโค้งเกรต แกตส์บี้ (The Great Gatsby Curve) ใหม่

เป็นที่ทราบกันดีว่า ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นมีความเกี่ยวพันเชิงบวกกับการเลื่อนระดับ รายได้จากรุ่นสู่รุ่นที่ลดลง ความสัมพันธ์นี้ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เส้นโค้งเกรต แกตส์บี้ ยังคงเป็น จริงเมื่อนำมาใช้อธิบายในกรณีที่ใช้การพัฒนามนุษย์ในการวัดความเหลื่อมล้ำ แทนที่จะใช้รายได้เพียง อย่างเดียว(ดูภาพประกอบ) ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์มากขึ้น การเลื่อนระดับรายได้ จากรุ่นสู่รุ่นก็ยิ่งลดลง ในทางกลับกัน เมื่อความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ลดลง การเลื่อนระดับ รายได้จากรุ่นสู่รุ่นก็จะมีแนวโน้มสูงขึ้น

ปัจจัยทั้งสองประการนี้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน แต่ไม่ได้หมายความว่าปัจจัยหนึ่งก่อให้เกิดอีกปัจจัยหนึ่ง ที่จริงแล้ว เป็นไปได้มากกว่าที่ปัจจัยทั้งสอง เกิดจากปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การทำความเข้าใจและการรับมือกับปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ อาจจะช่วยส่งเสริมให้มีการเลื่อนสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคม และช่วยแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำไปพร้อมๆ กัน

ความเป็นไปได้ของการเลื่อนระดับรายได้จากรุ่นสู่รุ่นจะน้อยลงในประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์สูง

หมายเหตุ: ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์ถูกวัดในรูปของเปอร์เซ็นต์ที่ลดลงของค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ อันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ รายได้ การศึกษา และสุขภาพ: เมื่อความยืดหยุ่นของรายได้ระหว่างรุ่นสู่รุ่นมีค่าสูงขึ้น รายได้ของพ่อแม่จะเชื่อมโยงกับรายได้ของลูกมากขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในการยกสถานะของบุตรไปสู่อีกหนึ่งรุ่นที่น้อยลง

แหล่งข้อมูล: สำนักงานจัดการรายงานเพื่อการพัฒนามนุษย์ ใช้ข้อมูลจาก GDIM (2018) ซึ่งดัดแปลงมาจาก Corak (2013)

ที่ผู้คนยินยอมปฏิบัติตามเพื่อเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเสถียรภาพของสังคม) เมื่อความไม่ยินยอมพร้อมใจแปรเป็นความไม่เต็มใจมากขึ้นที่จะเสียภาษี ความสามารถของรัฐที่จะจัดหาบริการ ที่มีคุณภาพแก่สาธารณชนก็ย่อมลดน้อยลงไปด้วย และสภาพการณ์นี้อาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่มากขึ้นในด้านสุขภาวะและการศึกษา เมื่อระบบโดยรวมถูกมองว่าไม่ยุติธรรม อาจเป็นเพราะการกีดกันอย่างเป็นระบบหรือระบบอุปถัมภ์ (การให้การสนับสนุนทางการเมืองเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ส่วนตัว) ผู้คนก็มีแนวโน้มที่จะถอนตัวออกจากกระบวนการทางการเมือง ซึ่งยังเป็นการช่วยแผ้วถางของชนชั้นนำเพิ่มขึ้น

หนทางหนึ่งที่จะทำความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างความเหลื่อมล้ำกับพลวัตของอำนาจก็คือ การสร้างกรอบ

ความคิดเพื่อสำรวจกระบวนการที่ความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น และดำรงอยู่ต่อไป หลักใหญ่ใจความก็คือ กระบวนการนี้มักถูกอ้างถึงในนามของ วิธีการปกครอง (governance) หรือหนทางที่ผู้มีส่วนร่วมในสังคมกลุ่มต่างๆ ต่อรองเพื่อให้บรรลุข้อตกลง (ทางด้านนโยบายหรือกฎระเบียบ) เมื่อข้อตกลงเหล่านี้แปรเป็นนโยบาย นโยบายดังกล่าวสามารถเปลี่ยนการกระจายของทรัพยากรในสังคม (ลูกศรด้านล่างของวงจรด้านขวาในภาพประกอบ 9 “เกมของผลลัพธ์”) ตัวอย่างเช่น นโยบายการจัดเก็บภาษีและการใช้จ่ายเพื่อสังคมเป็นปัจจัยกำหนดว่าใครต้องจ่ายเงินเข้าระบบการคลังและใครได้รับประโยชน์จากเงินเหล่านั้น นโยบายเช่นนี้มีผลโดยตรงต่อผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนา เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (และการเติบโตทางเศรษฐกิจ) อย่างไรก็ตาม ในขณะที่มีการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจใหม่ นโยบายเหล่านี้ก็จัดสรรอำนาจที่แท้จริงใหม่ไปด้วย (ลูกศรด้านบนของวงจรด้านขวาในภาพประกอบ 9) ซึ่งจะก่อให้เกิด (หรือตอกย้ำ) ความไม่สมดุลเชิงอำนาจระหว่างผู้มีส่วนในเวทีการต่อรองเชิงนโยบาย และมีผลในทางลบต่อการนำนโยบายไปปรับใช้ให้มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น ความไม่สมดุลเชิงอำนาจเห็นชัดได้จากการครอบงำนโยบายโดยชนชั้นนำ เป็นการลดทอนความสามารถของรัฐบาลในการบรรลุเป้าหมายต่างๆ ในระยะยาว ความไม่สมดุลเชิงอำนาจอาจจะปรากฏให้เห็นในการเลือกปฏิบัติต่อประชากรบางกลุ่มไม่ให้เข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพสูง มีผลให้ผู้คนไม่เต็มใจให้ความร่วมมือแก่รัฐบาลในการเสียภาษี สถานการณ์เช่นนี้อาจนำไปสู่วัฏจักรอันเลวร้ายของปัญหาความเหลื่อมล้ำ (กับดัคความเหลื่อมล้ำ) โดยสังคมที่ไม่เท่าเทียมจะเริ่มทำให้ความเหลื่อมล้ำกลายเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคม วงจรเช่นนี้จะปรากฏให้เห็นในสถาบันและบรรทัดฐานทางสังคม เกมของผลลัพธ์) และอาจนำไปสู่การที่ผู้มีส่วนร่วมในการต่อรองตัดสินใจเปลี่ยนแปลงกฎของการแข่งขัน (ลูกศรด้านล่างของวงจรด้านซ้าย ในภาพ

ประกอบ 9) ในสถานการณ์เช่นนี้ อำนาจทางกฎหมายจะถูกจัดสรรใหม่ด้วยเช่นกัน ผลลัพธ์ที่ตามมาอาจจะส่งผลกระทบไกลมากขึ้น เพราะการกระจายอำนาจใหม่ไม่เพียงแต่จะเปลี่ยนผลลัพธ์ในปัจจุบัน แต่ยังมีผลในการสร้างเงื่อนไขที่หล่อหลอมพฤติกรรมของผู้มีส่วนร่วมในการต่อรองในอนาคตอีกด้วย นี่เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ความไม่สมดุลเชิงอำนาจซึ่งปรากฏในช่วงที่การกำหนดนโยบายจะทำให้ความเหลื่อมล้ำรุนแรงและหยั่งลึกมากขึ้น (เห็นได้ชัดว่าความเหลื่อมล้ำอาจบ่อนทำลายประสิทธิภาพของการกำกับดูแลของรัฐ) หรือปูทางไปสู่พลวัตที่เท่าเทียมและโอปรอบผู้คนได้ทุกกลุ่ม

ความเหลื่อมล้ำด้านเพศสภาพ

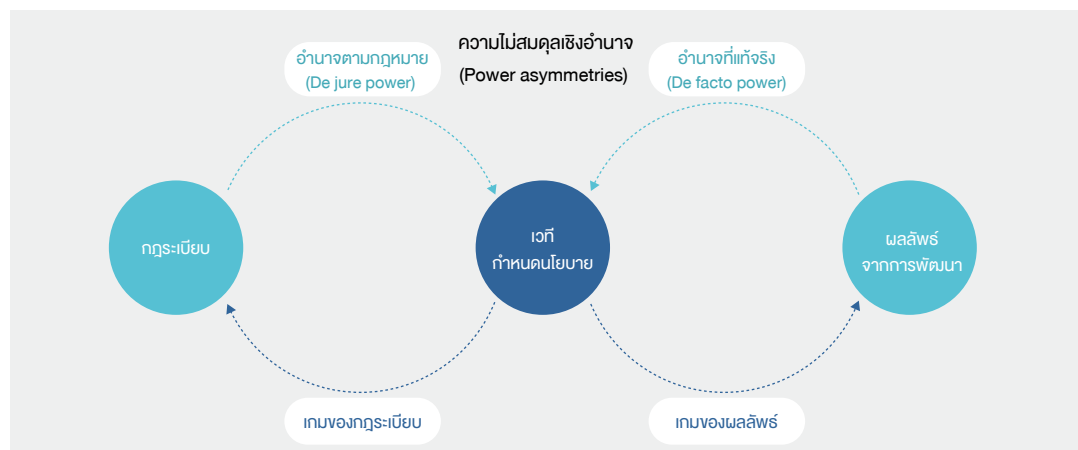
คนบางกลุ่มถูกเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบด้วยวิธีต่างๆ กันไป โดยอ้างอิงชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้ เพศสภาพ หรือชนชั้นวรรณะ หรือเพียงเพราะพวกเขาอาศัยอยู่ทางภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก หรือภาคตะวันตกของประเทศ มีตัวอย่างที่สามารถยกขึ้นแสดงได้มากมาย แต่กลุ่มคนที่ถูกเลือกปฏิบัติซึ่งนับเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในโลกคือผู้หญิง ความไม่เท่าเทียมทางเพศจัดเป็นความเหลื่อมล้ำรูปแบบหนึ่งที่หยั่งรากลึกที่สุดในทุกๆ พื้นที่เนื่องจากสภาวะเสียเปรียบนี้มีผลต่อครึ่งหนึ่งของประชากรโลก ความเหลื่อมล้ำด้านเพศสภาพจึงเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่ที่สุดประการหนึ่งต่อการพัฒนามนุษย์

ความเหลื่อมล้ำด้านเพศสภาพเป็นเรื่องซับซ้อน เป็นประเด็นที่มีความก้าวหน้าและความถดถอยต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ และแต่ละปัญหาความตระหนักเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านเพศสภาพได้เพิ่มมากขึ้น จากการรณรงค์ที่ใช้ชื่อว่า #MeToo หรือ #NiUnaMenos ซึ่งพยายามให้ผู้คนเห็นปัญหาความรุนแรงต่อสตรี เด็กผู้หญิงทั่วโลกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนี้ในบางประเด็น

ความไม่เท่าเทียมทางเพศ
จัดเป็นความเหลื่อมล้ำ
รูปแบบหนึ่งที่หยั่งรากลึก
ที่สุดในทุกๆ พื้นที่
เนื่องจากสภาวะเสียเปรียบนี้
มีผลต่อครึ่งหนึ่งของ
ประชากรโลก
ความเหลื่อมล้ำด้านเพศ
สภาพจึงเป็นอุปสรรคที่
ยิ่งใหญ่ที่สุดประการหนึ่ง
ต่อการพัฒนามนุษย์

ภาพประกอบ 9

ความเหลื่อมล้ำ ความไม่สมดุลเชิงอำนาจ และประสิทธิภาพของการปกครอง

หมายเหตุ: กฎระเบียบ ในที่นี้หมายถึง กฎที่รับรู้กันอย่างเป็นทางการ (vnบสรรมนิยม) ส่วน ผลจากการพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง การเติบโต และความเท่าเทียม แหล่งข้อมูล: ธนาคารโลก (2017b)

พื้นฐาน เช่น การเปิดโอกาสให้เด็กผู้หญิงเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาได้

แต่นอกเหนือจากประเด็นพื้นฐานแล้ว ยังไม่พบความก้าวหน้าของกระบวนการทางสังคมอันเป็นที่น่ายินดี ความเหลื่อมล้ำยังคงเห็นได้ชัดในการแสดงออกเชิงอำนาจระหว่างชายหญิง ในบ้าน ในที่ทำงาน หรือในทางการเมือง เมื่อพูดถึงสถานการณ์ในบ้าน ผู้หญิงต้องทำงานที่ไม่ได้ผลตอบแทนเป็นตัวเงินมากกว่าผู้ชายถึง 3 เท่าตัว และถึงแม้ว่าในหลายๆ ประเทศ หญิงและชายมีสิทธิออกเสียงได้เท่าเทียมกันในการเลือกตั้ง แต่ก็ยังมีความไม่เท่าเทียมในอำนาจทางการเมืองในระดับสูง ยิ่งอำนาจทางการเมืองสูงขึ้น ช่องว่างความเหลื่อมล้ำด้านเพศสภาพก็ยิ่งถ่างกว้างออกมากยิ่งขึ้น โดยความเหลื่อมล้ำด้านเพศสภาพในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งประมุขแห่งรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งในรัฐบาลสูงถึง 90 เปอร์เซ็นต์

บรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมมักเป็นปัจจัยส่งเสริมพฤติกรรมที่ช่วยให้ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวยังคงดำเนินต่อไป บรรทัดฐานทางสังคมและการไร้อำนาจ เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำด้านเพศสภาพในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ความรุนแรงต่อสตรี จนถึงอุปสรรคที่มองไม่เห็นที่ขวางกั้นความก้าวหน้าของสตรี รายงานฉบับนี้นำเสนอดัชนีเพื่อใช้วัดบรรทัดฐานทางสังคมใหม่ ที่บ่งชี้ความเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อของสังคมกับความเท่าเทียมทางเพศในหลากหลายมิติ ทั่วโลกมีเพียง 1 ใน 10 ของประชากรชายที่ไม่แสดงออกใดๆ ถึงอคติต่อการต่อต้านความเสมอภาคทางเพศ (เทียบกับ 1 ใน 7 ของประชากรหญิง) อคติทางเพศมีการแสดงออกอย่างเป็นแบบแผน โดยในกรณีที่มีการต่อรองเชิงอำนาจสูง อคติทางเพศก็จะยิ่งรุนแรงมากขึ้น และมีการตอบโต้ที่รุนแรงตามมา โดยสัดส่วนของคนที่มีแนวคิดต่อต้านความเสมอภาคทางเพศมีเพิ่มมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา (ภาพประกอบ 10) ถึงแม้ว่ารูปแบบการแสดงออกซึ่งอคติดังกล่าวจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

สาระสำคัญข้อที่ 4: การประเมินและตอบสนองต่อความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนา มนุษย์จำเป็นต้องมีการปฏิรูปตัวชีวิต

มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่สำหรับชีวิตความเหลื่อมล้ำยังไม่ดีพอที่จะใช้ในการอภิปรายสาธารณะหรือเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ

ความท้าทายส่วนหนึ่งมาจากวิธีการทำความเข้าใจเรื่องความเหลื่อมล้ำที่มีจำนวนมากและหลากหลายวิธี โดยประเด็นสำคัญได้แก่:

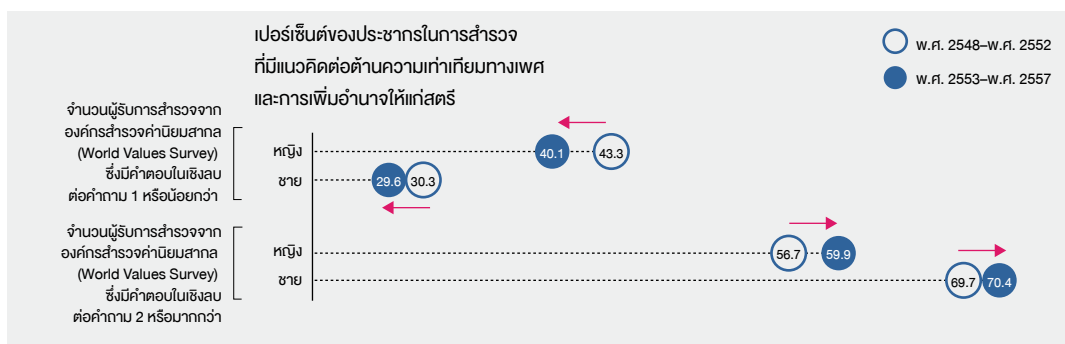
- มีความเหลื่อมล้ำทั้งระหว่างกลุ่ม (ความเหลื่อมล้ำแนวราบ) และระหว่างปัจเจกบุคคล (ความเหลื่อมล้ำแนวตั้ง)
- มีความเหลื่อมล้ำทั้งระหว่างและภายในประเทศ ซึ่งอาจเปลี่ยนไปตามพลวัตที่แตกต่างกัน
- มีความเหลื่อมล้ำภายในครัวเรือน (ตัวอย่างเช่น ใน 30 ประเทศ ในกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของทะเลทรายซาฮาราในทวีปแอฟริกา ประมาณสามในสี่ของผู้หญิงที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์และเด็กที่ขาดสารอาหารไม่ตกอยู่ใน 20% ของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด และประมาณครึ่งหนึ่งไม่ได้อยู่ใน 40% ของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด

การมีตัวชี้วัดชุดใหม่จึงจำเป็นต้องการเติมเต็มช่องว่างเชิงข้อมูลเพื่อวัดความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ เหล่านี้ และเพื่อให้ได้ไกลกว่าค่าเฉลี่ยอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากช่องว่างในข้อมูลพื้นฐานที่ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากยังขาดระบบบันทึกข้อมูลที่สำคัญเหล่านี้ สำหรับการพัฒนาด้านความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความมั่งคั่งที่มีความซับซ้อนอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมานี้ แต่กลับยังขาดแคลนในด้านข้อมูล โดยส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการขาดความโปร่งใสและขาดความพร้อมใช้งานของข้อมูล ในดัชนีใหม่ที่ถูกแสดงในรายงาน มี 88 ประเทศที่ได้คะแนน 1 หรือน้อยกว่า (จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน) ในด้านความพร้อมใช้ของข้อมูล

มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่สำหรับชีวิตความเหลื่อมล้ำยังไม่ดีพอที่จะใช้ในการอภิปรายสาธารณะหรือเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ

FIGURE 10

อคติต่อความเท่าเทียมทางเพศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น: สัดส่วนผู้หญิงและผู้ชายทั่วโลกที่ปราศจากอคติซึ่งเกิดจากบรรทัดฐานทางสังคมเรื่องเพศสภาพ: ลดลงระหว่าง พ.ศ. 2552 และ 2557

หมายเหตุ: ข้อมูลจาก 32 ประเทศและเขตปกครอง โดยมีข้อมูลครบถ้วนทั้งรอบการสำรวจที่ 5 (พ.ศ. 2548-2552) และรอบการสำรวจที่ 6 (พ.ศ. 2553-2557) จากสำรวจค่านิยมสากล โดยคิดเป็น 59 เปอร์เซ็นต์ของประชากรโลก อคติทางเพศที่พบในแบบทางสังคมวัดได้จากความเห็นของผู้คนที่เกี่ยวกับบทบาทเพศในแวดวงการเมือง (นับตั้งแต่สิทธิการเลือกตั้งจนถึงความสามารถในการเป็นผู้นำ) การศึกษา (ความสำคัญของวุฒิการศึกษา: ดับเบิ้ลยูดี) เศรษฐกิจ (นับตั้งแต่สิทธิในการทำงานไปจนถึงความสามารถทางการเงินในตำแหน่งผู้บริหารธุรกิจ) และสิทธิในร่างกายของสตรี (นับตั้งแต่ความรุนแรงในครอบครัวจนถึงอนามัยการเจริญพันธุ์)

แหล่งข้อมูล: อ้างอิงข้อมูลจากการสำรวจค่านิยมสากล (World Values Survey)

ความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่
ที่เป็นอันตรายต่อการ
พัฒนามนุษย์นั้น
หลีกเลี่ยงได้
และนี่คือประเด็นหลัก
ที่รายงานนี้ต้องการสื่อ

ด้านความเหลื่อมล้ำทางรายได้และมั่งคั่ง หมายความว่าใน
กรณีนี้มีประเทศเพียง 5% หรือน้อยกว่าที่มีระดับความ
โปร่งใสในระดับที่สมบูรณ์

ในปัจจุบัน นำโดยนักวิชาการ การร่วมมือกันขององค์กร
หลายภาคส่วน หรือแม้กระทั่งรัฐบาลของบางประเทศ กำลัง
สร้างสรรค์นวัตกรรม หรือบางส่วนได้ลองลงมือปฏิบัติ เพื่อ
ที่จะทำให้เกิดการใช้สถิติต่างๆในการวัดความเหลื่อมล้ำทาง
ด้านรายได้อย่างเป็นระบบและเปรียบเทียบกันได้มากขึ้น
อย่างไรก็ตามแหล่งที่มาของข้อมูลยังคงถูกรวบรวมได้เพียง
บางส่วน และยังคงไม่ครบถ้วน

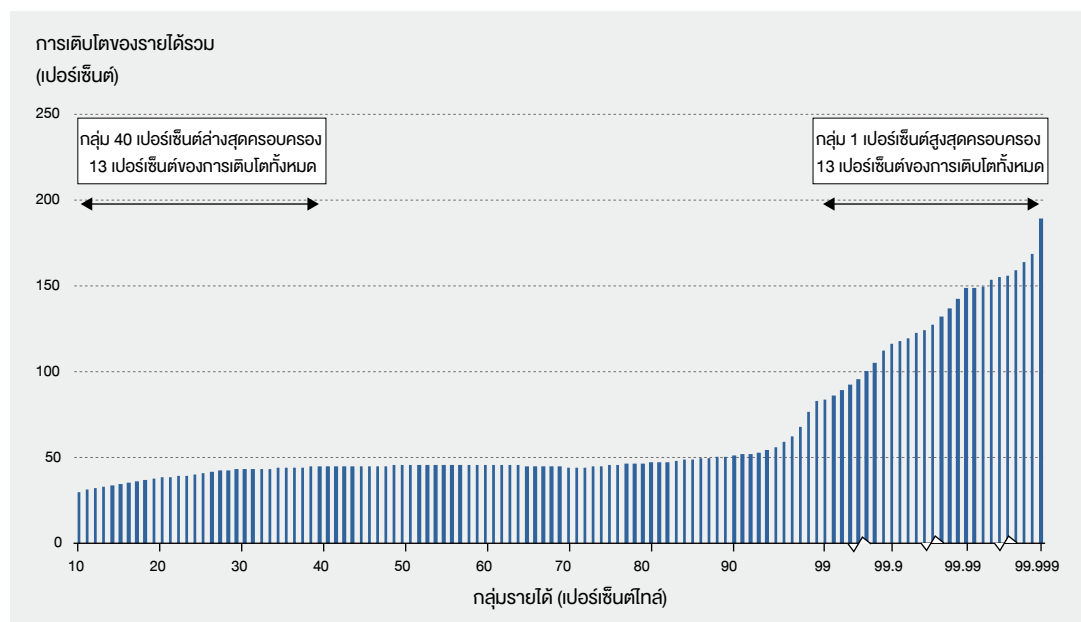
วิธีการการกระจายบัญชีประชาชาติ (distributional
national accounts) ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น และสมมติฐาน
หลายประการของระเบียบวิธีนี้ยังคงถูกท้าทาย อย่างไรก็ตาม
ตราบไคที่วิธีการนี้ยังคงความโปร่งใสอย่างสมบูรณ์และได้รับ
การปรับปรุงอยู่เสมอ ก็จะสามารถนำวิธีนี้มาใช้พิจารณา
ประเด็นรอบด้าน โดยเป็นการผสมรวมข้อมูลจากระบบ
บัญชีประชาชาติ (System of National Accounts) แบบ
สำรวจครัวเรือน และข้อมูลจากการบริหาร เพื่อนำเสนอมุมมอง
ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของการกระจายรายได้
และความมั่งคั่ง และวิธีนี้จะตอบสนองข้อเสนอแนะหลักบาง
ส่วนของคณะกรรมการพิจารณาตราบไคประสิทธิภาพทาง
เศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคม (Commission on
the Measurement of Economic Performance and
Social Progress) อันรวมถึงการให้ความสนใจต่อความ
เหลื่อมล้ำด้านรายได้ควบคู่ไปกับความเหลื่อมล้ำด้านความ

มั่งคั่ง รายงานฉบับนี้นำเสนอผลลัพธ์โดยยึดระเบียบวิธีวิจัย
ที่แสดงให้เห็นถึงพลวัตของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ซึ่งมัก
ถูกดบังหากเราใช้สถิติที่มาจากแหล่งที่มาของข้อมูลเพียง
แหล่งเดียว ยกตัวอย่างเช่น รายงานฉบับนี้เสนอว่ากลุ่มที่มี
รายได้สูงสุดของยุโรปเป็นกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์หลักจาก
การเติบโตของรายได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 (ภาพประกอบ 11)
เป็นต้น

การวัดความเหลื่อมล้ำเชิงองค์รวมเป็นการรวบรวมชุด
ข้อมูลที่ซับซ้อนเข้าไว้จนเหลือเพียงตัวเลขเดียว และตั้งอยู่
บนฐานการตัดสินใจโดยนัยว่าความเหลื่อมล้ำประเภทใด
สำคัญและประเภทใดไม่สำคัญ การตัดสินใจนี้โดยมากมักขาด
ความโปร่งใสและอาจไม่แม้แต่จะสะท้อนความเห็นของ
สังคม ดังนั้น การทำความเข้าใจประเด็นใดๆ ก็ตามเกี่ยวกับ
ความเหลื่อมล้ำที่มีหลากหลายมิติ เราจำเป็นต้องคำนึงถึง
ประชากรทั้งหมด โดยก้าวให้พ้นค่าเฉลี่ย และตั้งคำถามว่า
ประชากรเป็นสัดส่วนเท่าใดที่มีชีวิตอยู่ถึงอายุเท่านั้นเท่านี้
เท่าใดที่สำเร็จการศึกษาในขั้นสำคัญๆ หรือมีรายได้เท่านั้น
เท่านั้น พร้อมทั้งถามว่าระดับสถานะทางสังคมของบุคคล
ครอบครัว หรือกลุ่มคนนั้นๆ มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลง
เมื่อเวลาผ่านไปมากน้อยเพียงใด การวัดเชิงองค์รวมยังคง
เป็นเครื่องมือสำคัญหากตัววัดเหล่านั้นสะท้อนคุณลักษณะ
ที่ดีในการประเมินความเหลื่อมล้ำ อย่างไรก็ตามมันเป็น
เพียงหน้าต่างบานเล็กๆ ที่จะเปิดออกสู่การอภิปรายที่กว้าง
ขวางยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์
เท่านั้น.

ภาพประกอบ 11

ระหว่างปี พ.ศ. 2523 ถึงปี 2560 รายได้หลังการหักภาษีของกลุ่มประชากรชาวยุโรปที่ยากจนที่สุด 80 เปอร์เซ็นต์ ได้เติบโต
ขึ้นเกือบ 40 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่กลุ่มที่มีรายได้สูงสุด 0.001 เปอร์เซ็นต์แรกมีการเติบโตของรายได้ที่สูงถึง 180 เปอร์เซ็นต์

หมายเหตุ: มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนในกราฟเวนอนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ขึ้นไป แต่กลุ่มรายได้มีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกระหว่างปี พ.ศ. 2523 ถึงปี 2560 ดังนั้นตัวเลขประมาณค่าจึง
ไม่สามารถใช้เป็นเครื่องแสดงการเปลี่ยนแปลงรายได้ของคนใดคนหนึ่งระหว่างช่วงเวลานี้ได้
แหล่งข้อมูล: Blanchet, Chancel and Gethin (2019); ชุดข้อมูลความเหลื่อมล้ำโลก (<http://WID.world>)

สาระสำคัญข้อที่ 5: ความเหลื่อมล้ำสามารถแก้ไขได้หากพวกเขารวมมือจัดการ ในตอนนี้ ก่อนที่ความไม่สมดุลทางอำนาจเศรษฐกิจจะหยั่งรากลงสู่การเมือง

ความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่ที่เป็นอันตรายต่อการพัฒนามนุษย์นั้นหลีกเลี่ยงได้ และนี่คือประเด็นหลักที่รายงานนี้ต้องการสื่อ ทุกสังคมมีทางเลือกกว่าพวกเขาจะอดทนต่อความเหลื่อมล้ำในระดับและประเภทใดบ้าง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องง่าย การลงมือแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องระบุตัวการที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งมักจะซับซ้อนและมีหลายมิติ และมักเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางอำนาจที่กลุ่มผู้กุมอำนาจคนปัจจุบันไม่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง

แล้วเราจะทำอย่างไร? มีหลายอย่างที่เราสามารถทำได้เพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์หากเราแบ่งเป้าหมายทางนโยบายออกเป็นสองแนวทาง ประการแรกคือการทำให้ระดับศักยภาพพื้นฐานของคนมาบรรจบกันให้เร็วยิ่งขึ้น พร้อมทั้งลดช่องว่างระหว่างระดับศักยภาพขั้นสูงและจำกัดความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพและความไม่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มคนในรูปแบบอื่นๆ (ในแนวราบ) ออกไป ประการที่สองคือการพัฒนาความเท่าเทียมและประสิทธิภาพของตลาดไปพร้อมๆ กัน เพิ่มผลิตภาพ (productivity) ที่จะแปรไปเป็นการเติบโตของรายได้ที่จะถูกแบ่งปันในวงกว้างซึ่งจะไปช่วยแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้ นโยบายสองแนวทางนี้พึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยนโยบายที่มุ่งพัฒนาศักยภาพที่นอกเหนือจากรายได้มักต้องการทรัพยากรมาจัดสรรระบบสาธารณสุขและการศึกษาโดยต้องใช้เงินภาษี ในขณะที่ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่นั้นเชื่อมโยงกับผลิตภาพอันเกี่ยวข้องกับศักยภาพของผู้คนอยู่ในส่วนหนึ่ง ดังนั้นนโยบายสองชุดนี้จึงสามารถถูกใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดวงจรทาง

นโยบายที่เป็นธรรมขึ้นได้ (ภาพประกอบ 12)

บ่อยครั้งเราสามารถสร้างความคืบหน้าทั้งในด้านความเสมอภาคและควมมีประสิทธิภาพได้ในเวลาเดียวกัน นโยบายต่อต้านการผูกขาดเป็นตัวอย่างหนึ่งของกรณีนี้ โดยการจำกัดความสามารถในการใช้อำนาจเหนือตลาดของบริษัทต่างๆ ช่วยทำให้เกิดความเท่าเทียมในการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพ อีกทั้งยังนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยุติธรรมมากยิ่งขึ้นผ่านการลดค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (economic rent) ซึ่งก่อให้เกิดการกระจุกตัวของรายได้

ชุดนโยบายที่ทำงานร่วมกันแทนความหวังว่าจะมีวิเศษเดียวที่แก้ปัญหาได้

ภาษี ไม่ว่าจะเก็บจากรายได้ ความมั่งคั่ง หรือการบริโภคสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำได้ดี เพราะภาษีช่วยเพิ่มรายได้ที่จะนำมาใช้ปรับปรุงบริการสาธารณะหลักๆ ให้ดีขึ้น (เช่น บริการด้านสุขภาพและโรงเรียน) และเพื่อจัดให้มีหลักประกันทางสังคมซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งกับคนยากจนและคนที่มียาได้ปานกลาง

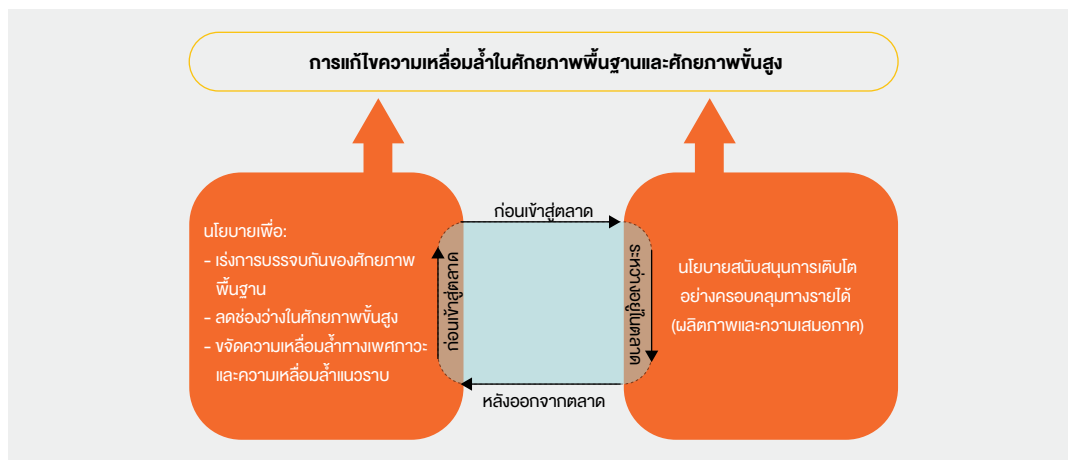
ความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะลดลงหลังจากหักภาษีและเงินโอนของรัฐบาลแล้ว แต่ผลพวงของการกระจายรายได้ใหม่นี้มักแตกต่างกันออกไป ในประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศ ภาษีและการจ่ายเงินโอนทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ลดลงถึง 17 จุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ก่อนและหลังการหักภาษี แต่ในประเทศกำลังพัฒนา ภาษีและการจ่ายเงินโอนทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิลดลงเพียง 4 จุดเท่านั้น (ภาพประกอบ 13)

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือนโยบายที่นอกเหนือไปจากภาษีและเงินโอนซึ่งเป็นนโยบายหลังออกจากตลาด (postmarket policies) อันได้แก่การจัดการความเหลื่อมล้ำในระหว่างที่คนยังทำงานอยู่ (นโยบายระหว่างอยู่ในตลาดหรือ in-market policies) และก่อนที่พวกเขา

บ่อยครั้งเราสามารถสร้างความคืบหน้าทั้งในด้านความเสมอภาคและควมมีประสิทธิภาพได้ในเวลาเดียวกัน

ภาพประกอบ 12

กรอบการดำเนินงานในการออกแบบนโยบายเพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์

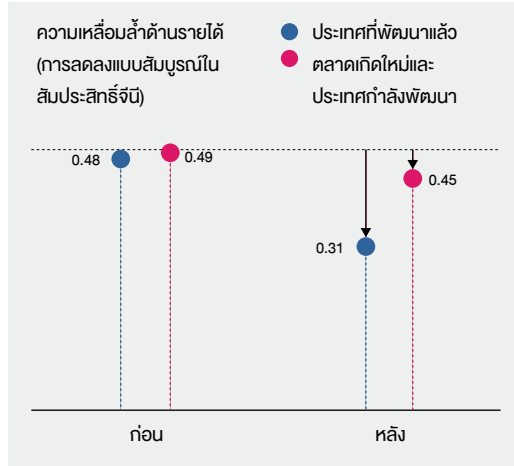

แหล่งข้อมูล: สำนักงานจัดการรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report Office)

ภาพประกอบ 13

ภาษีทางตรงและเงินโอนเพื่อการกระจายรายได้เป็นปัจจัยกำหนดแทบทุกความแตกต่างของความเหลื่อมล้ำเมื่อวัดจากรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง (disposable income) ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา

บทวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะของรายงานฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าแรงต้านจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการต่อต้านหลักการเรื่องความเสมอภาคทางเพศขึ้นได้

แหล่งข้อมูล: อ้างอิงจาก IMF (2017a)

จะเริ่มทำงาน (นโยบายก่อนเข้าสู่ตลาดหรือ premarket policies)

นโยบายระหว่างอยู่ในตลาด (in-market) สามารถช่วยให้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการมีอำนาจเหนือตลาด (นโยบายต่อต้านการผูกขาด) การเข้าถึงเงินทุนอย่างครอบคลุม และการร่วมมือกันต่อรองและรายได้ขั้นต่ำล้วนมีผลต่อการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการผลิต นโยบายก่อนเข้าสู่ตลาด (premarket) ที่มีเป้าหมายในการสร้างความเท่าเทียมทางโอกาสในวัยเด็กทางด้านสุขภาพและการศึกษา และนโยบาย

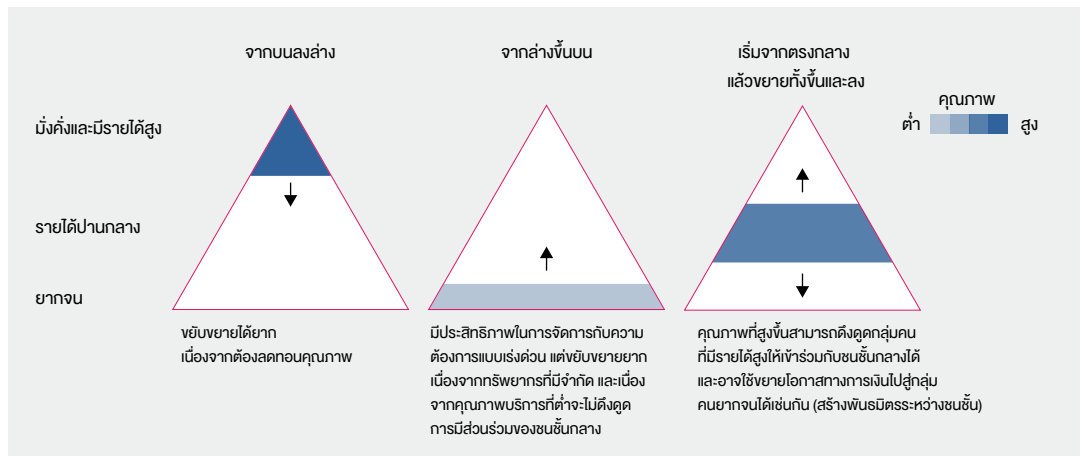
หลังออกจากตลาด (postmarket) เช่น รายได้และความมั่งคั่ง ภาษี การจ่ายเงินโอนของรัฐบาล และการคุ้มครองทางสังคม ต่างก็สำคัญไม่แพ้กัน หนึ่งในบทบาทหลักของนโยบายก่อนเข้าสู่ตลาดนั้นเกี่ยวข้องกับช่วงวัยเด็กตอนต้น อันเป็นระยะที่การเข้าช่วยเหลือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำจะสามารถช่วยด้านสุขภาพ โภชนาการ และการพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งล้วนให้ผลตอบแทนจากการลงทุนในระดับสูง อย่างไรก็ตาม นี่ไม่ได้หมายความว่านโยบายที่ตีทุกคนนโยบายจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กระบวนการอย่างเช่นการแพร่กระจายของเทคโนโลยีใหม่ๆ และความสำเร็จของการพัฒนามนุษย์ในภาคส่วนขนาดใหญ่ในสังคมก็อาจกลับเพิ่มความเหลื่อมล้ำได้ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญคือการประเมินว่ากระบวนการอันนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำนั้นมีอคติหรือความไม่ยุติธรรมในตัวเองหรือไม่

การสร้างแรงจูงใจสำหรับการเปลี่ยนแปลง

ถึงจะมีทรัพยากรเพียงพอสำหรับการดำเนินงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทั้งในด้านศักยภาพพื้นฐานและศักยภาพขั้นสูงสุดท้ายแล้วการลดความเหลื่อมล้ำก็ขึ้นกับการเลือกของสังคมและการเมือง ประวัติศาสตร์ สภาวะแวดล้อมและการเมืองล้วนมีส่วนสำคัญ บรรทัดฐานทางสังคมที่สามารถนำไปสู่การเลือกปฏิบัติเป็นสิ่งที่ยากจะเปลี่ยนแปลง แม้จะมีกฎหมายรับรองสิทธิที่เท่าเทียมกัน แต่บรรทัดฐานทางสังคมก็ถือไฟเหนือกว่าในการกำหนดผลลัพธ์ บทวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพของรายงานฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าแรงต้านจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการต่อต้านหลักการเรื่องความเสมอภาคทางเพศขึ้นได้ การออกนโยบายที่ชัดเจนเพื่อจัดการกับการเหมารวมและการตรานำกลุ่มที่ถูกสังคมนักกันถือเป็นเรื่องมีสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ

ภาพประกอบ 14

กลยุทธ์ความเป็นสากลนิยมเชิงปฏิบัติ (practical universalism) ในประเทศกำลังพัฒนาที่มีความเหลื่อมล้ำ

แหล่งข้อมูล: สำนักงานจัดทำรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report Office) โดยอ้างอิงจากการอภิปรายใน Martinez Ila: Sánchez-Ancochea (2016)

บางครั้งเศรษฐศาสตร์การเมืองของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำก็เป็นเรื่องที่ทำนายมาก สำหรับบริการสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงอาจเริ่มจากบนลงล่างโดยการขยายผลประโยชน์ที่ผู้คนระดับสูงมักจะได้รับไปสู่คนอื่น ๆ (ภาพประกอบ 14) แต่กลุ่มคนที่ได้รับผลประโยชน์อยู่เดิมอาจมีแรงจูงใจน้อยที่จะแบ่งปันบริการเหล่านี้หากพวกเขามองว่าคุณภาพของการบริการจะลดลง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงยังสามารถเกิดขึ้นจากล่างขึ้นสู่บนเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น การเพิ่มระดับรายได้ขั้นต่ำที่ใช้เพื่อกำหนดสิทธิของครัวเรือนที่ใช้บริการสาธารณะหรือบริการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่าอาจต่อต้านหากพวกเขาไม่ค่อยได้ใช้บริการดังกล่าว วิธีการที่สามคือการเริ่มสร้างการเปลี่ยนแปลงจากระดับกลาง เมื่อระบบครอบคลุมถึงกลุ่มคนที่อาจจะไม่ยากจนที่สุด แต่เป็นกลุ่มเปราะบาง อย่างเช่นแรงงานในระบบที่ได้รับค่าจ้างต่ำ ในกรณีนี้สามารถยับยั้งการครอบคลุมไปสู่ทั้งระดับที่สูงขึ้นและต่ำลงได้ เมื่อคุณภาพของการบริการถูกปรับให้ดีขึ้น กลุ่มคนที่มียาได้สูงก็มีแนวโน้มที่จะอยากเข้าร่วม ทำให้เกิดการสนับสนุนเพิ่มเติมอันจะช่วยยับยั้งขยายบริการลงสู่กลุ่มคนยากจนด้วยเช่นกัน

ในประเทศพัฒนาแล้ว หนึ่งในความท้าทายของการดำเนินนโยบายเพื่อสังคมให้ต่อเนื่องคือการทำให้แน่ใจว่านโยบายจะให้ผลประโยชน์ต่อคนในวงกว้าง อันรวมไปถึงชนชั้นกลางด้วย อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์เหล่านี้อาจลดลงเรื่อยๆ ในประเทศสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนา (OECD) กลุ่มชนชั้นกลางมองว่าตัวเองถูกทอดทิ้งอย่างต่อเนื่องในแง่ของรายได้ หลักประกัน และการเข้าถึงบริการทางสุขภาพและการศึกษาที่มีคุณภาพในราคาที่สมเหตุสมผล

ในประเทศกำลังพัฒนา ความท้าทายมักอยู่ที่การสร้างนโยบายทางสังคมอันเป็นรูปธรรมสำหรับชนชั้นกลางที่ยังคงเปราะบาง ในบางประเทศเหล่านี้ กลุ่มชนชั้นกลางจ่ายค่าบริการทางสังคมมากกว่าบริการที่ได้รับ และพวกเขามักรู้สึกว่าการบริการด้านสุขภาพและการศึกษาที่ได้รับไม่มีคุณภาพ ส่งผลให้พวกเขาหันไปหาผู้ให้บริการเอกชน สัดส่วนของนักเรียนที่เข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในการศึกษาระดับประถมในบางประเทศเหล่านี้เพิ่มสูงขึ้นจาก 12 เปอร์เซ็นต์ในปี พ.ศ. 2533 มาเป็น 19 เปอร์เซ็นต์ในปี พ.ศ. 2557

ทางออกที่คนมักจะนึกถึงคือการดึงทรัพยากรลงมาจากกลุ่มคนที่อยู่ด้านบนสุด แต่คนที่รวยที่สุดถึงแม้จะมีจำนวนน้อย ก็สามารถเป็นอุปสรรคในการขยายการให้บริการได้ และพวกเขาสามารถแทรกแซงการจัดการได้หลายวิธี ทั้งผ่านการล็อบบี้ การบริจาคเงินผ่านแคมเปญทางการเมือง การใช้สิทธิพลกบสื่อและใช้อำนาจทางเศรษฐกิจในวิธีอื่นๆ เพื่อตอบโต้การตัดสินใจใดๆ ก็ตามที่พวกเขาไม่เห็นด้วย

โลกโลกาภิวัตน์ได้ทำให้นโยบายระดับชาติมักถูกกะเกณฑ์โดยองค์กร ภูมิภาค และเหตุการณ์ต่างๆ ที่อยู่นอกการควบคุมของรัฐบาล ซึ่งมักส่งแรงกดดันให้ลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลและมาตรฐานแรงงานให้ต่ำลง การหลีกเลี่ยงและ

การหลีกเลี่ยงภาษีกระทำได้ง่ายขึ้นเนื่องจากรัฐมีข้อมูลไม่เพียงพอ กล่าวคือมีการเติบโตของบริษัทดิจิทัลขนาดใหญ่ที่ประกอบกิจการข้ามเขตการเก็บภาษีหลายเขต บวกกับการขาดความร่วมมือระหว่างเขตอำนาจของหน่วยงานด้านภาษี เพราะสาเหตุเหล่านี้ นโยบายดังกล่าวจึงต้องการแนวทางปฏิบัติร่วมกันในระดับนานาชาติเข้ามาเสริมกับแนวทางปฏิบัติภายในประเทศ

จุดหมายถัดไป

แนวทางการพัฒนามนุษย์ได้เปิดมุมมองใหม่ๆ เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ เช่น เหตุใดความเหลื่อมล้ำจึงเป็นเรื่องสำคัญ วิธีที่ความเหลื่อมล้ำถูกแสดงออกมา และวิธีการจัดการความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะช่วยนำเราไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม แต่โอกาสในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์กำลังลดน้อยลงทุกวันที่เรายังไม่เริ่มทำอะไร เนื่องจากความไม่เท่าเทียมทางอำนาจเชิงเศรษฐกิจนั้นสามารถแปรเปลี่ยนไปเป็นการกุมอำนาจทางการเมืองได้ อันจะนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มสูงขึ้น เมื่อถึงจุดนั้น การเข้าจัดการจะยากขึ้นและมีประสิทธิภาพน้อยลงกว่าการจัดการในช่วงเวลา ก่อนหน้า แน่แน่นอนว่าวิธีการจัดการย่อมขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะ เนื่องจากธรรมชาติและระดับความสำคัญของความเหลื่อมล้ำที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังนั้นนโยบายที่จะจัดการความเหลื่อมล้ำก็ควรมีความแตกต่างเช่นกัน ไม่มียิวพิเศษขนาดไหนที่จะแก้ไขทุกปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศหนึ่งได้ และเช่นเดียวกัน ก็ไม่มีนโยบายสากลชุดใดที่จะแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในทุกประเทศได้ อย่างไรก็ตาม นโยบายของทุกประเทศจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงสองประการที่กำลังก่อร่างสร้างความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์อยู่ทุกหนแห่ง นั่นคือการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่กำลังเกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดด

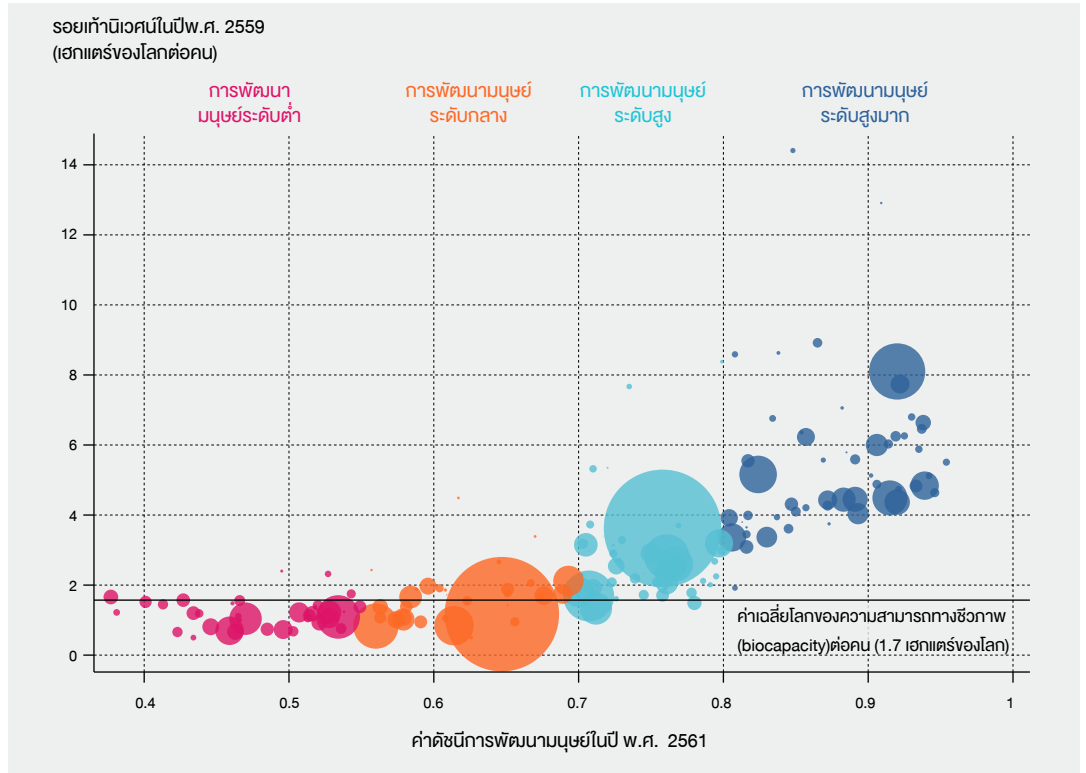
การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์

ความเหลื่อมล้ำและวิกฤติทางสภาพภูมิอากาศมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ตั้งแต่การปล่อยของเสียไปจนถึงผลกระทบต่อนโยบาย และความสามารถในการฟื้นตัว ประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์สูงกว่ามักมีอัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนต่อคนมากกว่า และมีรอยเท้านิเวศน์ (ecological footprint) สูงกว่า (ภาพประกอบ 15)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำร้ายการพัฒนา มนุษย์ในหลากหลายรูปแบบ มากไปกว่าปัญหาพืชพันธุ์ทางการเกษตรเสียหายและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในระหว่างปี พ.ศ. 2573 และปี 2593 มีการคาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้การตายเพิ่มขึ้น 250,000 คนต่อปี จากการขาดสารอาหาร โรคมาลาเรีย ท้องร่วง และภาวะ

แนวทางการพัฒนามนุษย์ได้เปิดมุมมองใหม่ๆ เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ เช่น เหตุใดความเหลื่อมล้ำจึงเป็นเรื่องสำคัญ วิธีที่ความเหลื่อมล้ำถูกแสดงออกมา และวิธีการจัดการความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะช่วยนำเราไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

รอยเท้านิเวศน์ขยายตัวพร้อมกับการพัฒนามนุษย์

หมายเหตุ: ข้อมูลครอบคลุม 175 ประเทศจากฐานข้อมูลเครือข่ายรอยเท้านิเวศน์โลก (Global Ecological Footprint Network) (www.footprintnetwork.org/resources/data/) สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2561) ในที่นี้ รอยเท้านิเวศน์อยู่ในรูปต่อจำนวนประชากรวัดปริมาณที่ดินและน้ำที่เห็นผลผลิตทางชีวภาพที่ประเทศต้องการที่ไม่ว่าจะมาจากภายในหรือภายนอกประเทศ เพื่อผลิตภัณฑ์แต่ละประเทศบริโภคและเพื่อรองรับขยะที่ก่อขึ้น แต่ละฟองในแผนภูมิแสดงถึงแต่ละประเทศ และขนาดของฟองเป็นไปตามสัดส่วนประชากรของแต่ละประเทศ แหล่งข้อมูล: Cumming and von Cramon-Taubadel W.F. 2561

ความเหลื่อมล้ำยังสามารถส่งอิทธิพลต่อความสมดุลทางอำนาจระหว่างผู้ที่เห็นด้วยและผู้ที่ไม่เห็นด้วยต่อการควบคุมการปล่อยก๊าซคาร์บอน ส่วนการกระจุกตัวของรายได้ในระดับบนก็อาจมีความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ที่ต่อต้านแนวทางปฏิบัติเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เครียดจากความร้อน ผู้คนจำนวนมากขึ้นกว่าเดิมหลายร้อยล้านคนอาจเผชิญกับความร้อนที่รุนแรงถึงตายภายในปี 2593 และเขตการแพร่กระจายของพายุไซโคลน อย่างเช่น ยุงที่เป็นพาหะของโรคมาลาเรียหรือไข้เลือดออก ก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนพื้นที่และขยายวงกว้างขึ้น

ผลกระทบโดยรวมต่อผู้คนจะขึ้นอยู่กับโอกาสเสี่ยงภัยและความเปราะบางของคนแต่ละกลุ่ม ซึ่งปัจจัยทั้งสองมักเกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นวงจรรูปทวน การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศจะเริ่มต้นส่งผลกระทบต่อพื้นที่ประเทศเขตร้อนก่อน และประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศก็เป็นประเทศเขตร้อน นอกจากนี้ ประเทศกำลังพัฒนาและชุมชนยากจนมีศักยภาพน้อยกว่ากลุ่มคนรวยในการปรับตัวให้เข้ากับ การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและสภาพอากาศที่แปรปรวนขึ้นรุนแรง ดังนั้นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงทำให้แนวแยกทางสังคมและเศรษฐกิจทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีผลกระทบในด้านอื่นๆ อีก โดยมีหลักฐานว่าความเหลื่อมล้ำบางรูปแบบอาจทำให้แนวปฏิบัติในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำได้ยากขึ้น ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ภายในประเทศที่สูงเป็นอุปสรรคต่อการ

แพร่กระจายของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำยังสามารถส่งอิทธิพลต่อความสมดุลทางอำนาจระหว่างผู้ที่ไม่เห็นด้วยและผู้ที่ไม่เห็นด้วยต่อการควบคุมการปล่อยก๊าซคาร์บอน และการกระจุกตัวของรายได้ในระดับบนก็อาจมีความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ที่ต่อต้านการปฏิบัติเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ไม่เพียงเท่านั้น ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์ก็เป็นสาเหตุพื้นฐานของวิกฤตสภาพภูมิอากาศ โดยความเหลื่อมล้ำเป็นตัวถ่วงของการลงมือแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากความเหลื่อมล้ำที่สูงทำให้ความร่วมมือซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในและระหว่างประเทศเกิดยากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวทางที่สามารถจัดการความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและวิกฤตสภาพภูมิอากาศไปพร้อมกัน ซึ่งจะขับเคลื่อนประเทศต่างๆ ไปสู่การพัฒนามนุษย์อย่างครอบคลุมและยั่งยืน แนวทางแรกคือการกำหนดราคาคาร์บอน (carbon pricing) โดยผลกระทบจากราคาคาร์บอนต่อการกระจายรายได้ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้สามารถถูกจัดการได้โดยการให้เงินทุนสนับสนุนแก่กลุ่มคนยากจนที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดจากค่าพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้น

แต่นโยบายเช่นนี้มักเผชิญความท้าทายในทางปฏิบัติเนื่องจาก การกระจายของเงินไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่สำคัญ เราจำเป็นต้อง พิจารณากลุ่มนโยบายทางสังคมที่กว้างขึ้นโดยออกแบบให้ มุ่งจัดการความเหลื่อมล้ำและปัญหาสุขภาพภูมิอากาศควบคู่ กัน พร้อมไปกับการส่งเสริมการตระหนักของสิทธิมนุษยชน ยังมีทางเลือกอีกหลากหลายสำหรับประเทศและชุมชนต่างๆ ที่มีความหวังจะเห็นการพัฒนามนุษย์ที่ครอบคลุมและยั่งยืน

การใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา มนุษย์

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ตั้งแต่การผลิตเพื่อจลลอมจนถึงไมโครชิป ได้ทำให้เกิดการ ยกระดับมาตรฐานการการครองชีพตลอดช่วงประวัติศาสตร์ ที่ผ่านมา และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยียังคงเป็นปัจจัย พื้นฐานที่ขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองเช่นเดิม พร้อมทั้งผลักดัน การเพิ่มผลิตภาพ และหวังว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่าน การผลิตและการบริโภคไปสู่รูปแบบที่ยั่งยืนขึ้น

แต่การเปลี่ยนแปลงในอนาคตจะมีขนาดยิ่งใหญ่แค่ไหน และผลประโยชน์ที่ได้จากนวัตกรรมจะถูกจัดสรรอย่างไร เริ่ม มีความกังวลมากขึ้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ที่จะปรับเปลี่ยนตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของ ระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์ที่อาจเข้ามาแทนที่งาน บางประเภทของมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้แล้ว และมีหลายสิ่งที่เราสามารถเรียนรู้จากอดีตได้ หนึ่งใน บทเรียนสำคัญคือการทำให้แน่ใจว่าการเข้ามามีบทบาท ของนวัตกรรมจะเป็นประโยชน์ต่อคนทุกคน ซึ่งจำเป็นต้อง ใช้นโยบายใหม่ๆ ด้วยเช่นกัน และอาจต้องมืองค์กรใหม่เกิดขึ้น คลื่นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีถูกปัจจุบันยังต้องการ การเปลี่ยนแปลงอื่นๆ อีก ซึ่งรวมถึงนโยบายต่อต้านการ ผูกขาดที่เข้มแข็งขึ้นและกฎหมายเพื่อกำกับดูแลการใช้ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรม นโยบายเหล่านี้จำนวนมาก จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ

การปฏิวัติอุตสาหกรรมได้พามนุษยชาติก้าวเดินไปบน เส้นทางสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่

คลื่นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีถูกปัจจุบันจะต้องการ นโยบายต่อต้านการผูกขาดที่ แข็งแกร่งขึ้นและกฎหมายเพื่อ กำกับดูแลการใช้ข้อมูลและ ปัญญาประดิษฐ์อย่างมี จริยธรรม

ภาพประกอบ 16

เทคโนโลยีสามารถแทนที่งานบางประเภท แต่ก็สามารถสร้างงานประเภทใหม่ได้

แหล่งข้อมูล: สำนักงานจัดทำรายงานการพัฒนาคนมนุษย์ (Human Development Report Office)

มันก็ยังก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างใหญ่หลวง (Great Divergence) คือการแบ่งแยกสังคมส่วนน้อยที่พัฒนาทางอุตสาหกรรมแล้วออกจากกลุ่มสังคมที่ยังไม่ได้พัฒนาทางอุตสาหกรรม สิ่งที่แตกต่างในปัจจุบันคือ อาจเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่เทคโนโลยีที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงครั้งล่าสุดสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ อย่างไรก็ตาม ช่องว่างระหว่างขีดความสามารถของแต่ละประเทศในการจัดการกับโอกาสใหม่เหล่านี้ก็กว้างมาก และเกี่ยวข้องอย่างมากกับทั้งความเหลื่อมล้ำและการพัฒนามนุษย์

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นเอกเทศ แต่ก่อตัวมาจากกระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคม มันคือผลลัพธ์ของการกระทำของมนุษย์ ผู้กำหนดนโยบายสามารถจัดการทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้ในรูปแบบที่ช่วยเสริมการพัฒนามนุษย์ ตัวอย่างเช่น ปัญหาประดิษฐ์ อาจเข้ามาแทนที่งานที่มนุษย์ทำ แต่มันก็ยังสามารถทำให้เกิดอุปสงค์ต่อแรงงานใหม่ได้โดยการสร้างงานประเภทใหม่ให้กับมนุษย์ และนำไปสู่ผลกระทบเชิงบวกที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ (ภาพประกอบ 16)

มุ่งสู่การลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์ ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

รายงานฉบับนี้เสนอว่าการจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยจำเป็นต้องระบุได้ว่าความเหลื่อมล้ำประเภทใดเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของการพัฒนามนุษย์และต้องมีความเข้าใจอย่างถูกต้องถึงรูปแบบของความเหลื่อมล้ำ และตัวการที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ รายงานฉบับนี้ต้องการให้ทุกคนตระหนักว่ามาตรฐานพื้นฐานปัจจุบันที่ใช้วัดความเหลื่อมล้ำยังไม่สมบูรณ์แบบและมักทำให้เกิดความเข้าใจผิด เนื่องจากให้ความสำคัญกับเรื่องรายได้เป็นหลัก และไม่โปร่งใสเพียงพอที่จะทำให้เห็นกลไกการทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำที่หลบซ่อนอยู่ ดังนั้น รายงานฉบับนี้จึงสนับสนุนให้เล็งเห็นคุณค่าของการพิจารณาความเหลื่อมล้ำในมิติที่นอกเหนือไปจากรายได้ มองลึกกว่าค่าเฉลี่ยหรือการใช้การวัดเชิงองค์รวมสำหรับความเหลื่อมล้ำ และมองไปให้ไกลกว่าสภาพการณ์ปัจจุบัน

ควรมีการเฉลิมฉลองให้กับความก้าวหน้าที่ยอดเยี่ยมในการทำให้คนบนโลกจำนวนมากสามารถบรรลุมาตรฐานขั้นต่ำของการพัฒนามนุษย์ได้ แต่การคงนโยบายซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จเหล่านั้นแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ เพราะยังคงมีคนถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง ในขณะเดียวกัน ความมั่งคั่งของคนจำนวนมากกำลังเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นหากสังคมจะเน้นจัดการเรื่องความเหลื่อมล้ำในศักยภาพพื้นฐานที่สุดแต่เพียงส่วนเดียวก็ดูเป็นการมองที่ตื้นเขินเกินไป การมองการณ์ไกลกว่าสภาพการณ์ปัจจุบันคือการตรวจตราไปข้างหน้าเพื่อยอมรับและจัดการกับความเหลื่อมล้ำรูปแบบใหม่ในด้านศักยภาพขั้นสูงซึ่งกำลังทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยียิ่งทำให้ปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องเร่งด่วนยิ่งขึ้นไปอีก

การจัดการกับความเหลื่อมล้ำประเด็นใหม่ๆ นี้อาจส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงกับการกำหนดนโยบาย รายงานนี้ไม่เห็นด้วยนโยบายเพียงชุดเดียวจะใช้การได้ในทุกกรณี แต่ได้แสดงให้เห็นว่านโยบายจำเป็นต้องเจาะลงไปให้ถึงรากของความเหลื่อมล้ำเพื่อค้นหาตัวการที่ซ่อนอยู่ การจัดการตัวการเหล่านี้จะเท่ากับการจัดระเบียบเป้าหมายนโยบายในปัจจุบันใหม่ ตัวอย่างเช่น การมุ่งเน้นการศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุกช่วงวัยรวมถึงระดับก่อนปฐมวัย มากกว่าการมุ่งอุดหนุนการลงทะเบียนเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น ความปรารถนาเหล่านี้ได้ถูกกล่าวในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนปี พ.ศ. 2573 (2030 Agenda for Sustainable Development)

ความไม่สมดุลทางอำนาจเป็นหัวใจหลักของความเหลื่อมล้ำหลายประเภท ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม ดังนั้นนโยบายอาจต้องลดอำนาจทางการเมืองที่ไม่ได้สัดส่วนของกลุ่มคนบางกลุ่มลง อาจต้องจัดการให้เกิดความเท่าเทียมในการแข่งขันทางเศรษฐกิจผ่านมาตรการต่อต้านการผูกขาดซึ่งสนับสนุนการแข่งขันเพื่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค ในบางกรณี การจัดการกับอุปสรรคของความเสมอภาคหมายถึงการจัดการกับบรรทัดฐานทางสังคมที่มีรากลึกอยู่ในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละชาติ มีทางเลือกหลากหลายที่จะช่วยส่งเสริมทั้งความเท่าเทียมและความมีประสิทธิภาพ และเหตุผลหลักที่นโยบายเหล่านี้มักไม่ถูกนำมาปฏิบัติอาจเกี่ยวข้องกับอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์เดิมซึ่งจะไม่ได้รับประโยชน์มากนักจากการเปลี่ยนแปลง

เพราะฉะนั้น ในขณะที่นโยบายจำเป็นต้องจัดการความเหลื่อมล้ำ ความเหลื่อมล้ำก็สำคัญสำหรับนโยบายเช่นกัน แนวทางการพัฒนามนุษย์ซึ่งกำหนดให้ประชาชนเป็นหัวใจหลักในการตัดสินใจใดๆ เป็นแนวทางสำคัญที่จะนำไปสู่วิถีใหม่ในการจัดการกับความเหลื่อมล้ำ ผ่านการตั้งคำถามว่าทำไมและเมื่อไหร่ที่ความเหลื่อมล้ำมีความสำคัญ ความเหลื่อมล้ำแสดงตัวออกมาในรูปแบบใด และวิธีจัดการกับความเหลื่อมล้ำที่ดีที่สุดคือวิธีใด ทั้งหมดนี้เป็นบทสนทนาที่ต้องเกิดขึ้นในทุกสังคม และเป็นบทสนทนาที่ควรเริ่มต้นในวันนี้ จริยอยู่ที่การลงมือปฏิบัติอาจทำให้เกิดความเสี่ยงในเชิงการเมือง แต่ประวัติศาสตร์ก็แสดงให้เห็นแล้วว่าความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่ลงมือทำจะร้ายแรงยิ่งกว่ามาก และความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงขึ้นอาจผลักดันสังคมไปสู่ความตึงเครียดทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ยังคงมีเวลาให้ลงมือปฏิบัติ แต่เวลานั้นงวดลงทุกวัน สิ่งที่ต้องทำเพื่อจัดการความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์นั้นสุดท้ายแล้วเป็นเรื่องที่แต่ละสังคมจะต้องกำหนด และแม้การอภิปรายทางการเมืองในประเด็นนี้อาจยากและทำให้เกิดความตึงเครียด แต่ก็จะทำให้เลือกแนวทางปฏิบัติได้ รายงานฉบับนี้ขอร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการอภิปรายดังกล่าวด้วยการนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์ (capabilities approach) และนำเสนอแนวคิดต่างๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21

ยังคงมีเวลาให้ลงมือปฏิบัติ
แต่เวลานั้นงวดลงทุกวัน
สิ่งควรทำเพื่อจัดการความ
เหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์
นั้นสุดท้ายแล้วเป็นเรื่อง
ที่แต่ละสังคมจะต้องกำหนด

1. แหล่งที่มาของข้อมูลและข้อเท็จจริงส่วนใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในส่วนภาพรวมนี้มีอยู่ในตัวรายงาน แต่จะถูกใส่ไว้ในส่วนภาพรวมในกรณีที่ต้องการความแม่นยำหรือการขยายความเพิ่มเติม
2. ตัวเลขประมาณค่าสำหรับสหรัฐอเมริกาอ้างอิงจาก Chetty และคณะ (2016) โดย Kreiner, Nielsen และ Serena (2018) ได้แย้งว่าตัวเลขเหล่านี้ประมาณค่าช่องว่างของอายุคาดเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่มีรายได้ต่างกันไว้สูงเกินจริง เนื่องจากพวกเขาละเลยเรื่องการขยับสถานะทางรายได้ (โดยวิธีการศึกษาของพวกเขาเอง การประมาณค่าอายุสูงเกินจริงถึง 50 เปอร์เซ็นต์) แต่พวกเขาก็ยังพบด้วยว่าช่องว่างเหล่านี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเวลาผ่านไป และการประมาณค่าเกินจริงนี้จะเริ่มลดลงเมื่อพิจารณาถึงช่วงอายุที่สูงขึ้น (และหายไปอย่างสิ้นเชิงที่อายุ 80 ปี) Mackenbach และคณะ (2018) ชี้ว่าความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพโดยทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นในยุโรปมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษปี ค.ศ. 1980 จนถึงทศวรรษปี ค.ศ. 2000 ตอนปลาย โดยหลังจากช่วงปีนี้ ความเหลื่อมล้ำในบางประเทศค่อยๆ ลดน้อยลง
3. ประเด็นนี้ถูกกล่าวถึงโดยละเอียดมากขึ้นในบทที่ 2 ของรายงาน
4. ตามที่กล่าวไว้ใน UN (2019b) ซึ่งระบุว่า การลดลงของความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมศักยภาพเป็น “จุดเริ่มต้น” ของการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) นอกจากนั้น Lusseau และ Mancini (2019) ยังพบว่าความเหลื่อมล้ำเป็นอุปสรรคสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศต่างๆ และการลดความเหลื่อมล้ำจะทำให้เกิดผลกระทบสะสมเชิงบวกต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทุกข้อ
5. สอดคล้องกับ Deaton Review ซึ่งเป็นโครงการระยะยาวที่ศึกษาความเหลื่อมล้ำในสหราชอาณาจักร (Joyce and Xu 2019)
6. Atkinson 2015
7. Deaton (2017) กล่าวว่ารัฐบาลมักกระทำการต่างๆ ที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น มากกว่าจะลดความเหลื่อมล้ำ
8. ดูตัวอย่างหนึ่งได้จาก Saad (2019) เกี่ยวกับความหวาดกลัวการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและ Reinhart (2018) เกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์และอาชีพ
9. Sen 1980
10. ข้อความที่ Angus Deaton ใช้เพื่ออธิบายวิวัฒนาการของความเหลื่อมล้ำ (Belluz 2015)
11. ยืมข้อความของ Deaton (2013a) มาใช้
12. UNDP และ OPHI 2019
13. ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศขาดระบบลงทะเบียนที่จำเป็น ดังนั้นตัวเลขการประมาณค่าอายุคาดเฉลี่ยของประชากรผู้สูงวัยในระดับประเทศที่ใช้ในรายงาน ซึ่งนำมาจากสถิติอย่างเป็นทางการของแผนกประชากรขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Population Division) อาจมีความคลาดเคลื่อนในการวัดอย่างมาก และควรดูด้วยความด้วยความระมัดระวัง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของช่องว่างทางอายุคาดเฉลี่ยที่สูงขึ้นในช่วงอายุมากๆ ก็ยังเป็นจริงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอายุ (ยังคงเป็นจริงที่อายุ 60 ปี) และถึงแม้ว่าจะมีความไม่สอดคล้องกันของข้อมูลระหว่างประเทศและระหว่างเวลา แต่โดยรวมแล้วเราจะเห็นรูปแบบเดิมๆ เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ตามที่ได้อธิบายไว้ในรายละเอียดในบทที่ 1 ของรายงานฉบับนี้
14. Brown, Ravallion และ Van de Walle 2017
15. Stiglitz, Sen และ Fitoussi 2009a

ดัชนีการพัฒนามนุษย์

ลำดับของดัชนีการพัฒนามนุษย์	ดัชนีการพัฒนามนุษย์		ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ				ดัชนีการพัฒนางานเทศสภาพ		ดัชนีความเหลื่อมล้ำงานเทศสภาพ		ดัชนีความยากจนหลายมิติ ^h			
	ค่าดัชนี	ค่าดัชนี	การลดลงของค่าดัชนี (%)	ความแตกต่างของลำดับตำแหน่งดัชนีการพัฒนามนุษย์ ⁱ	ค่าดัชนี	กลุ่ม ^j	ค่าดัชนี	ลำดับ	ค่าดัชนี	ประชากรยากจน (%)	ความรุนแรงของความยากจน (%)	ปีและการสำรวจ ^g		
												2007–2018 ^a	2007–2018 ^a	2007–2018
การพัฒนามนุษย์ระดับสูงมา														
1	นอร์เวย์	0.954	0.889	6.8	0	0.990	1	0.044	5		
2	สวีเดน	0.946	0.882	6.8	-1	0.963	2	0.037	1		
3	ไอซ์แลนด์	0.942	0.865	8.2	-6	0.975	2	0.093	22		
4	เยอรมนี	0.939	0.861	8.3	-7	0.968	2	0.084	19		
4	ฮ่องกง, จีน (เขตปกครองพิเศษ)	0.939	0.815	13.2	-17	0.963	2		
6	ออสเตรเลีย	0.938	0.862	8.1	-4	0.975	1	0.103	25		
6	ไอซ์แลนด์	0.938	0.885	5.7	4	0.966	2	0.057	9		
8	สวีเดน	0.937	0.874	6.7	2	0.982	1	0.040	2		
9	สิงคโปร์	0.935	0.810	13.3	-14	0.988	1	0.065	11		
10	เนเธอร์แลนด์	0.933	0.870	6.8	2	0.967	2	0.041	4		
11	เดนมาร์ก	0.930	0.873	6.1	4	0.980	1	0.040	2		
12	ฟินแลนด์	0.925	0.876	5.3	7	0.990	1	0.050	7		
13	แคนาดา	0.922	0.841	8.8	-4	0.989	1	0.083	18		
14	นิวซีแลนด์	0.921	0.836	9.2	-4	0.963	2	0.133	34		
15	สหราชอาณาจักร	0.920	0.845	8.2	0	0.967	2	0.119	27		
15	สหรัฐอเมริกา	0.920	0.797	13.4	-13	0.991	1	0.182	42		
17	เบลเยียม	0.919	0.849	7.6	3	0.972	2	0.045	6		
18	ลักเซมเบิร์ก	0.917		
19	ญี่ปุ่น	0.915	0.882	3.6	15	0.976	1	0.099	23		
20	ออสเตรีย	0.914	0.843	7.7	3	0.963	2	0.073	14		
21	ลักเซมเบิร์ก	0.909	0.822	9.5	1	0.970	2	0.078	16		
22	อิสราเอล	0.906	0.809	10.8	-3	0.972	2	0.100	24		
22	สาธารณรัฐเกาหลี	0.906	0.777	14.3	-9	0.934	3	0.058	10		
24	สโลวีเนีย	0.902	0.858	4.8	11	1.003	1	0.069	12		
25	สเปน	0.893	0.765	14.3	-13	0.981	1	0.074	15		
26	สาธารณรัฐเช็ก	0.891	0.850	4.6	12	0.983	1	0.137	35		
26	ฝรั่งเศส	0.891	0.809	9.2	1	0.984	1	0.051	8		
28	มอลตา	0.885	0.815	8.0	6	0.965	2	0.195	44		
29	อิตาลี	0.883	0.776	12.1	-4	0.967	2	0.069	12		
30	เอสโตเนีย	0.882	0.818	7.2	9	1.016	1	0.091	21		
31	ไซปรัส	0.873	0.788	9.7	1	0.983	1	0.086	20		
32	กรีซ	0.872	0.766	12.2	-5	0.963	2	0.122	31		
32	โปแลนด์	0.872	0.801	8.1	4	1.009	1	0.120	30		
34	ลัตเวีย	0.869	0.775	10.9	-1	1.028	2	0.124	33		
35	สหรัฐอเมริกาบริติช	0.866	0.965	2	0.113	26		
36	ฮังการี	0.857		
36	ชาวดัตช์	0.857	0.879	5	0.224	49		
36	สโลวาเกีย	0.857	0.804	6.2	8	0.992	1	0.190	43		
39	ลักเซมเบิร์ก	0.854	0.776	9.1	3	1.030	2	0.169	40		
40	โปรตุเกส	0.850	0.742	12.7	-6	0.984	1	0.081	17		
41	กาตาร์	0.848	1.043	2	0.202	45		
42	ชิลี	0.847	0.696	17.8	-14	0.962	2	0.288	62		
43	บรูไนดารุสซาลาม	0.845	0.987	1	0.234	51		
43	ฮังการี	0.845	0.777	8.0	8	0.984	1	0.258	56		
45	บาห์เรน	0.838	0.937	3	0.207	47		
46	โครเอเชีย	0.837	0.768	8.3	4	0.989	1	0.122	31		
47	โอมาน	0.834	0.725	13.1	-3	0.943	3	0.304	65		
48	อาร์เจนตินา	0.830	0.714	14.0	-4	0.988	1	0.354	77		
49	สหพันธรัฐรัสเซีย	0.824	0.743	9.9	1	1.015	1	0.255	54		
50	เบลารุส	0.817	0.765	6.4	6	1.010	1	0.119	27		
50	คาซัคสถาน	0.817	0.759	7.1	4	0.999	1	0.203	46	0.002 ^f	0.5 ^f	35.6 ^f	2015 ^M	
52	บัลแกเรีย	0.816	0.714	12.5	0	0.993	1	0.218	48		
52	มอนเตเนโกร	0.816	0.746	8.6	5	0.966	2	0.119	27	0.002 ^f	0.4 ^f	45.7 ^f	2013 ^M	
52	โรมาเนีย	0.816	0.725	11.1	2	0.986	1	0.316	69		
55	ปาเลา	0.814		
56	บาร์เบโดส	0.813	0.675	17.0	-10	1.010	1	0.256	55	0.009 ^g	2.5 ^g	34.2 ^g	2012 ^M	
57	คูเวต	0.808	0.999	1	0.245	53		
57	อุรุกวัย	0.808	0.703	13.0	0	1.016	1	0.275	59		
59	ตุรกี	0.806	0.675	16.2	-8	0.924	4	0.305	66		

	ดัชนีการพัฒนามนุษย์	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ			ดัชนีการพัฒนาทางเพศสภาพ		ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ		ดัชนีความยากจนหลายมิติ ^a			
	ค่าดัชนี	ค่าดัชนี	การลดลงของค่าดัชนี (%)	ความแตกต่างของลำดับตำแหน่งดัชนีการพัฒนามนุษย์ ^b	ค่าดัชนี	กลุ่ม ^c	ค่าดัชนี	ลำดับ	ค่าดัชนี	ประชากรยากจน (%)	ความรุนแรงของความยากจน (%)	ปีและการสำรวจ ^d
ลำดับของดัชนีการพัฒนามนุษย์	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2007–2018 ^e	2007–2018 ^e	2007–2018	2007–2018 ^e
60 บาฮามาส	0.805	0.353	76
61 มาเลเซีย	0.804	0.972	2	0.274	58
62 เซเชลส์	0.801
การพัฒนามนุษย์ระดับสูง												
63 เซอร์เบีย	0.799	0.685	14.4	-4	0.976	1	0.161	37	0.001 ^f	0.3 ^f	42.5 ^f	2014 ^M
63 ตรีนิคเตและโตโบโก	0.799	1.002	1	0.323	72	0.002 ^f	0.6 ^f	38 ^f	2011 ^M
65 อิหร่าน (สาธารณรัฐอิสลาม)	0.797	0.706	11.5	5	0.874	5	0.492	118
66 สาธารณรัฐบราซิล	0.796	0.688	13.7	0	0.974	2	0.369	82
67 ปานามา	0.795	0.626	21.2	-13	1.005	1	0.460	108
68 คอสตาริกา	0.794	0.645	18.7	-7	0.977	1	0.285	61
69 สาธารณรัฐเอลซัลวาดอร์	0.791	0.705	10.9	8	0.971	2	0.234	51	0.003	0.7	39.1	2017/2018 ^D
70 จอร์เจีย	0.786	0.692	12.0	5	0.979	1	0.351	75
71 ศรีลังกา	0.780	0.686	12.1	4	0.938	3	0.380	86
72 คิวบา	0.778	0.948	3	0.312	67
73 สหพันธรัฐเคนยาและแอฟริกาใต้	0.777
74 แอนติกาและบาร์บูดา	0.776
75 บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา	0.769	0.658	14.4	-2	0.924	4	0.162	38	0.008 ^g	2.2 ^g	37.9 ^g	2011/2012 ^M
76 เม็กซิโก	0.767	0.595	22.5	-17	0.957	2	0.334	74	0.025 ^g	6.3 ^g	39.2 ^g	2016 ^N
77 ไทย	0.765	0.635	16.9	-4	0.995	1	0.377	84	0.003 ^f	0.8 ^f	39.1 ^f	2015/2016 ^M
78 เกรเนดา	0.763
79 บราซิล	0.761	0.574	24.5	-23	0.995	1	0.386	89	0.016 ^{f,i,j}	3.8 ^{f,i,j}	42.5 ^{f,i,j}	2015 ^N
79 โคลอมเบีย	0.761	0.585	23.1	-16	0.986	1	0.411	94	0.020 ⁱ	4.8 ⁱ	40.6 ⁱ	2015/2016 ^D
81 อาร์เจนตินา	0.760	0.685	9.9	9	0.972	2	0.259	57	0.001	0.2	36.2	2015/2016 ^D
82 แอลจีเรีย	0.759	0.604	20.4	-8	0.865	5	0.443	100	0.008	2.1	38.8	2012/2013 ^M
82 มาซิโดเนียเหนือ	0.759	0.660	13.1	5	0.947	3	0.145	36	0.010 ^g	2.5 ^g	37.7 ^g	2011 ^M
82 เปรู	0.759	0.612	19.4	-5	0.951	2	0.381	87	0.053	12.7	41.6	2012 ^D
85 สาธารณรัฐประชาชนจีน	0.758	0.636	16.1	4	0.961	2	0.163	39	0.016 ^{k,l}	3.9 ^{k,l}	41.3 ^{k,l}	2014 ^N
85 เอกวาดอร์	0.758	0.607	19.9	-4	0.980	1	0.389	90	0.018 ^f	4.5 ^f	40.0 ^f	2013/2014 ^N
87 อาเซอร์ไบจาน	0.754	0.683	9.4	13	0.940	3	0.321	70
88 ยูเครน	0.750	0.701	6.5	21	0.995	1	0.284	60	0.001 ⁱ	0.2 ⁱ	34.5 ⁱ	2012 ^M
89 สาธารณรัฐโดมินิกัน	0.745	0.584	21.5	-8	1.003	1	0.453	104	0.015 ⁱ	3.9 ⁱ	38.9 ⁱ	2014 ^M
89 เซนต์ลูเชีย	0.745	0.617	17.2	4	0.975	2	0.333	73	0.007 ^g	1.9 ^g	37.5 ^g	2012 ^M
91 ตูนิเซีย	0.739	0.585	20.8	-4	0.899	5	0.300	63	0.005	1.3	39.7	2011/2012 ^M
92 มองโกเลีย	0.735	0.635	13.6	10	1.031	2	0.322	71	0.042	10.2	41.7	2013 ^M
93 เลบานอน	0.730	0.891	5	0.362	79
94 บอตสวานา	0.728	0.990	1	0.464	111
94 เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์	0.728
96 จาเมกา	0.726	0.604	16.7	3	0.986	1	0.405	93	0.018 ^g	4.7 ^g	38.7 ^g	2014 ^N
96 เวเนซุเอลา (สาธารณรัฐโบลีเวียแห่งเวเนซุเอลา)	0.726	0.600	17.3	1	1.013	1	0.458	106
98 โดมินีกา	0.724
98 ฟิจิ	0.724	0.357	78
98 ปารากวัย	0.724	0.545	24.7	-14	0.968	2	0.482	117	0.019	4.5	41.9	2016 ^M
98 ชูรินาม	0.724	0.557	22.7	-9	0.972	2	0.465	112	0.041 ^g	9.4 ^g	43.4 ^g	2010 ^M
102 จอร์แดน	0.723	0.617	14.7	11	0.868	5	0.469	113	0.002	0.4	35.4	2017/2018 ^D
103 เบลีซ	0.720	0.558	22.6	-8	0.983	1	0.391	91	0.017	4.3	39.8	2015/2016 ^M
104 นัลดีฟส์	0.719	0.568	21.0	-5	0.939	3	0.367	81	0.003	0.8	34.4	2016/2017 ^D
105 ตองกา	0.717	0.944	3	0.418	96
106 ฟิลิปปินส์	0.712	0.582	18.2	1	1.004	1	0.425	98	0.024 ⁱ	5.8 ⁱ	41.8 ⁱ	2017 ^D
107 มอลโดวา (สาธารณรัฐ)	0.711	0.638	10.4	21	1.007	1	0.228	50	0.004	0.9	37.4	2012 ^M
108 เติร์กเมนิสถาน	0.710	0.579	18.5	1	0.001	0.4	36.1	2015/2016 ^M
108 อุซเบกิสถาน	0.710	0.939	3	0.303	64
110 ลิเบีย	0.708	0.931	3	0.172	41	0.007	2.0	37.1	2014 ^P
111 อินโดนีเซีย	0.707	0.584	17.4	6	0.937	3	0.451	103	0.028 ⁱ	7.0 ⁱ	40.3 ⁱ	2012 ^D
111 ซามัว	0.707	0.364	80
113 แอฟริกาใต้	0.705	0.463	34.4	-17	0.984	1	0.422	97	0.025	6.3	39.8	2016 ^D
114 โบลิเวีย (รัฐพหุชนชาติแห่งโบลิเวีย)	0.703	0.533	24.2	-6	0.936	3	0.446	101	0.094	20.4	46.0	2008 ^D
115 กาบอง	0.702	0.544	22.5	-4	0.917	4	0.534	128	0.066	14.8	44.3	2012 ^D
116 อียิปต์	0.700	0.492	29.7	-8	0.878	5	0.450	102	0.019 ⁿ	5.2 ⁿ	37.6 ⁿ	2014 ^D
การพัฒนามนุษย์ระดับกลาง												
117 หมู่เกาะมาร์แชลล์	0.698

ลำดับของดัชนีพัฒนามนุษย์	ดัชนีการพัฒนามนุษย์		ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ		ดัชนีการพัฒนาทางเพศสภาพ		ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ		ดัชนีความยากจนหลายมิติ ^a				
	ค่าดัชนี	ค่าดัชนี	การลดลงของค่าดัชนี (%)	ความแตกต่างของลำดับค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ ^b	ค่าดัชนี	กลุ่ม ^c	ค่าดัชนี	ลำดับ	ค่าดัชนี	ประชากรยากจน (%)	ความรุนแรงของยากจน (%)	ปีและการสำรวจ ^d	
												2018	2018
118 เวียดนาม	0.693	0.580	16.3	8	1.003	1	0.314	68	0.019 ⁱ	4.9 ⁱ	39.5 ⁱ	2013/2014 ^M	
119 ปาเลสไตน์	0.690	0.597	13.5	16	0.871	5	0.004	1.0	37.5	2014 ^M	
120 อียิปต์	0.689	0.552	19.8	3	0.789	5	0.540	131	0.033	8.6	37.9	2018 ^M	
121 โมร็อกโก	0.676	0.833	5	0.492	118	0.085 ^f	18.6 ^f	45.7 ^f	2011 ^P	
122 สาธารณรัฐคีร์กีซ	0.674	0.610	9.5	23	0.959	2	0.381	87	0.008	2.3	36.3	2014 ^M	
123 กายอานา	0.670	0.546	18.5	4	0.973	2	0.492	118	0.014	3.4	41.8	2014 ^M	
124 เอลซัลวาดอร์	0.667	0.521	21.9	1	0.969	2	0.397	92	0.032	7.9	41.3	2014 ^M	
125 ทาจิกิสถาน	0.656	0.574	12.5	12	0.799	5	0.377	84	0.029	7.4	39.0	2017 ^D	
126 กาบูเวร์ดี	0.651	0.984	1	0.372	83	
126 กัวเตมาลา	0.651	0.472	27.4	-2	0.943	3	0.492	118	0.134	28.9	46.2	2014/2015 ^D	
126 นิการากัว	0.651	0.501	23.0	1	1.013	1	0.455	105	0.074	16.3	45.2	2011/2012 ^D	
129 อินเดีย	0.647	0.477	26.3	1	0.829	5	0.501	122	0.123	27.9	43.9	2015/2016 ^D	
130 นามิเบีย	0.645	0.417	35.3	-14	1.009	1	0.460	108	0.171	38.0	45.1	2013 ^D	
131 คิมเบอร์ลี-เอสเสท	0.626	0.450	28.0	-5	0.899	5	0.210	45.8	45.7	2016 ^D	
132 ยอนดูรัส	0.623	0.464	25.5	0	0.970	2	0.479	116	0.090 ^o	19.3 ^o	46.4 ^o	2011/2012 ^D	
132 คิริบาส	0.623	
134 ภูฏาน	0.617	0.450	27.1	-3	0.893	5	0.436	99	0.175 ^f	37.3 ^f	46.8 ^f	2010 ^M	
135 บังกลาเทศ	0.614	0.465	24.3	4	0.895	5	0.536	129	0.198	41.7	47.5	2014 ^D	
135 ไมโครนีเชีย (สหพันธรัฐไมโครนีเชีย)	0.614	
137 เซาตูเมและปรินซิปี	0.609	0.507	16.7	10	0.900	5	0.547	136	0.092	22.1	41.7	2014 ^M	
138 คองโก	0.608	0.456	25.0	2	0.931	3	0.579	145	0.112	24.3	46.0	2014/2015 ^M	
138 เอสวาตีนี (ราชอาณาจักรเอสวาตีนี)	0.608	0.430	29.3	-4	0.962	2	0.579	145	0.081	19.2	42.3	2014 ^M	
140 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	0.604	0.454	24.9	3	0.929	3	0.463	110	0.108	23.1	47.0	2017 ^M	
141 วาตูอาตู	0.597	0.174 ^f	38.8 ^f	44.9 ^f	2007 ^M	
142 กานา	0.596	0.427	28.3	-3	0.912	4	0.541	133	0.138	30.1	45.8	2014 ^D	
143 แซมเบีย	0.591	0.394	33.4	-6	0.949	3	0.540	131	0.261	53.2	49.1	2013/2014 ^D	
144 อีควทอเรียลกินินี	0.588	
145 เมียนมา	0.584	0.448	23.2	3	0.953	2	0.458	106	0.176	38.3	45.9	2015/2016 ^D	
146 กัมพูชา	0.581	0.465	20.1	12	0.919	4	0.474	114	0.170	37.2	45.8	2014 ^D	
147 เคนยา	0.579	0.426	26.3	0	0.933	3	0.545	134	0.178	38.7	46.0	2014 ^D	
147 เนปาล	0.579	0.430	25.8	3	0.897	5	0.476	115	0.148	34.0	43.6	2016 ^D	
149 แองโกลา	0.574	0.392	31.8	-2	0.902	4	0.578	144	0.282	51.1	55.3	2015/2016 ^D	
150 แคเมอรูน	0.563	0.371	34.1	-6	0.869	5	0.566	140	0.243	45.3	53.5	2014 ^M	
150 ซิมบับเว	0.563	0.435	22.8	7	0.925	4	0.525	126	0.137	31.8	42.9	2015 ^D	
152 ปากีสถาน	0.560	0.386	31.1	-1	0.747	5	0.547	136	0.198	38.3	51.7	2017/2018 ^D	
153 หมู่เกาะโซโลมอน	0.557	
การพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ													
154 ซีเรีย	0.549	0.795	5	0.547	136	0.029 ⁱ	7.4 ⁱ	38.9 ⁱ	2009 ^P	
155 ปาปัวนิวกินี	0.543	0.740	161	
156 คอโมโรส	0.538	0.294	45.3	-22	0.888	5	0.181	37.3	48.5	2012 ^D	
157 รัวันดา	0.536	0.382	28.7	-1	0.943	3	0.412	95	0.259	54.4	47.5	2014/2015 ^D	
158 โบจิริยา	0.534	0.349	34.6	-5	0.868	5	0.291	51.4	56.6	2016/2017 ^M	
159 แกมเบีย (สหสาธารณรัฐแกมเบีย)	0.528	0.397	24.9	7	0.936	3	0.539	130	0.273	55.4	49.3	2015/2016 ^D	
159 ยูกันดา	0.528	0.387	26.7	4	0.863	5	0.531	127	0.269	55.1	48.8	2016 ^D	
161 มอริเตเนีย	0.527	0.358	32.1	1	0.853	5	0.620	150	0.261	50.6	51.5	2015 ^M	
162 มาดากัสการ์	0.521	0.386	25.8	6	0.946	3	0.453	77.8	58.2	2008/2009 ^D	
163 เมนิน	0.520	0.327	37.1	-6	0.883	5	0.613	148	0.368	66.8	55.0	2017/2018 ^D	
164 เลโซโท	0.518	0.350	32.5	3	1.026	2	0.546	135	0.146	33.6	43.4	2014 ^D	
165 โทคโตวัวร์	0.516	0.331	35.8	-3	0.796	5	0.657	157	0.236	46.1	51.2	2016 ^M	
166 เซเนกัล	0.514	0.347	32.5	2	0.873	5	0.523	125	0.288	53.2	54.2	2017 ^D	
167 โตโก	0.513	0.350	31.7	6	0.818	5	0.566	140	0.249	48.2	51.6	2013/2014 ^D	
168 ซูดาน	0.507	0.332	34.6	1	0.837	5	0.560	139	0.279	52.3	53.4	2014 ^M	
169 ไลบีเรีย	0.503	0.299	40.5	-7	0.890	5	0.620	150	0.200	41.3	48.4	2016/2017 ^D	
170 อัฟกานิสถาน	0.496	0.723	5	0.575	143	0.272 ⁱ	55.9 ⁱ	48.6 ⁱ	2015/2016 ^D	
171 จิบูตี	0.495	
172 มาลาวี	0.485	0.346	28.7	5	0.930	3	0.615	149	0.243	52.6	46.2	2015/2016 ^D	
173 เอธิโอเปีย	0.470	0.337	28.4	5	0.844	5	0.508	123	0.489	83.5	58.5	2016 ^D	
174 แกมเบีย	0.466	0.293	37.2	-8	0.832	5	0.620	150	0.286	55.2	51.7	2013 ^D	
174 กินี	0.466	0.310	33.4	-1	0.806	5	0.336	61.9	54.3	2016 ^M	
176 ไลบีเรีย	0.465	0.314	32.3	2	0.899	5	0.651	155	0.320	62.9	50.8	2013 ^D	

ดัชนีการพัฒนามนุษย์	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ				ดัชนีการพัฒนางานเพศสภาพ		ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ		ดัชนีความยากจนหลายมิติ ¹			
	ค่าดัชนี	ค่าดัชนี	การลดลงของค่าดัชนี (%)	ความแตกต่างของลำดับตำแหน่งดัชนีการพัฒนามนุษย์ ²	ค่าดัชนี	กลุ่ม ³	ค่าดัชนี	ลำดับ	ค่าดัชนี	ประชากรยากจน (%)	ความรุนแรงของความยากจน (%)	ปีและการสำรวจ ⁴
ลำดับของดัชนีการพัฒนามนุษย์	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2007–2018 ⁵	2007–2018 ⁶	2007–2018	2007–2018 ⁶
177 เยเมน	0.463	0.316	31.8	5	0.458	5	0.834	162	0.241	47.7	50.5	2013 ⁰
178 กินีบิสซาว	0.461	0.288	37.5	-5	0.372	67.3	55.3	2014 ^M
179 คองโก (สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก)	0.459	0.316	31.0	7	0.844	5	0.655	156	0.389	74.0	52.5	2013/2014 ⁰
180 โมซัมบิก	0.446	0.309	30.7	4	0.901	4	0.569	142	0.411	72.5	56.7	2011 ⁰
181 เซียร์ราลีโอน	0.438	0.282	35.7	-3	0.882	5	0.644	153	0.297	57.9	51.2	2017 ^M
182 บุร์กินาฟาโซ	0.434	0.303	30.1	5	0.875	5	0.612	147	0.519	83.8	61.9	2010 ⁰
182 เอธิโอเปีย	0.434
184 มาลี	0.427	0.294	31.2	3	0.807	5	0.676	158	0.457	78.1	58.5	2015 ^M
185 บุรุนดี	0.423	0.296	30.1	5	1.003	1	0.520	124	0.403	74.3	54.3	2016/2017 ⁰
186 เซาท์ซูดาน	0.413	0.264	36.1	-1	0.839	5	0.58 ⁰	91.9	63.2	2010 ^M
187 ชาด	0.401	0.250	37.7	-1	0.774	5	0.701	160	0.533	85.7	62.3	2014/2015 ⁰
188 สาธารณรัฐแอฟริกากลาง	0.381	0.222	41.6	-1	0.795	5	0.682	159	0.465 ^f	79.4 ^f	58.6 ^f	2010 ^M
189 ไนเจอร์	0.377	0.272	27.9	3	0.298	5	0.647	154	0.590	90.5	65.2	2012 ⁰
กลุ่มประเทศหรือพหุภาคีอื่น
.. เกาหลี (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี)
.. ไมนาโก
.. นาอูรู
.. ซานมาริโน
.. ซิมบับเว
.. ตูวาลู
กลุ่มการพัฒนามนุษย์
การพัฒนามนุษย์ระดับสูงมาก	0.892	0.796	10.7	—	0.979	—	0.175	—	—
การพัฒนามนุษย์ระดับสูง	0.750	0.615	17.9	—	0.960	—	0.331	—	0.018	4.5	40.9	—
การพัฒนามนุษย์ระดับปานกลาง	0.634	0.470	25.9	—	0.845	—	0.501	—	0.135	29.4	45.9	—
การพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ	0.507	0.349	31.1	—	0.858	—	0.590	—	0.344	62.3	55.2	—
ประเทศกำลังพัฒนา	0.686	0.533	22.3	—	0.918	—	0.466	—	0.114	23.1	49.4	—
ภูมิภาค
รัฐอาหรับ	0.703	0.531	24.5	—	0.856	—	0.531	—	0.076	15.7	48.4	—
เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก	0.741	0.618	16.6	—	0.962	—	0.310	—	0.024	5.6	42.3	—
ยุโรปและเอเชียกลาง	0.779	0.688	11.7	—	0.953	—	0.276	—	0.004	1.1	37.9	—
ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน	0.759	0.589	22.3	—	0.978	—	0.383	—	0.033	7.5	43.1	—
เอเชียใต้	0.642	0.476	25.9	—	0.828	—	0.510	—	0.142	31.0	45.6	—
ภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้ทะเลทรายซาฮารา	0.541	0.376	30.5	—	0.891	—	0.573	—	0.315	57.5	54.9	—
กลุ่มประเทศพัฒนามนุษย์ที่ต่ำสุด	0.528	0.377	28.6	—	0.869	—	0.561	—	0.315	59.0	53.4	—
รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก	0.723	0.549	24.0	—	0.967	—	0.453	—	—
องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา	0.895	0.791	11.7	—	0.976	—	0.182	—	—
ทั่วโลก	0.731	0.584	20.2	—	0.941	—	0.439	—	0.114	23.1	49.4	—

หมายเหตุ

- a ตัวบ่งชี้บางส่วนไม่มีสำหรับบางประเทศ ดัชนีชี้วัดรวมระดับจังหวัดเป็นการประมาณการโดยอิงจากข้อมูลระดับประเทศ ในประเทศที่ขาดตัวบ่งชี้ระดับจังหวัด ข้อมูลระดับจังหวัดที่น้อยอยู่ถูกปรับเพื่อรวมให้ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน "Technical note 5" ที่ http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf
- b อ้างอิงตามประเทศที่มีการคำนวณดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ
- c ประเทศกลุ่มแปซิฟิกส่วนใหญ่ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (absolute deviation) ของความเท่าเทียมทางเพศสภาพเป็นตัวชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (HDI)
- d D และข้อมูลจากการสำรวจ Demographic and Health Surveys, M จากการสำรวจ Multiple Indicator Cluster Surveys, P จากการสำรวจ Pan Arab Population and Family Health Survey และ N จากการสำรวจระดับชาติ (ดูที่ <http://hdr.undp.org/en/faq-page/multidimensional-poverty-index-mpi>) สำหรับรายละเอียดของการสำรวจระดับชาติต่างๆ
- e ข้อมูลอ้างอิงใช้ถึงปีล่าสุดที่ทำได้ในช่วงเวลาที่กำหนด ตามที่ระบุในคอลัมน์ 12
- f พิจารณาการเสียชีวิตในเด็กที่เกิดก่อนวัยอันควร เนื่องจากบางส่วนไม่ได้เก็บข้อมูลวันที่ของการเสียชีวิตในเด็ก
- g วัตถุประสงค์ของการเสียชีวิตในเด็ก
- h การประมาณค่าดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index) อ้างอิงจากการสำรวจ National Health and Nutrition Survey ปี พ.ศ. 2559 การประมาณค่าที่อ้างถึงจากการสำรวจ Multiple Indicator Cluster Survey ปี พ.ศ. 2558 คิดเป็น 0.010 ของค่าดัชนีความยากจนหลายมิติ (multidimensional poverty headcount) (%), 3,125,000 สำหรับจำนวนคนยากจนจากความยากจนหลายมิติ (multiple indicator cluster survey) หลายมิติในปีสำรวจ, 3,200,000 สำหรับจำนวนคนยากจนหลายมิติในปีสำรวจ, 40.2 สำหรับระดับความรุนแรงของความยากจน, 0.4 สำหรับประชากรที่ตกอยู่ในความยากจนหลายมิติขั้นรุนแรง, 6.1 สำหรับประชากรที่มีความเปราะบางต่อความ

ยากจนหลายมิติ, 39.9 สำหรับการขาดสุขภาพที่ดี, 23.8 สำหรับการศึกษาที่ดี และ 36.3 สำหรับการขาดมาตรฐานในการใช้ชีวิต

i วัตถุประสงค์หลักของการปรับเพื่อแก้ปัญหาตัวบ่งชี้ด้านโภชนาการที่ขาดหายไปและตัวบ่งชี้ด้านการศึกษาที่ขาดหายไป (การสำรวจไม่ได้เก็บข้อมูลวันที่ของการเสียชีวิตในเด็ก)

k การเสียชีวิตในเด็กจัดทำโดยอ้างอิงการเสียชีวิตที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการสำรวจ ณ เดือนระหว่าง พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2557 การเสียชีวิตในเด็กที่รายงานโดยผู้ใหญ่ในครัวเรือนถูกนำมาพิจารณาเนื่องจากมีการระบุวันที่ของการเสียชีวิต

l วัตถุประสงค์ด้านที่ท้าทาย

m อ้างอิงจากข้อมูลที่เข้าถึงวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2559

n วัตถุประสงค์เกี่ยวกับเชื้อเพลิงที่ใช้หุงต้มอาหาร

o วัตถุประสงค์เกี่ยวกับไฟฟ้า

อธิบายคำศัพท์

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index หรือ HDI): ดัชนีผสมที่ใช้วัดค่าเฉลี่ยความสำเร็จในสามมิติหลักของการพัฒนามนุษย์ คือการมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพที่ดี การมีอายุขัย และการมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดี ดู "Technical note 1" ที่ http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf สำหรับรายละเอียดการคำนวณดัชนีการพัฒนามนุษย์

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ (Inequality-adjusted HDI หรือ I-HDI): ค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ถูกปรับด้วยค่าความเหลื่อมล้ำในสามมิติหลักของการพัฒนามนุษย์ ดู "Technical note 2" ที่ http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf สำหรับรายละเอียดการคำนวณระหว่างค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำและค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์

ความแตกต่างของลำดับตำแหน่งของดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Difference from HDI rank): ความแตกต่างระหว่างลำดับของดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำในลำดับของดัชนีการพัฒนามนุษย์ กับค่าความแตกต่างระหว่างลำดับของดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำเท่านั้น ดัชนีการพัฒนามนุษย์ทาง

เพศสภาพ (Gender Development Index): สัดส่วนค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ของผู้หญิงเทียบกับผู้ชาย ดู "Technical note 3" ที่ http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf สำหรับรายละเอียดการคำนวณดัชนีการพัฒนามนุษย์ทางเพศสภาพ

กลุ่มดัชนีการพัฒนามนุษย์ทางเพศสภาพ (Gender Development Index groups): ประเทศต่างๆถูกแบ่งออกเป็นห้ากลุ่มโดยอิงจากค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ของเวลาเท่าเทียมทางเพศสภาพในดัชนีการพัฒนามนุษย์เป็นต้นมา กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยประเทศที่มีดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่แสดงความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในระดับสูง (ค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ต่ำกว่า 2.5 เปอร์เซ็นต์), กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยประเทศที่มีดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่แสดงความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในระดับปานกลางถึงสูง (ค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์อยู่ระหว่าง 2.5-5 เปอร์เซ็นต์), กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยประเทศที่มีดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่แสดงความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในระดับปานกลาง (ค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์อยู่ระหว่าง 5-7.5 เปอร์เซ็นต์), กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยประเทศที่มีดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่แสดงความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในระดับปานกลางถึงต่ำ (ค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์อยู่ระหว่าง 7.5-10 เปอร์เซ็นต์) และกลุ่มที่ 5 ประกอบด้วยประเทศที่มีดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่แสดงความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในระดับต่ำ (ค่าความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์มากกว่า 10 เปอร์เซ็นต์)

ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ (Gender Inequality Index): ดัชนีผสมที่วัดความเหลื่อมล้ำในด้านความมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงและผู้ชายในสามมิติ คือการเสริมพลัง (empowerment) และสภาพแรงงาน ดู "Technical note 4" ที่ http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf สำหรับรายละเอียดการคำนวณดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ

ดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index): ดัชนีผสมที่วัดความยากจนหลายมิติที่ปรับด้วยค่าความรุนแรงของความยากจน ดู "Technical note 5" ที่ http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf สำหรับรายละเอียดการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ

ประชากรยากจนหลายมิติ (Multidimensional poverty headcount): ประชากรที่มีคะแนนความยากจนอย่างน้อย 33

เปอร์เซ็นต์ ซึ่งแสดงในรูปของสัดส่วนต่อจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีดัชนีการสำรวจ โดยใช้จำนวนประชากรในปีที่ทำการสำรวจ และค่าความคลาดเคลื่อนของประชากรในปี พ.ศ. 2560

ความรุนแรงของความยากจนหลายมิติ (Intensity of deprivation of multidimensional poverty): ค่าเฉลี่ยคะแนนความยากจนของผู้ที่ตกอยู่ในความยากจนหลายมิติ

แหล่งที่มาของข้อมูล

คอลัมน์ 1: การคำนวณของ HDRO อิงข้อมูลจาก UNDESA (2019), UNESCO Institute for Statistics (2019), United Nations Statistics Division (2019), World Bank (2019), Barro and Lee (2018) และ IMF (2019)

คอลัมน์ 2: ค่าความโดยอิงจากข้อมูลคอลัมน์ 2 และคำนวณลำดับดัชนีการพัฒนามนุษย์อัคริทธิกรรมประเทศที่มีการคำนวณดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ **คอลัมน์ 3:** mrs ค่าของ HDRO อิงข้อมูลจาก UNDESA (2019), UNESCO Institute for Statistics (2019), Barro and Lee (2018), World Bank (2019), ILO (2019) และ IMF (2019)

คอลัมน์ 4: ค่าความโดยอิงจากข้อมูลคอลัมน์ 2 และคำนวณลำดับดัชนีการพัฒนามนุษย์อัคริทธิกรรมประเทศที่มีการคำนวณดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ปรับค่าความเหลื่อมล้ำ **คอลัมน์ 5:** mrs ค่าของ HDRO อิงข้อมูลจาก UNDESA (2019), UNESCO Institute for Statistics (2019), Barro and Lee (2018), World Bank (2019), ILO (2019) และ IMF (2019)

คอลัมน์ 6: ค่าความโดยอิงจากข้อมูลคอลัมน์ 5

คอลัมน์ 7: ค่าความโดยอิงจากข้อมูลคอลัมน์ 5 UN Maternal Mortality Estimation Group (2017), UNDESA (2019), IPU (2019), UNESCO Institute for Statistics (2019), Barro and Lee (2018) และ ILO (2019)

คอลัมน์ 8: ค่าความโดยอิงจากข้อมูลคอลัมน์ 7

คอลัมน์ 9 และ 10: การคำนวณของ HDRO และ OPHI อิงข้อมูลจากการศึกษาทางวิชาการและมาตรฐานในการใช้ชีวิตในครัวเรือน จากการสำรวจครัวเรือนต่างๆ ตามรายชื่อคอลัมน์ 12 โดยมีการปรับระดับวิธีวิจัยตามที่ดูจากอธิบายใน "Technical note 5" (ที่เข้าถึงข้อมูลได้ที่ http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf)

- Atkinson, A. 2015.** *Inequality: What Can Be Done?* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Barro, R. J., and J.-W. Lee. 2018.** Dataset of Educational Attainment, June 2018 Revision. www.barrolee.com. Accessed 15 June 2019.
- Belluz, J. 2015.** "Nobel Winner Angus Deaton Talks about the Surprising Study on White Mortality He Just Co-Authored." *Vox*, 7 November.
- Blanchet, T., L. Chancel and A. Gethin. 2019.** "How Unequal Is Europe? Evidence from Distributional National Accounts, 1980-2017." WID.world Working Paper 2019/06. World Inequality Database.
- Chetty, R., M. Stepner, S. Abraham, S. Lin, B. Scuderi, N. Turner, A. Bergeron and D. Cutler. 2016.** "The Association between Income and Life Expectancy in the United States, 2001-2014." *Journal of the American Medical Association* 315(16): 1750–1766.
- Corak, M. 2013.** "Income Inequality, Equality of Opportunity, and Intergenerational Mobility." *Journal of Economic Perspectives* 27(3): 79–102.
- Cumming, G.S., and S. von Cramon-Taubadel. 2018.** "Linking Economic Growth Pathways and Environmental Sustainability by Understanding Development as Alternate Social–Ecological Regimes." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 115(38): 9533–9538.
- Cutler, D.M., and A. Lleras-Muney. 2010.** "Understanding Differences in Health Behaviors by Education." *Journal of Health Economics* 29(1): 1–28.
- Deaton, A. 2013.** *The Great Escape: Health, Wealth, and the Origins of Inequality*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Deaton, A. 2017.** "Without Governments, Would Countries Have More Inequality, or Less?" *The Economist*, 13 July. www.economist.com/the-world-if/2017/07/13/without-governments-would-countries-have-more-inequality-or-less. Accessed [date].
- GDIM. 2018.** Global Database on Intergenerational Mobility. World Bank, Development Research Group, Washington, DC.
- ILO (International Labour Organization). 2019.** ILOSTAT database. www.ilo.org/ilostat. Accessed 17 June 2019.
- IMF (International Monetary Fund). 2017.** "Tackling Inequality." *Fiscal Monitor*, October. Washington, DC.
- . 2019. World Economic Outlook database. Washington, DC. www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/01/weodata/index.aspx. Accessed 15 July 2019.
- IPU (Inter-Parliamentary Union). 2019.** Women in national parliaments. www.ipu.org/wmn-e/classif-arc.htm. Accessed 11 April 2019.
- Joyce, R., and X. Xu. 2019.** "Inequalities in the Twentieth-First Century." Introducing the IFS Deaton Review. Institute for Fiscal Studies, London.
- Kreiner, C.T., T.H. Nielsen and B.L. Serena. 2018.** "Role of Income Mobility for the Measurement of Inequality in Life Expectancy." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 115(46): 11754–11759.
- Lusseau, D. and F. Mancini. 2019.** "Income-Based Variation in Sustainable Development Goal Interaction Networks." *Nature Sustainability* 2: 242–247.
- Mackenzie, J.P. J.R. Valverde, B. Artnik, M. Bopp, H. Brønnum-Hansen, P. Deboosere, R. Kalediene, K. Kovács, M. Leinsalu, P. Martikainen, G. Menvielle, E. Regidor, J. Rychtaříková, M. Rodriguez-Sanz, P. Vineis, C. White, B. Wojtyniak, Y. Hu and W.J. Nusselder. 2018.** "Trends in Health Inequalities in 27 European Countries." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 115 (25): 6440–6445.
- Martínez, J., and D. Sánchez-Ancochea. 2016.** "Achieving Universalism in Developing Countries." Background paper for *Human Development Report 2016*. United Nations Development Programme, Human Development Report Office, New York.
- Reinhart, R.J. 2018.** "AI Seen as Greater Job Threat Than Immigration, Offshoring." Gallup, 9 March. <https://news.gallup.com/poll/228923/seen-greater-job-threat-immigration-offshoring.aspx>. Accessed 18 October 2019.
- Saad, L. 2019.** "Americans as Concerned as Ever About Global Warming." Gallup, 25 March. <https://news.gallup.com/poll/248027/americans-concerned-ever-global-warming.aspx>. Accessed 18 October 2019.
- Sen, A. 1980.** "Equality of What?" In S. McMurrin, ed., *Tanner Lectures on Human Values*, Vol. I. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Stiglitz, J., A. Sen and J.-P. Fitoussi. 2009.** "The Measurement of Economic Performance and Social Progress Revisited: Reflections and Overview." Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, Paris.
- UN (United Nations). 2019.** *Global Sustainable Development Report: The Future is Now: Science for Achieving Sustainable Development*. New York: United Nations.
- UNDESA (United Nations Department of Economic and Social Affairs). 2019.** *World Population Prospects: The 2019 Revision*. New York. <https://population.un.org/wpp/>. Accessed 19 June 2019.
- UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Institute for Statistics. 2019.** Data Centre. <http://data.uis.unesco.org>. Accessed 11 April 2019.
- UNDP (United Nations Development Programme) and OPHI (Oxford Poverty and Human Development Initiative). 2019.** *Global Multidimensional Poverty Index 2019: Illuminating Inequalities*. New York.
- United Nations Statistics Division. 2019.** National Accounts Main Aggregates Database. <http://unstats.un.org/unsd/snaama>. Accessed 15 July 2019.
- UN Maternal Mortality Estimation Group (World Health Organization, United Nations Children's Fund, United Nations Population Fund and World Bank). 2017.** Maternal mortality data. <http://data.unicef.org/topic/maternal-health/maternal-mortality/>. Accessed 15 July 2019.
- World Bank. 2017.** *World Development Report 2017: Governance and the Law*. Washington, DC.
- . 2019. World Development Indicators database. Washington, DC. <http://data.worldbank.org>. Accessed 15 July 2019.

รายชื่อประเทศและลำดับดัชนีการพัฒนามนุษย์ ปี พ.ศ. 2561

กรีซ	32
กัมพูชา	146
กัวเตมาลา	126
กาตาร์	41
กานา	142
กาบอง	115
กาบูเวร์ดี	126
กายอานา	123
กินี	174
กินีบีสซา	178
เกรเนดา	78
เกาหลี (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี)	..
แกมเบีย	174
โกตดิวัวร์	165
คองโก	138
คองโก (สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก)	179
คอโมโรส	156
คอซตาริกา	68
คาซัคสถาน	50
คิริบาส	132
คิวบา	72
คูเวต	57
เคนยา	147
แคนาดา	13
แคเมอรูน	150
โครเอเชีย	46
โคลอมเบีย	79
จอร์เจีย	70
จอร์แดน	102
จาเมกา	96
จิบูตี	171
ชาด	187
ชิลี	42
ชามาร์โน	..
ชามัว	111
ชาอูติอาระเบีย	36
ซิมบับเว	150
ซีเรีย	154
ซูดาน	168
ซูรินาม	98
เซเชลส์	62
เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์	94
เซนต์ลูเชีย	89
เซนต์กิล	166
เซอร์เบีย	63
เซาตูเมและปรินซิปี	137
เซาท์ซูดาน	186
เซียร์ราลีโอน	181
แซมเบีย	143
โซมาเลีย	..
โซมัลแลนด์	31
ญี่ปุ่น	19
เคนมาร์ก	11
โดมินีกา	98
ตรินิแดดและโตเบโก	63
ตองกา	105
ติมอร์-เลสเต	131
ตุรกี	59
ตูนิเซีย	91
ตูวาลู	..
เติร์กเมนิสถาน	108
โตโก	167
ทาจิกิสถาน	125
แทนซาเนีย (สหสาธารณรัฐแทนซาเนีย)	159
ไทย	77

นอร์เวย์	1
นามิเบีย	130
นาอูรู	..
นิการากัว	126
นิวซีแลนด์	14
เนเธอร์แลนด์	10
เนปาล	147
ไนจีเรีย	158
ไนเจอร์	189
นอร์เวย์	79
บรูไนดารุสซาลาม	43
บอตสวานา	94
บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา	75
บังกลาเทศ	135
บิสมาร์ก	52
บาร์เบโดส	56
บาห์เรน	45
บาฮามาส	60
บรูไน	185
บรูไนดารุสซาลาม	182
เบเนิน	163
เบลเยียม	17
เบลารุส	50
เบลีส	103
โบลีเวีย (รัฐพหุชนชาติแห่งโบลีเวีย)	114
ปากีสถาน	152
ปานามา	67
ปานามา	155
ปารากวัย	98
ปาเลสไตน์	119
ปาเลา	55
เปรู	82
โปรตุเกส	40
โปแลนด์	32
ฝรั่งเศส	26
พิจ	98
ฟินแลนด์	12
ฟิลิปปินส์	106
ภูฏาน	134
มองโกเลีย	92
มอนเตเนโกร	52
มอริเตเนีย	161
มอลโดวา (สาธารณรัฐ)	107
มอลตา	28
มัลดีฟส์	104
มาซิโดเนียเหนือ	82
มาดากัสการ์	162
มาลาวี	172
มาลี	184
มาเลเซีย	61
เม็กซิโก	76
เมียนมา	145
โมซัมบิก	180
โมนาโก	..
โมร็อกโก	121
ไมโครนีเชีย (สหพันธรัฐไมโครนีเชีย)	135
ยูกันดา	159
ยูเครน	88
เยเมน	177
เยอรมนี	4
รวันดา	157
โรมาเนีย	52
ลักเซมเบิร์ก	21
ลักเซมเบิร์ก	39
ลิทัวเนีย	18

ลิกัวเนีย	34
ลิเบีย	110
ไลโซโท	164
เลบานอน	93
ไลบีเรีย	176
วานูวาตู	141
เวเนซุเอลา (สาธารณรัฐโบลิเวียแห่งเวเนซุเอลา)	96
เวียตนาม	118
ศรีลังกา	71
สเปน	25
สโลวาเกีย	36
สโลวีเนีย	24
สวีตเซอร์แลนด์	2
สวีเดน	8
สหพันธรัฐเซนต์คิตส์และเนวิส	73
สหพันธรัฐสเปน	49
สหรัฐอเมริกา	15
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	35
สหราชอาณาจักร	15
สาธารณรัฐเกาหลี	22
สาธารณรัฐคีร์กีซ	122
สาธารณรัฐเช็ก	26
สาธารณรัฐโดมินีกัน	89
สาธารณรัฐประชาชนจีน	85
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	140
สาธารณรัฐบราซิล	66
สาธารณรัฐแอฟริกากลาง	188
สาธารณรัฐเอลซัลวาดอร์	69
สิงคโปร์	9
หมู่เกาะโซโลมอน	153
หมู่เกาะมาร์แชลล์	117
ออสเตรเลีย	6
ออสเตรีย	20
อันดอร์รา	36
อัฟกานิสถาน	170
อาเซอร์ไบจาน	87
อาร์เจนตินา	48
อาร์เมเนีย	81
อิกวาเอร์เรลีนี	144
อิตาลี	29
อินเดีย	129
อินโดนีเซีย	111
อิรัก	120
อิสราเอล	22
อิหร่าน (สาธารณรัฐอิสลาม)	65
อียิปต์	116
อุซเบกิสถาน	108
อุรุกวัย	57
เอกวาดอร์	85
เอธิโอเปีย	173
เอริเทรีย	182
เอสโตเนีย	124
เอสโตเนีย	30
เอสวาตีนี (ราชอาณาจักรเอสวาตีนี)	138
แองโกลา	149
แอนติกาและบาร์บูดา	74
แอฟริกาใต้	113
แอลจีเรีย	82
โอมาน	47
ไอซ์แลนด์	6
ไอร์แลนด์	3
ฮ่องกง, จีน (เขตปกครองพิเศษ)	4
ฮอนดูรัส	132
ฮังการี	43
ไต้หวัน	169

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme)

One United Nations Plaza

New York, NY 10017

www.undp.org

ในทุกประเทศมีผู้คนมากมายที่แทบไม่มีโอกาสคาดหวังถึงอนาคตที่ดีกว่า พวกเขาไร้ซึ่งความหวัง เป้าหมายชีวิต หรือศักดิ์ศรี และได้แต่เฝ้ามองจากชายขอบของสังคม ในขณะที่คนอื่น ๆ คืบหน้าไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น แม้ว่าผู้คนมากมายทั่วโลกสามารถหลีกเลี่ยงจากสภาพความยากจนถึงขีดสุดได้ แต่มีผู้คนอีกเป็นจำนวนมากกว่าที่ไม่มีโอกาสหรือทรัพยากรที่จะกำหนดชีวิตตนเอง บ่อยครั้งที่เพศสภาพ ชาติพันธุ์ หรือความมั่งคั่งที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ ยังคงเป็นปัจจัยกำหนดสถานะทางสังคมของผู้คน

ความเหลื่อมล้ำมีปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ทุกหนแห่ง ความเหลื่อมล้ำไม่ได้สะท้อนถึงความไม่เป็นธรรมในสังคมโลกเสมอไป แต่ความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นเมื่อความแตกต่างไม่ได้เกิดจากรางวัลจากความพยายาม ความสามารถ หรือการยอมเสี่ยงทางธุรกิจ ความไม่เท่าเทียมเหล่านั้นอาจจะนำมาซึ่งความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจและเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีมนุษย์ ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทางเทคโนโลยี และวิกฤตด้านสภาพภูมิอากาศทำให้ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์ส่งผลเสียต่อสังคม บั่นทอนความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในสังคม และยังทำลายความเชื่อมั่นที่มีต่อกันระหว่าง ประชาชน รัฐบาล และหน่วยงานต่างๆ ความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจ ทำให้สูญเสียทรัพยากรบุคคลจากการกีดกันไม่ให้บรรลุศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการงานหรือด้านชีวิตส่วนตัว ความเหลื่อมล้ำมักทำให้การตัดสินใจทางการเมืองใดๆ ที่จะสะท้อนความหวังของคนในสังคมทั้งหมดและที่จะปกป้องโลกของเราเป็นไปได้อย่างยากขึ้น เมื่อคนกลุ่มน้อยที่มีโอกาสมากกว่าอาศัยอำนาจที่มีอยู่ในมือของตนเอง ผลักดันการตัดสินใจทางการเมือง เพื่อผลประโยชน์ส่วนตนในปัจจุบันเป็นหลัก ในกรณีที่เลวร้ายที่สุด ผู้คนจะพากันลงสู่ถกถนนเพื่อทำการประท้วง

ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุข้อตกลงว่าด้วยวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 (2030 Agenda for Sustainable Development) ความเหลื่อมล้ำที่ว่านี้ไม่ได้หมายความว่าความไม่เท่าเทียมด้านรายได้และความมั่งคั่ง ความเหลื่อมล้ำไม่สามารถถูกอธิบายได้ง่ายๆ โดยใช้ตัววัดเชิงองค์รวมเพื่อวัดความเหลื่อมล้ำเพียงมิติเดียว และความเหลื่อมล้ำนี้จะบั่นทอนในการกำหนดอนาคตของผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 22 การศึกษาที่พิจารณาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนามนุษย์ โดยพิจารณาในมิติที่นอกเหนือไปจากรายได้ ค่าเฉลี่ย และสถานการณ์ในปัจจุบัน

การศึกษาที่ตั้งคำถามถึงรูปแบบของความเหลื่อมล้ำที่สำคัญ และสาเหตุใดทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ขึ้น พิสูจน์แล้วว่าความเหลื่อมล้ำที่เป็นอันตรายมักจะถูกมองเป็นอาการหนึ่งของปัญหาที่ใหญ่กว่าในสังคมและเศรษฐกิจ รายงานนี้ยังตั้งคำถามด้วยว่านโยบายใดบ้างที่จะสามารถจัดการกับสาเหตุของปัญหาเหล่านี้ได้ ซึ่งจะเป็นชุดนโยบายที่ช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตไปพร้อมกับความก้าวหน้าในการพัฒนามนุษย์และลดความเหลื่อมล้ำลงได้

เป็นเรื่องยากที่จะเห็นภาพที่ชัดเจนของความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์ และรูปแบบที่ความเหลื่อมล้ำกำลังเปลี่ยนแปลงไป ส่วนหนึ่งเนื่องจากความเหลื่อมล้ำมีประเด็นที่กว้างและหลากหลายมิติเหมือนกับชีวิตของมนุษย์ และอีกส่วนหนึ่งเนื่องจากวิธีการวัดความเหลื่อมล้ำที่ใช้และข้อมูลสนับสนุนยังไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามรูปแบบความเหลื่อมล้ำที่สำคัญก็ได้เกิดขึ้นซ้ำไปซ้ำมา

หลักชัยของทุกประเทศย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์มีค่าสูงขึ้น หรือมีค่าเพิ่มขึ้นในด้านที่ถูกคาดหวังว่าจะกลายเป็นด้านที่มีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต ที่ผ่านมามีความก้าวหน้าขึ้นอย่างมากทั่วโลกในการพัฒนาด้านพื้นฐาน เช่น การหลีกเลี่ยงจากปัญหาความยากจน และการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แม้ว่าช่องว่างจะยังคงมีอยู่อย่างมีนัยสำคัญก็ตาม อย่างไรก็ตามความเหลื่อมล้ำก็ยังคงขยายตัวมากขึ้น และทำให้ต้องการการพัฒนาที่มากขึ้น

แนวทางการพัฒนามนุษย์ได้เปิดมุมมองใหม่ๆ เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ เช่น เหตุใดความเหลื่อมล้ำจึงเป็นเรื่องสำคัญ วิธีที่ความเหลื่อมล้ำถูกแสดงออกมา และวิธีการจัดการความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะช่วยนำเราไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม การศึกษาที่ได้เสนอแนะให้เห็นความสำคัญของการจัดระเบียบเป้าหมายนโยบายในปัจจุบันใหม่ ตัวอย่างเช่น การมุ่งเน้นการศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุกช่วงวัยรวมถึงระดับก่อนปฐมวัย เพิ่มขึ้นจากการมุ่งคู่อัตราการลงทะเบียนเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น ความปรารถนาเหล่านี้ได้ถูกกล่าวในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนในปี พ.ศ. 2573 (2030 Agenda for Sustainable Development) และยังรวมถึงการจัดการความไม่สมดุลกลางอำนาจ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของความเหลื่อมล้ำหลายประเภท เช่น การจัดการให้เกิดความเท่าเทียมในการแข่งขันทางเศรษฐกิจผ่านมาตรการต่อต้านการผูกขาด ในบางกรณี การจัดการกับอุปสรรคของความเสมอภาคหมายถึงการจัดการกับบรรทัดฐานทางสังคมที่ฝังรากลึกอยู่ในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละชาติ มีทางเลือกหลากหลายที่จะช่วยส่งเสริมทั้งความเท่าเทียมและความมีประสิทธิภาพ และเหตุผลหลักที่นโยบายเหล่านี้มักไม่ถูกนำมาปฏิบัติอาจเกี่ยวข้องกับอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์เดิมซึ่งจะไม่ได้รับประโยชน์มากนักจากการเปลี่ยนแปลง

อนาคตของความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนามนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 อยู่ในมือของเรา แต่เราไม่อาจนั่งนอนใจได้ วิกฤตด้านสภาพอากาศแสดงให้เห็นว่า ผลเสียของการไม่ทำอะไรเลยจะทวีเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ เนื่องจากการไม่ทำอะไรเลยจะปล่อยให้ความเหลื่อมล้ำคงอยู่ และเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาด้านสภาพอากาศ ในปัจจุบันเทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงตลาดแรงงานและชีวิตผู้คน แต่ผลจากการที่เครื่องจักรเข้ามาแทนที่มนุษย์จะกว้างไกลเพียงใดยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด อย่างไรก็ตาม เรากำลังก้าวไปสู่จุดที่ไม่อาจหวนกลับ เรายังมีทางเลือกและเราต้องเริ่มลงมือกันเสียเดี๋ยวนี้